

Political Leadership of Local Administrators in Community Development of Pak Kang Subdistrict Municipality, Long District, Phrae Province

Phra Siwasin Thanasampanno (Kantharian)¹ and Somjit Konwong²

Received: January 05, 2023

Revised: October 23, 2023

Accepted: October 24, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of political leadership; 2) to study the relationship between Saraniyadhamma 6 and political leadership; and 3) to study the problems, obstacles, and suggestions for political leadership of local administrators in community development of Pak Kang Subdistrict Municipality, Long District, Phrae Province. This research was a mixed-methods research. For quantitative research, a questionnaire with a reliability value of 0.869 was distributed to a sample group of 366 people randomly selected using Taro Yamane's formula. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient. In terms of qualitative research, it was an in-depth interview with 9 key informants using a purposive sampling technique. The content analysis technique was used to analyze the context. The research results found that 1) the level of political leadership of

¹ Sangha in Phrae Province

² Mahachulalongkonrajavidyalaya University, Phrae Campus

Corresponding author, e-mail: kantharian19@gmail.com, Tel. 082-2034322

local administrators in community development according to Saraniyadhamma 6 was overall at a high level and the level of political leadership of local administrators in community development of Pak Kang Subdistrict Municipality was overall at a moderate level overall; 2) Saraniyadhamma 6 and political leadership of local administrators in community development of Pak Kang Subdistrict Municipality, Long District, Phrae Province, were overall positively related at a fairly high level ($r = .693^{**}$); 3) the problems and obstacles of political leadership of local administrators in community development of Pak Kang Subdistrict Municipality, Long District, Phrae Province were found that local administrators visited the area to inspect the repairs to transportation routes that were not yet comprehensive. The promotion of occupational groups has not been continuous. The procurement of equipment for surveying and repairing transportation routes in the community has not been comprehensive, resulting in accidents. Safety was not comprehensive and covered all risk points. The budget allocation was insufficient to promote the conservation and restoration of local arts and culture. In terms of recommendations, it was found that local administrators should survey all areas where transportation routes were being repaired, continuously promote occupational groups, allocate a budget to purchase safety equipment and repair equipment so that it was ready for use, and increase the budget to be sufficient to promote the conservation and restoration of local arts and culture. The objectives of this research article were 1) to study the forms of recreation and tourism activities in cave and limestone tourist attractions in national parks; and 2) to suggest guidelines for managing cave and limestone tourist attractions in the national park area to be suitable for tourism in the New Normal style. It was a mixed methods researcher, namely quantitative and quantitative research based on the survey form and Evaluation of Recreation Resource Potential (ERRP), Quality Standards, Recreation Opportunity Spectrum (ROS) and Physical

Carrying Capacity (PCC) using 3-5 experts or knowledgeable people in recreation to explore and evaluate 22 pilot caves in 10 national parks, 9 provinces covering 4 regions of Thailand. The research results showed that most of the pilot caves, 50%, had ecotourism (ET) model with moderate potential (M), with good quality standards which was in Semi-Primitive Motorized area (SPM). Guidelines for the management of recreation and tourism activities in cave and limestone tourist attractions in national parks must take into account the Recreational Opportunity Spectrum (ROS) and Physical Carrying Capacity (PCC) which were consistent with the Zoning according to National Park Area Management Plan. In terms of tourism, if everyone was responsible and followed the guidelines and measures according to the international principles of New Normal Tourism by taking into account the safety and hygiene standards for tourism as determined by the government, they will be able to travel in cave and limestone tourist attractions, including various types of recreational areas in national parks safely and sustainably.

Keywords: Leadership, Local Administrators, Community Development, Pak Kang Subdistrict

ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบล ปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่

พระศิวนันท์ ฐานสมปนโน (กันทะเรียน)¹ และสมจิตร ขอนวงศ์²

Received: January 05, 2023

Revised: October 23, 2023

Accepted: October 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมือง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับภาวะผู้นำทางการเมือง และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางของภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกางอำเภอลอง จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยวิธีแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.869 กับกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 366 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตามหลักสาราณียธรรม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 2) หลักสาราณียธรรม 6 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r=.693^{**}$) และ 3) ปัญหาอุปสรรคของภาวะผู้นำทาง

¹ คณะสงฆ์จังหวัดแพร่

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Corresponding author, e-mail: kantharian19@gmail.com, Tel. 082-2034322

การเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกา อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นลงพื้นที่สำรวจการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคมยังไม่ทั่วถึง การส่งเสริมกลุ่มอาชีพยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง การสรรหาอุปกรณ์ในการสำรวจและทำการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคมในชุมชนไม่ทั่วถึงส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุในการรักษาความปลอดภัยยังมีไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกจุดที่เป็นจุดเสี่ยง การจัดสรรงบประมาณ ไม่เพียงพอในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นควรลงพื้นที่สำรวจให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม ส่งเสริมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์การรักษาความปลอดภัยและซ่อมแซมอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน และเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารท้องถิ่น, การพัฒนาชุมชน, ตำบลปากกา

บทนำ

ผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน การทำสารนิพนธ์ในเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกา อำเภอลอง จังหวัดแพร่ นั้น เป็นการศึกษาเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาที่พบ มักจะมุ่งเน้นในการศึกษาเกี่ยวกับในด้านทัศนคติเป็นส่วนมาก ส่วนในด้านพฤติกรรมพบว่า มีผู้ศึกษาจำนวนไม่มากนัก ซึ่งบทบาทผู้นำท้องถิ่นถือเป็นชนชั้นนำในชุมชน ที่มีบทบาทอย่างมาก โดยเฉพาะเทศบาลตำบลปากกา ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บทบาทความสำคัญเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอิทธิพลในทางปฏิบัติ และจะก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลง หรือมุ่งประสงค์ให้สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนนั้น ๆ ได้อย่างไร เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับกระแสการกระจายอำนาจของรัฐ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้นเพียงไรและสามารถเข้ามาแก้ไข ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ตามเจตนารมณ์ในการวางแผนของกระบวนการกำหนดนโยบายของเทศบาลหรือไม่ ซึ่งผู้ที่เป็นตัวกำหนดทิศทางต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเกิดจากผู้นำท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการโดยเฉพาะ การแสดงบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายการพัฒนาของเทศบาลตำบล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564)

จากความสำเร็จและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้วิจัยของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ และในการบูรณาการกับศาสนาได้มีหลักสารณียธรรม 6 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557) ในการประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ได้เป็นอย่างดี ได้แก่ เมตตาภาวกรรม ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความเมตตาปรารถนาดีแก่ประชาชนในการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี เมตตาวัจกรรม ผู้นำท้องถิ่นต้องมีการพูดจาด้วยเมตตาต่อประชาชน เมตตาโมหกรรม ผู้บริหารท้องถิ่นต้องทัศนคติ คัดต่อกันด้วยเมตตากับประชาชนในการพัฒนาชุมชน สาธารณโภคี ผู้บริหารต้องมีการแบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรมโดยไม่เลือกประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน สีสามัญญตา มีผู้บริหารท้องถิ่นต้องความประพฤติเสมอภาคกันไม่ยึดถือยศ ให้มีความไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ทิฏฐิสามัญญตา ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความเสมอภาคกันทางความคิด และเคารพความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยสำคัญว่าอยู่ในระดับใด มีความสัมพันธ์กับสารณียธรรม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่น เป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่น เป็นอย่างไร จึงจะเห็นความรู้และแนวทางการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ แก่ผู้สนใจสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารณียธรรม 6 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่

3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางของภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมวิธี ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.869 กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane จากจำนวนประชากรทั้งหมด 4,214 คน ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (วิลลักษ์ สุขสวัสดิ์, 2561) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 366 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (สุวิมล ติรกันันท์, 2555) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ หลักสาราณียธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ตามหลักสาราณียธรรม 6 โดยภาพรวม (n = 366)

หลักสาราณียธรรม 6	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เมตตาทายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา	3.59	0.63	มาก
2. เมตตาวจีกรรม พุดกันด้วยเมตตา	3.61	0.53	มาก

หลักสารานุกรม 6	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. เมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา	3.56	0.53	มาก
4. สาธารณโภคี แบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม	3.63	0.59	มาก
5. สีสามัญญูตา มีความประพฤติเสมอภาคกัน	3.66	0.51	มาก
6. ทิฏฐิสามัญญูตา มีความเสมอภาคกันทางความคิด และเคารพ ความคิดเห็นของผู้อื่น	3.57	0.52	มาก
รวม	3.60	0.45	มาก

ด้านสีสามัญญูตา มีความประพฤติเสมอภาคกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมา ด้านสาธารณโภคี แบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) ด้านเมตตาวาจกรรม พูดกันด้วยเมตตา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) ด้านเมตตาทกกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ทิฏฐิสามัญญูตา มีความเสมอภาคกันทางความคิด และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) ด้านเมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) น้อยที่สุด

ระดับระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

(n = 366)

ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาล ตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.44	0.55	ปานกลาง
2. ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต	3.47	0.65	ปานกลาง
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย	3.45	0.71	ปานกลาง

ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาล ตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่	ระดับปฏิบัติการ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.46	0.73	ปานกลาง
รวม	3.45	0.53	ปานกลาง

ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

2. หลักสาราณียธรรม 6 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r=.693^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่

(n=366)

ตัวแปรอิสระ	ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน	ตัวแปรตาม			
		ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต	ด้านจัดระเบียบชุมชนสังคม	ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม
สาราณียธรรม 6	.639**	.493**	.637**	.459**	.625**
1. เมตตากายกรรม	.657**	.406**	.631**	.398**	.650**
2. เมตตาวจีกรรม	.466**	.382**	.386**	.333**	.396**
3. เมตตา मनกรรม	.574**	.412**	.540**	.395**	.489**
4. สาธารณโภคี	.615**	.395**	.587**	.371**	.600**
5. สีลสามัญญตา	.478**	.402**	.399**	.371**	.392**
6. ทิฏฐิสามัญญตา	.575**	.412**	.541**	.347**	.489**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หลักสารณียธรรม 6 โดยภาพรวม ภาพผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r=.693^{**}$)

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่

3.1 ปัญหา อุปสรรค เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ จากด้านเชิงคุณภาพ พบว่า 1) ผู้บริหารท้องถิ่นสำรวจและทำการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม ในชุมชนไม่ทั่วถึงส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุในบางจุดของชุมชน 2) ผู้บริหารท้องถิ่นส่งเสริมกลุ่มอาชีพไม่ต่อเนื่อง 3) ผู้บริหาร จัดสรรอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย เพื่อป้องกันการลักขโมยและปัญหาอาชกรรมในชุมชน เช่นกล้องวงจรปิดยังมีไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกจุดที่เป็นจุดเสี่ยง 4) ผู้บริหารท้องถิ่น จัดสรร งบประมาณ ไม่เพียงพอในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า 1) ผู้บริหารท้องถิ่นควรสำรวจและทำการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม ในชุมชนไม่ทั่วถึงส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุในบางจุดของชุมชน 2) ผู้บริหารท้องถิ่นควรส่งเสริมกลุ่มอาชีพไม่ต่อเนื่อง 3) ผู้บริหารควร จัดสรรอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย เพื่อป้องกันการลักขโมยและปัญหาอาชกรรมในชุมชน เช่นกล้องวงจรปิดยังมีไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกจุดที่เป็นจุดเสี่ยง 4) ผู้บริหารท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณ ไม่เพียงพอในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ หลักสารณียธรรม 6 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นได้นำหลักสารณียธรรม 6 ในแต่ละด้านมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน ในการทำโครงการหรือกิจกรรม เพื่อกระตุ้นชักจูงประชาชนในชุมชนให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมด้วยการสร้างความไว้วางใจกัน สร้างแนวทาง

การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้วยคุณค่าและประโยชน์ทำให้คนในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่งและปลอดภัย คนในชุมชนมีเสรีภาพ และมิตรภาพ มีความรักสามัคคี ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน ทางศีลธรรมของชุมชน คือ การรู้จักรักสามัคคี ซื่อสัตย์ ยุติธรรม และกตัญญู อันเป็นการสร้างบรรยากาศให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สอดคล้องกับแนวคิดของกัลยาณ ลาก เดโซ และสุกิจ ชัยมุสิก (2562) พบว่า บุคลากรเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านเมตตาตามโนกรรมในการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมา ได้แก่ ด้านศีลสามัญญตาในการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านทวิฏฐสามัญญตาในการปฏิบัติงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปาก กาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$, $S.D. = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง พื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบ เรียบร้อย ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับ การศึกษาของพระสมุห์อมร อดโร (สีดำ) (2562) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณารายด้าน ที่พบว่า ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญา ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการ รักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหาร ท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มี ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = .693^{**}$) ความสัมพันธ์หลักสาราณียธรรม 6 มี ความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปาก กาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ในเชิงบวกระดับความสัมพันธ์สูงมาก กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นนำ หลักสาราณียธรรม 6 มาใช้ในการพัฒนาชุมชน จึงส่งผลให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้อง กับการวิจัยของณภัทรฐนัน มังกรณ (2564) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 กับ

กระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหม้าย อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมาก ($r = .631^{**}$) เมื่อการบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 กับกระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหม้าย อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ส่งผลให้กระบวนการเลือกตั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาและอุปสรรคในภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า 1) ผู้นำยังเข้าไปสำรวจพื้นที่ไม่ทั่วถึงภายในชุมชน ตลอดจนการรักษา การซ่อมแซมบำรุง ถนน ไฟฟ้า ฯ ยังไม่ทั่วถึงทั้งชุมชน 2) งบประมาณสนับสนุนยังไม่เพียงพอ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในชุมชน 3) ประชาชนบางคนไม่มีเวลาเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบในการดูแลรักษาความสงบภายในชุมชน และยังขาดอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาชุมชน 4) งบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรม ยังขาดกิจกรรมการสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของอารยา ยอดโอวาท (2564) พบว่า 1) ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาดูแลรักษาสาธารณประโยชน์ส่วนร่วมภายในชุมชน และการซ่อมบำรุงดูแลยังไม่ทั่วถึงทั้งชุมชน 2) ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในชุมชน 3) ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบในการดูแลรักษาความสงบภายในชุมชน และยังขาดอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ 4) ยังขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรม และยังขาดกิจกรรมการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

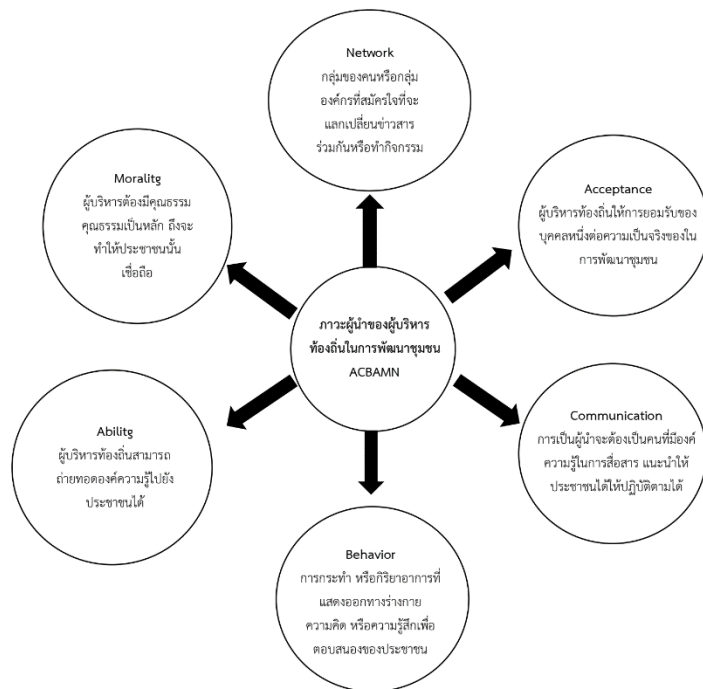
ข้อเสนอแนะแนวทางภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า 1) ลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนภายในชุมชน เพื่อหาแนว ทางแก้ไข และรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและดูแลรักษาชุมชนด้วยตนเอง 2) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนใน

ชุมชน 3) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการออก กฎระเบียบของชุมชน เพื่อให้เกิดความสงบ และความปลอดภัยภายในชุมชน และจัดทำงบประมาณมาจัดซื้ออุปกรณ์ในการสวมใส่เวลา ปฏิบัติหน้าที่ 4) จัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในรวมถึงการอนุรักษ์สืบสานศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัช ธัญพัฒนกุล (2564) พบว่า ควรมีหลักสูตรอบรมพัฒนาสมาชิกสภาเทศบาลให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงานของสมาชิกสภาเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล ควรเพิ่มกิจกรรมการพัฒนาชุมชนให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลควรมีมนุษยสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน เทศบาลเมืองประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาชุมชนผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ควรจัดประชุมสัมมนาให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอแนะแนวทางการพัฒนา เสนอกิจกรรมการพัฒนาชุมชน และให้ประชาชนร่วมกิจกรรมติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างโปร่งใส

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกวาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดีและเป็นหลักปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน โดยต้องนำหลักสารณียธรรม 4 คือ คุณธรรมที่แนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) เมตตากายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา 2) เมตตา วจีกรรม พูดกันด้วยเมตตา 3) เมตตาโมกกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา 4) สาธารณโมคี แบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม 5) สีสสามัญญตา มีความประพฤติดีเสมอภาคกัน 6) ทิฏฐิสามัญญตา มีความเสมอภาคกันทางความคิด และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มาบูรณาการกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน โดยมีภาวะผู้นำแบบชี้แนะ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย 4) ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ ความยินยอมของบุคคลหนึ่งต่อความเป็นจริงของสถานการณ์หนึ่ง การสื่อสารของมนุษย์นั้นได้รับการพัฒนาตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึง ปัจจุบัน การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งมนุษย์ การทำงานเป็นกลุ่มจำเป็นอย่างยิ่งที่

จะต้องอาศัยหัวหน้ากลุ่มหรือผู้บังคับบัญชาที่มีประสิทธิภาพ คุณธรรมเป็นสิ่งที่ผู้นำทุกคนพึงมี การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง และเครือข่าย การเชื่อมโยงของคน กลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กำหนดให้มีนโยบาย แผนงาน/โครงการ การฝึกอบรมพัฒนาเกี่ยวกับหลักและกระบวนการบริหาร เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดให้มีการกำกับติดตาม ประเมินผล ภายหลังการอบรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. ผลของการศึกษาสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผน และเป็นกรอบชี้นำทิศทางการอบรมพัฒนาผู้นำท้องถิ่น ให้มีภาวะผู้นำในระดับสูง ทั้งด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมคติ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและประโยชน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วม เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วม ให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในบทบาทของตนที่สามารถกระทำได้และ ไม่เพิกเฉยต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2. ผู้นำควรสร้างความประทับใจให้กับประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อลดช่องว่างของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับประชาชนด้วยการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทำให้ประชาชนอยากกลับมามีส่วนร่วมในกิจกรรมในครั้งต่อไป

3. ประเมินภาวะผู้นำของตนเองตามความเป็นจริงอยู่เสมอ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้มีภาวะผู้นำสูงขึ้น

4. ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *สรุปข้อมูล อปท. ทั่วประเทศ*. เข้าถึงได้จาก

<http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>

กัลยกร ลาภเดโช และสุกิจ ชัยมุสิก. (2562). การประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 7(2), 263-274.

ณัฏฐธนนัน มังกรณ. (2564). *กระบวนการส่งเสริมการเลือกตั้งแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยหม้าย อำเภอสอง จังหวัดแพร่*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมุห์อมร อมโร (สีดำ). (2562). *หลักสารานุกรมธรรม : แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสารานุกรมธรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านช่อง ตำบลช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง*. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(4), 1726-1742.

วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิรัช ฉันทพัฒน์กุล. (2564). *บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุวิมล ตีรกานันท์. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารยา ยอดโอวาท. (2564). *บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตำบลวังธง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Promotion of Police Officers' Political Participation in Metropolitan Police Division 2

Nattapon Ratsupapongand¹ and Somjit Konwong²

Received: January 03, 2023

Revised: October 20, 2023

Accepted: October 24, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the promotion level of political participation; 2) to study the relationship between Aparihaniyadhamma 7 and promotion of political participation; and 3) to study the problems, obstacles, and suggestions for promoting political participation of police officers in Metropolitan Police Division 2. This research was a mixed methods research. The quantitative research was conducted using Taro Yamane's formula and stratified random sampling. The sample size was determined from the number of police officers in Metropolitan Police Division 2, resulting in a sample of 86 people. The research instrument was a questionnaire with a reliability of 0.876. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis using the Enter Method. The qualitative research used in-depth interviews with 10 key informants using the content analysis technique and contextual analysis. The research results found that 1) the overall level of promotion of political participation according to Aparihaniyadhamma 7 was at a high level, and the level of promotion

¹⁻² Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus

Corresponding author, Ratsupapong.Nat@gmail.com, Tel. 084-5490224

of political participation of police officers in Metropolitan Police Division 2 was overall at a high level; 2) Aparihaniyadhamma 7 and the overall promotion of political participation of police officers in Metropolitan Police Division 2 had a moderate positive relationship ($r = .567^{**}$); and 3) the problems and obstacles in promoting political participation of police officers in Metropolitan Police Division 2 found that there was still a lack of consultation on the right to vote according to the law. The expression of political opinions of people via online media was too limited. There was still a small number of people who were knowledgeable and capable of running for election, and they did not receive full cooperation from the public in policy-making to maintain common interests. Recommendations found that relationships with the public should be built by providing consultation on the right to vote according to the law. The state should accept the public's political criticism via online media. The correct political culture should be instilled in the public and people with knowledge and ability should be supported to run for election at all levels.

Keywords: Promotion, Political Participation, Police Officers

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการ ตำรวจนครบาล 2

ณัฐพล รัตนสุภาพงศ์¹ และสมจิต ขอนวงค์²

Received: January 03, 2023

Revised: October 20, 2023

Accepted: October 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane และสุ่มแบบแบ่งชั้น จากจำนวนข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 0.876 สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ด้วยวิธี Enter Method และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน ด้วยวิธีการเลือกแบบ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) หลักการบริหารนิยธรรม 7 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิง

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Corresponding author, Ratsupapong.Nat@gmail.com, Tel. 084-5490224

บวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .567^{**}$) และ 3) ปัญหาอุปสรรคของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 พบว่า ยังขาดการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิการเลือกตั้งตามกฎหมาย การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์มีข้อจำกัดมากเกินไป การส่งเสริมให้ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถลงสมัครเลือกตั้งยังมีจำนวนน้อย และยังไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างเต็มที่ในการร่วมกำหนดนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนด้วยการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิการเลือกตั้งตามกฎหมาย รัฐ ยอมรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ ควรปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องแก่ประชาชนและสนับสนุนประชาชนที่มีความรู้ความสามารถลงสมัครเลือกตั้งทุกระดับ

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ข้าราชการตำรวจ

บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ หรือการใช้วิธีการที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม นอกจากนั้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ (กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการเมืองการปกครองทุกขั้นตอน เช่น การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน การมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย การลงประชามติและทำประชาพิจารณ์ สามารถลงนามถอดถอนได้ ให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาททางการเมือง สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมของตน (จักร์ พันธ์ชูเพชร, 2549)

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจไม่ว่าจะต่อผู้ใด จะต้องดำเนินไปโดยคำนึงถึงการสร้างศรัทธาและความเชื่อถือให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ข้าราชการตำรวจทุกคนจะต้องปฏิบัติตนให้มีลักษณะสุภาพอ่อนน้อม น้าเคารพยำเกรง ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจึงไม่อยู่ในฐานะที่ประชาชนจะดูถูกหรือเกรงกลัวเพราะประชาชนทุกคนไม่มีหน้าที่จะต้องมากลัวตำรวจตำรวจยอมให้บริการแก่

ประชาชนทันทีเมื่อเห็นสมควร หรือเมื่อได้รับการร้องขอโดยชอบ จะต้องปฏิบัติงานโดยไม่มัวคืดและยึดหน้าที่เป็นหลัก จะต้องช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรม พยายามบรรเทาสาธารณภัยไม่ปฏิเสธที่จะช่วยเหลือผู้ได้รับทุกข์ช่วยให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (กองบัญชาการศึกษานักงานตำรวจแห่งชาติ, 2554) ดังนั้น การที่จะทำให้สังคมหรือองค์กรต่าง ๆ อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีมีความปรองดองระหว่างกันและกัน ต้องอาศัยแนวทางปฏิบัติร่วมกันในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองร่วมกันระหว่างประชาชนกับข้าราชการตำรวจ ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับข้าราชการตำรวจสามารถนำมาปฏิบัติเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ หลักอภิธานียธรรม 7 ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง เป็นหลักพุทธธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จึงได้มีนโยบายให้กองบัญชาการศึกษานักงานตำรวจ ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรมของข้าราชการตำรวจ จัดทำคู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการตำรวจ มีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ด้วยหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ตระหนักถึงปัญหาเชิงจริยธรรมและเข้าใจหลักพฤติกรรมศาสตร์เชิงจริยธรรม จาริต ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชาติ มีความสำนึกในความถูกต้องและชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประชาชนมีจิตสาธารณะ เสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ยึดมั่นในสถาบันชาติ เชิดชูศาสนาและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย และร่วมมือร่วมใจกันนำคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ให้นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาตินำไปถ่ายทอดหรือสอดแทรกในการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจประจำสัปดาห์ หรือการฝึกอบรมในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสมต่อไป (กองบัญชาการศึกษานักงานตำรวจแห่งชาติ, 2554)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2” เพื่อนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยยึดหลักประชาธิปไตยในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาสีทิวและเสรีภาพของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น สร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาให้กับประชาชน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรม 7 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมวิธี ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากจำนวนข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ทั้งหมด 108 คน ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา, 2561) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เท่ากับ 0.876 และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามด้วยวิธี Enter Method

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (สุวิมล ติรกานันท์, 2555) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ผู้นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ผู้บังคับบัญชา และผู้ปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ตามหลักอุปทานิยธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) ทำให้ทราบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีการนำหลักอุปทานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ตามหลักอุปทานิยธรรม 7 โดยภาพรวม

(n = 86)

หลักอุปทานิยธรรม 7	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์	3.82	0.78	มาก
2. ด้านการประชุมพร้อมเพรียง	3.77	0.77	มาก
3. ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดต่อกฎระเบียบ	3.79	0.63	มาก
4. ด้านความเคารพนับถือผู้อาวุโส	3.90	0.71	มาก
5. ด้านความเคารพต่อสุภาพสตรี	3.85	0.79	มาก
6. ด้านความเคารพต่อสถานที่	3.87	0.74	มาก
7. ด้านความดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น	3.81	0.85	มาก
ภาพรวม	3.83	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเคารพนับถือผู้อาวุโส มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา ได้แก่ ด้านความเคารพต่อสถานที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) ด้านความเคารพต่อสุภาพสตรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) ด้านความดูแลเอาใจใส่ผู้อื่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) ด้านการไม่บัญญัติสิ่งขัดต่อกฎระเบียบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการประชุมพร้อมเพรียงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชนโดยเฉพาะด้านการเลือกตั้งที่สนับสนุนให้ประชาชนได้รู้ถึงความสำคัญและสิทธิทางการเมืองของตนเองตามกฎหมาย ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่สนับสนุนให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิทางการเมืองและรักษาผลประโยชน์ส่วนร่วม ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนการรักษาสิทธิทางการเมืองในการร่วมตรวจสอบการทำงาน และด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่สนับสนุนให้ประชาชนออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความเป็นกลาง ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยภาพรวม

(n = 86)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกอง บังคับการตำรวจนครบาล 2	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเลือกตั้ง	3.83	0.81	มาก
2. ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	3.70	0.82	มาก
3. ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	3.81	0.90	มาก
4. ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์	3.77	0.79	มาก
ภาพรวม	3.78	0.78	มาก

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการเลือกตั้ง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) ตามลำดับ

2. หลักอุปหรณิยธรรม 7 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .567^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหลักอุปหรณิยธรรม 7 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2

(n = 86)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2	ตัวแปรตาม			
		ด้านการเลือกตั้ง	ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์
หลักอุปหรณิยธรรม 7	.567**	.499**	.580**	.569**	.479**
ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์	.176	.209	.205	.199	.042
ด้านการประชุมพร้อมเพรียง	.138	.089	.153	.164	.109
ด้านการไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดต่อกฎระเบียบ	.257*	.182	.309**	.276*	.193

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์		ตัวแปรตาม			
ตัวแปรต้น	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2	ด้านการเลือกตั้ง	ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์
ด้านความเคารพนับถือผู้อาวุโส	.697**	.633**	.661**	.660**	.670**
ด้านความเคารพต่อสุภาพสตรี	.462**	.410**	.475**	.447**	.404**
ด้านความเคารพต่อสถานที่	.650**	.609**	.607**	.609**	.623**
ด้านความดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น	.506**	.413**	.536**	.532**	.415**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภินิหารธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .567^{**}$) ทำให้ทราบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประยุกต์ใช้หลักอภินิหารธรรมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .580^{**}$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .569^{**}$) ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .479^{**}$) และด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .499^{**}$) ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีการส่งเสริมการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการนำหลักอภิธานิธรรมมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ประกอบด้วย

3.1 ด้านการเลือกตั้ง ปัญหาอุปสรรค พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ยังขาดกิจกรรมการส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การรณรงค์ให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมีไม่มากเท่าที่ควร และช่องทางการประสานงานกับประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบสิทธิทางการเมืองเลือกตั้งยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ข้อเสนอแนะ พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ใบปลิว หรือเอกสารแนะนำต่าง ๆ ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่ถูกต้อง และควรเพิ่มช่องทางการติดต่อประสานงานการตรวจสอบสิทธิการเลือกตั้งในหน่วยงานที่ประชาชนสามารถมาใช้บริการได้

3.2 ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ปัญหาอุปสรรค พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ยังไม่มีการส่งเสริมให้ประชาชนออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากเท่าที่ควร เพราะยังมีการควบคุมการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของประชาชนตามสื่อออนไลน์ ส่งผลให้กองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ยังไม่มีช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line เป็นต้น ข้อเสนอแนะ พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ควรแนะนำให้การแสดงออกทางความคิดของประชาชนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย เปิดโอกาสและยอมรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของประชาชนอย่างไม่มีอคติ และเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐที่ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างอิสระผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line เป็นต้น

3.3 ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ปัญหาอุปสรรค พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้ประชาชนลงสมัครเลือกตั้งมากเท่าที่ควร การชักชวนให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้ครบทุกระดับ เพราะไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในระดับชุมชนมากเท่าที่ควร และยังไม่มีกิจกรรมทางการเมืองที่สนับสนุนให้

ประชาชนได้แสดงออกทางการเมืองได้อย่างอิสระ ข้อเสนอแนะ พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ควรสนับสนุนประชาชนที่มีความรู้ความสามารถให้ลงเลือกตั้งเพื่อมีโอกาสเข้ามาบริหารบ้านเมือง ด้วยการเพิ่มกิจกรรมที่ให้ประชาชนสามารถออกมาแสดงทางการเมือง และให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งทุกระดับในพื้นที่เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องแก่ประชาชน

3.4 ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ ปัญหาอุปสรรค พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ยังขาดการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมกับชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานอื่น ๆ ในการกำหนดนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน การประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนออกมาใช้เลือกตั้งยังไม่ทั่วถึง และยังมีไม่มากโดยเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ทำให้ยังขาดความร่วมมือกับประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของพรรคการเมือง หรือตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเลือกตั้ง ข้อเสนอแนะ พบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ควรเข้าร่วมประชุมกับชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานอื่น ๆ ในการกำหนดนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมตรวจสอบการทำงานของพรรคการเมือง และตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเลือกตั้ง และในช่วงที่มีการเลือกตั้งในพื้นที่ควรวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบทั่วกัน และร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ตามหลักอุปทานิยธรรม 7 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีการนำหลักอุปทานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามสิทธิทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยพระอธิการวรวิทย์ สุเมธ (มีธรรม) (2563) พบว่า หลักอุปทานิยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่ 5 ด้านการให้เกียรติและเคารพสิทธิสตรี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมา คือ ข้อที่ 7 ด้านการอารักขาคุ้มครองปกป้องอันชอบธรรม ($\bar{X} = 4.29$) และข้อที่ 1 ด้านการประชุมกันเนื่องนิตย์ ($\bar{X} = 3.75$) ตามลำดับ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ทำให้ทราบว่า ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชนโดยเฉพาะด้านการเลือกตั้งที่สนับสนุนให้ประชาชนได้รู้ถึงความสำคัญและสิทธิทางการเมืองของตนเองตามกฎหมาย ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่สนับสนุนให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิทางการเมืองและรักษาผลประโยชน์ส่วนร่วม ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนการรักษาสิทธิทางการเมืองในการร่วมตรวจสอบการทำงานและร่วมกำหนดนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์ และด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่สนับสนุนให้ประชาชนออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความเป็นกลาง เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุชาติ สุชาติ (สวน) (2563) พบว่า บุคลากรเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี มีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.57$) อยู่ในระดับมาก และด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.53$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอุปทานิยธรรม 7 กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .567^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการนำหลักอุปทานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เห็นได้ว่าสอดคล้องกับการวิจัยของวิรัช ธนยพัฒน์กุล (2564) พบว่า หลักอุปทานิยธรรม 7 กับบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .496^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กล่าวคือ เมื่อการบูรณาการหลักอภิธานิธรรม 7 กับบทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ส่งผลให้สมาชิกสภาเทศบาลมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามหลักหลักอภิธานิธรรม 7

3. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ได้แก่ 1) ด้านการเลือกตั้ง พบว่า ยังไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งตามกฎหมาย การติดต่อประสานงานกับประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบสิทธิในการเลือกตั้งยังมีไม่มากเท่าที่ควร 2) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง พบว่า การส่งเสริมให้ประชาชนออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองยังมีไม่มากเท่าที่ควร มีการควบคุมการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของประชาชนตามสื่อออนไลน์ และยังไม่มีช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ 3) ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง พบว่า การสนับสนุนให้ประชาชนลงสมัครเลือกตั้งยังมีน้อย กิจกรรมสนับสนุนการแสดงออกของประชาชนยังมีข้อจำกัดอยู่ และยังขาดการชักชวนให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ 4) ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ พบว่า ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตรวจสอบการทำงานของพรรคการเมือง หรือร่วมตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ลงสมัครเลือกตั้ง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และการประชาสัมพันธ์รณรงค์การเลือกตั้งให้ประชาชนออกมาใช้เลือกตั้งยังไม่ทั่วถึง เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพจน์ อุดดี (2564) พบว่า ประชาชนยังขาดการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และขั้นตอนการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตามรัฐธรรมนูญไทย ประชาชนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศต่าง ๆ และความสำคัญการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่ามีหน้าที่รับผิดชอบในด้านไหนบ้าง และประชาชนในชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง คณะกรรมการตรวจสอบการทำงานของผู้สมัครเลือกตั้ง และคณะกรรมการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 ได้แก่ 1) ด้านการเลือกตั้ง พบว่า ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และควรเพิ่มช่องทางการติดต่อประสานงาน การตรวจสอบสิทธิการเลือกตั้งผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่ถูกต้อง 2) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง พบว่า ควรแนะนำให้ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิในการแสดงออกทางความคิดเห็นทางการเมือง และเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ ยอมรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ 3) ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง พบว่า ควรส่งเสริมประชาชนที่มีความรู้ความสามารถให้ลงเลือกตั้งมีกิจกรรมที่ให้ประชาชนสามารถออกมาแสดงทางการเมือง และมีการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องแก่ประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งทุกระดับ 4) ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ พบว่า ควรให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดนโยบายทางการเมือง ร่วมตรวจสอบการทำงานของพรรคการเมือง และตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเลือกตั้ง และในช่วงที่มีการเลือกตั้งในพื้นที่ควรวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบทั่วกัน เห็นได้ว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเรวัต อคฺคาทโร (สื่อนอน) (2563) พบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ควรณรงค์ทำความเข้าใจกับประชาชนและประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงข้อมูลทางการเมืองอย่างทั่วถึง เช่น การเลือกตั้งล่วงหน้า การตรวจสอบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง และสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ด้วยการตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จัดการบุคคลากรทั้งภาครัฐและคนในชุมชนผู้มีความรู้ส่งเสริมประชาธิปไตยและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ให้ประชาชนได้มีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างมีสิทธิและเสรีภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิและมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้ข้าราชการตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะกฎระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายของการเลือกตั้ง สามารถให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ประชาชน

ในพื้นที่หรือผู้สมัครเลือกตั้ง จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับของสิทธิทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญในการเรียกร้อง ตรวจสอบ ถอดถอนพรรคการเมือง เป็นต้น มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และรณรงค์ให้ประชาชนใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างสุจริต เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองไม่ให้มีพฤติกรรมทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ และกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 เข้าร่วมประชุมกับท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายการทำงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน โดยการนำหลักธรรมอปธานิธรรม ได้แก่ 1) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) ด้านการประชุมพร้อมเพรียง 3) ด้านการไม่บัญญัติสิ่งขัดต่อกฎระเบียบ 4) ด้านความเคารพนับถือผู้อาวุโส 5) ด้านความเคารพต่อสุภาพสตรี 6) ด้านความเคารพต่อสถานที่ 7) ด้านความดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ 1) ด้านการเลือกตั้ง 2) ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 3) ด้านการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และ 4) ด้านการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ สามารถสรุปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ได้แก่ การส่งเสริมความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมความสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ด้วยการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การให้คำปรึกษา การลงประชามติ เป็นต้น การส่งเสริมคุณธรรมยึดมั่นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้อง ด้วยความจริงใจ ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอดทน มุ่งมั่นแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การส่งเสริมด้านความรู้สึกร่วมกันด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตำรวจกับประชาชนและให้ความสำคัญด้านจิตใจมากกว่าด้านวัตถุ การปลูกฝังจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อส่วนรวม การส่งเสริมด้านทักษะการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกันทั้งภายในภายนอกในชุมชน สามารถเชื่อมโยงกลไกทางสังคม ทำให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดความร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองตามกฎหมาย
2. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างข้าราชการตำรวจกับประชาชนในพื้นที่การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง
3. เสริมสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน การปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกต้อง และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลชุมชนให้มีความเรียบร้อย
4. การปฏิบัติหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบ มีความอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้น และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
5. ให้คำปรึกษาและให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายการปฏิบัติหน้าที่ในช่วยที่มีการเลือกตั้ง และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
6. การพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในการเพิ่มช่องทางการติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างข้าราชการตำรวจกับตัวแทนประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานผลิตเอกสารสำนักประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- กองบัญชาการศึกษานักงานตำรวจแห่งชาติ. (2554). *คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามลดา.
- จักษ์ พันธุ์เพชร. (2549). *การเมืองการปกครองไทย “จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ”*. กรุงเทพฯ : พันซ์ กรูฟ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2557). *พจนานุกรมศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาเรวัฒน์ อคฺคาทโร (สลิอ่อน). (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุชาติ สุชาโต (สวน). (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการวรภูมิ สุเมโธ (มีธรรม). (2563). พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 5. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์. พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิรัช ฉันทพัฒนกุล. (2564). บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพจน์ อุดดี. (2564). การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ในเขตตำบลแม่คำมี อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Community Development Effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization

Worawat Danmuang¹ and Phrakrusoponkittbundit²

Received: January 05, 2023

Revised: October 23, 2023

Accepted: October 24, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization; 2) to study the relationship between Iddhipada 4 and the community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization; and 3) to study the problems, obstacles, and suggestions regarding the community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization. This research was a mixed-methods research. For quantitative research, a questionnaire with a reliability of .891 was distributed to a sample group, which was people living in Mueang Phrae District, Phrae Province, in 3 subdistricts: Mae Lai Subdistrict, Rong Fong Subdistrict, and Nam Cham Subdistrict, totaling 400 people. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient. Qualitative research used in-depth interviews with 9 key informants using content analysis techniques with context. The research results found

¹ Phrae Provincial Administrative Organization

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: worawatdanmuang@gmail.com, Tel. 088-1411361

that 1) the level of community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization found that Iddhipada 4 was overall at a high level ($\bar{x}$ = 3.71). As for the level of community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization in the 5 aspects of political science, the average value of all aspects was overall at a high level ($\bar{x}$ = 3.87); 2) the relationship between Iddhipada 4 and the community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization was positively related at a fairly high level ($r=.782^{**}$); 3) the problems, obstacles, and suggestions for community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization found that there were too few personnel to listen to the real problems and obstacles of the community. There were too few channels for the public to express their opinions, which affected the development to increase the community development effectiveness of Phrae Provincial Administrative Organization, both internal and external factors of the organization to know the operation to increase the efficiency of the provincial administrative organization better. Local government personnel should integrate general theoretical principles with Buddhist principles in their operations and lead to development to increase the effectiveness of their operations in a truly developmental way to support them to be tangible and apply them in the context of other areas.

Keywords: Effectiveness, Community Development, Phrae Provincial Administrative Organization

ประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

วรวัฒน์ แดนเหมือง¹ และพระครูโสภณกิตติบัณฑิต²

Received: January 05, 2023

Revised: October 23, 2023

Accepted: October 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .891 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่หย่าย ตำบลร่องฟอง ตำบลน้ำคำ จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ด้านรัฐศาสตร์ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .782^{**}$) และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหาร

¹ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: worawatdanmuang@gmail.com, Tel. 088-1411361

ส่วนจังหวัดแพร่ พบว่า มีบุคลากรน้อยเกินไปในการเข้าไปปรับปรุงปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของชุมชน ช่องทางในการให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นน้อยเกินไป มีผลต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ทั้งปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยภายนอกองค์กรเพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ดียิ่งขึ้นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยบูรณาการหลักทฤษฎีทั่วไประบุกับหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาในการปฏิบัติงานขององค์กรและนำไปสู่การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างแท้จริงเชิงการพัฒนาเพื่อสนับสนุนให้เกิดเป็นรูปธรรมและประยุกต์ใช้ในบริบทของพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การพัฒนาชุมชน, องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังเผชิญหน้ากับการท้าทายของการเปลี่ยนแปลงบริบทสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความซับซ้อนและพลวัตสูง สิ่งแวดล้อมสำคัญที่มีผลกระทบกับการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ประชาชน กฎหมายและรัฐบาล กล่าวได้ว่า ประชาชนในยุคโลกาภิวัตน์มีการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารและมีความตื่นตัวทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าในอดีต ส่งผลให้มีความคาดหวังและความต้องการต่อผู้บริหารท้องถิ่นมากขึ้นด้วย ลักษณะความคาดหวังและความต้องการของประชาชนมีความหลากหลายตามทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อของแต่ละกลุ่มยังมีความเป็นเมืองมากเท่าไร ความคาดหวังและความต้องการยิ่งมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งกลายเป็นแรงกดดันในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้ภาวะเช่นนี้การบริหารงานเพื่อตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของแต่ละกลุ่ม จึงเป็นงานที่ท้าทายเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสิ่งที่กระทบกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกประการ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและเนื้อหาของกฎหมาย การกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแผนและโครงการพัฒนาท้องถิ่น การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและการรับโอนภารกิจจากหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคแล้วแต่ทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นระบบราชการเป็นกลไกสำคัญที่นำนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล ในระยะที่ผ่านมาระบบราชการไทยได้มีการ

เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคสมัย มีการปฏิรูประบบบริหารราชการหลายครั้งเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเปลี่ยนแปลงจากเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ด้านเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจดั้งเดิมที่พึ่งพาการเกษตรสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมด้านสังคมมีประชากรเพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาด้านการบริการสาธารณะและปัญหาสังคมด้านการเมืองได้มีการปฏิรูปการเมืองและประกาศให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการบริหารมุ่งเน้นการใช้หลักธรรมาภิบาล

การพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เน้นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ได้ดำเนินการกำหนดนโยบายการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) แผนยุทธศาสตร์จังหวัดแพร่มีพื้นที่พัฒนาครอบคลุมทั้งจังหวัดแพร่ มีทรัพยากรการบริหารอยู่เป็นจำนวนมาก ได้แก่ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน งบประมาณ ในการพัฒนาที่รัฐบาลอุดหนุนให้และที่ได้จากการจัดเก็บภาษี วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนจำนวนมากที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ สามารถดำเนินการพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ให้บรรลุถึงการมีสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่ดี เจริญก้าวหน้า ประชาชนในจังหวัดแพร่มีความอยู่ดีกินดี

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ (2565) ได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค และด้านการศึกษา เป็นต้น โดยมีเป้าประสงค์ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าในหลายๆ รูปแบบทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย จัดการแข่งขันกีฬาและส่งเสริมการกีฬา การออกกำลังกายและการสาธารณสุขส่งเสริมการลงทุน และการประกอบอาชีพของประชาชน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมศักยภาพและคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสและแก้ไขปัญหายาเสพติด ส่งเสริมกิจกรรมของศาสนา บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและป้องกันแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ จากการดำเนินกิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ นับเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง

ในเรื่องดังกล่าวจนได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดการที่ดี รางวัลประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ระดับ AA)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สามารถคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.891 ซึ่งมีตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และตัวแปรตาม คือ หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคำนวณได้มาจากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่หล่าย ตำบลร่องพอง ตำบลน้ำชำ ทั้งหมดจำนวน 9,878 คน ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended

Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด ตามลำดับความสำคัญ

2. การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product -moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันตรภาค และสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ $+1$ แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงแต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 รูป/คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ จำนวน 1 คน 3) กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ จำนวน 3 คน 4) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน 5) กลุ่มประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยกำหนดแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1.ระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการผลิต ประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.44) ด้านประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.57) ด้านความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.54) ด้านการ

ปรับเปลี่ยน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.50) ด้านการพัฒนาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.46)

2. ระดับระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ได้แก่ หลักอทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.53) ด้านวิริยะ (ความพากเพียร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.54) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.47) ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.65)

3. ปัญหา อุปสรรค ประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ พบว่า มีบุคคลากรน้อยเกินไปในการเข้าไปรับฟังปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของชุมชน การขาดแคลนบุคคลากรที่จะให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนทำให้ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในแผนพัฒนาชุมชน มีช่องทางในการให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นน้อยเกินไป มีการจัดสรรงบประมาณไปยังในแต่ละชุมชนยังไม่ทั่วถึง การขาดการประชาสัมพันธ์หรือประชาสัมพันธ์น้อยเกินไปทำให้ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างแท้จริง มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานน้อยเกินไป ข้อเสนอแนะ พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ต้องนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติเพื่อรองรับนโยบายของผู้บริหารและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนและนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแผนยุทธศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กรและประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และองค์กรมีการนำข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และองค์กรมีการนำข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน ควรจัดระบบการติดตามและประเมินผลที่มีคุณภาพ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเห็นความสำคัญของการติดตามและประเมินผล แล้วนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนาผลการวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มุ่งเน้นที่ การเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนัชร พรหมมเสนา (2564) พบว่า ระดับประสิทธิผล 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการพัฒนาองค์กรอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้นำมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ใช้สติปัญญา ภาวะผู้นำที่ดีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากร และการบริหารองค์กรดำเนินและเกิดประโยชน์สูงสุด ด้านการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่สามารถที่จะกำหนดแผนพัฒนาชุมชนได้ตรงต่อความต้องการของชุมชน และดำเนินงานตามแผนได้บรรลุตามแผนที่ได้วางไว้ ประสิทธิผลการบริหารชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่เกิดจาก ด้านการผลิต เป็นอันดับที่ 3 แสดงให้เห็นว่าในแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลนั้นต้องมีการตรวจสอบการนำแผนงานไปปฏิบัติ มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและนำผลมาปรับปรุงการปฏิบัติงานใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภา ทัดตานนท์ (2563) พบว่า ระดับความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อองค์กรเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักการเมืองท้องถิ่น กล่าวคือ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีภาวะความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ วิสัยทัศน์กว้างไกล มองไกล มองรอบด้าน มีประสบการณ์ในการทำงาน มีทักษะในการ บริหารงาน มุ่งมั่นที่จะให้งานประสบผลสำเร็จ มีคุณธรรมจริยธรรม มีการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของประชาชน ด้านประสิทธิภาพ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลการบริหารชุมชนขององค์การบริหาร

ส่วนจังหวัดแพร่ จะมีประสิทธิภาพสูงสุดได้ก็ต้องโดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่าพุทธบูรณาการคือ หลักอริยาบท 4 เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประสิทธิผลการบริหารได้ เมื่อมีความรู้แล้วก็ต้องนำความรู้ไปสู่การบริหารและในการบริหารนั้นต้องมีพื้นฐานผู้บริหารต้องมีใจรักและพอใจจะเป็นตัวขับเคลื่อนองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัช ธัญพัฒนกุล (2564) พบว่า บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในทุกด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) ได้แก่ 1) ด้านนิติบัญญัติ 2) ด้านการควบคุมการบริหาร และ 3) ด้านการเป็นตัวแทนของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ สมาชิกสภาเทศบาลย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตเทศบาล และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ด้านการปรับเปลี่ยนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงงบประมาณได้อย่างคุ้มค่ารวมทั้งมีการวางแผนล่วงหน้าของการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชนที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ประสิทธิผลการบริหารชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่เกิดจาก ด้านการปรับเปลี่ยน เป็นอันดับที่ 1 แสดงให้เห็นว่าในแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลนั้นจะต้องมีการใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ทันสมัยและเชื่อถือได้มาช่วยในการติดต่อสื่อสารและมีการสร้างเจตคติที่ดีในอาชีพและการทำงาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอริยาบท 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ พบว่า หลักอริยาบท 4 ส่งผลร่วมกันต่อประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) แสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย การผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยน และการพัฒนา จะมีประสิทธิภาพสูงสุดได้ก็ต้องโดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่าพุทธบูรณาการ คือ หลักอริยาบท 4 เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประสิทธิผลการบริหารได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิษฐ์พล ภูลพรม และเสนอ ใจสิทธิ์ (2564) พบว่า ฉันทะและวิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดี โดยมีจิตตะ และ วิมังสาเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้การเอาชนะปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้านวิริยะ (ความพากเพียร) ระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$

= 3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีความมุ่งมั่นในการประเมินสถานการณ์ก่อนปฏิบัติงานตามแผน โดยมุ่งเน้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้เป็นหลัก แสดงให้เห็นว่าด้านวิริยะ (ความพากเพียร) เป็นหลักของการประเมินสถานการณ์ก่อนการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพูนสุข ภูสุข (2559) พบว่าข้าราชการที่มีการศึกษาที่ต่างกันมีประสิทธิผลในการปฏิบัติแตกต่างกันโดยเฉพาะด้านฉันทะ ซึ่งข้าราชการทุกคนต้องเป็นผู้รักงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน เพิ่มพูนความรู้ความสามารถและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) ระดับประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีความจริงจังและมุ่งมั่นในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงในระยะเวลาที่กำหนด มีความสนใจในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอยู่เป็นนิตยเห็นได้ว่าแสดงให้เห็นว่า ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) เป็นหลักธรรมที่จะส่งผลให้การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเมธี สิริปญโญ (วังใน) (2564) พบว่า ตามหลักอิทธิบาท 4 มีใจรักและศรัทธาเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ ผลสำเร็จ เต็มใจให้มีความอุสาหะเพื่อต่อสู้กับอุปสรรคเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ และมีพฤติกรรมที่ดี ทั้งภายนอกและภายใน เป็นผู้รอบรู้ทันเหตุการณ์บ้านเมืองเป็นปัจจุบัน

3. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ พบว่ามีบุคลากรน้อยเกินไปในการเข้าไปรับฟังปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของชุมชน การขาดแคลนบุคลากรที่จะให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนทำให้ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในแผนพัฒนาชุมชน มีช่องทางในการให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นน้อยเกินไป มีการจัดสรรงบประมาณไปยังในแต่ละชุมชนยังไม่ทั่วถึง การขาดการประชาสัมพันธ์หรือประชาสัมพันธ์น้อยเกินไปทำให้ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างแท้จริง มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานน้อยเกินไป องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ต้องนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติเพื่อรองรับนโยบายของผู้บริหาร และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนและนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแผนยุทธศาสตร์ เพื่อ

แก้ไขปัญหขององค์กรและประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และองค์กรมีการนำข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และองค์กรมีการนำข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน ควรจัดระบบการติดตามและประเมินผลที่มีคุณภาพ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเห็นความสำคัญของการติดตามและประเมินผล แล้วนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศกลวธน์ จิตตปญโญ (วงวิวงษ์) (2563) พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนาด อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย อยู่ในระดับปานกลาง และด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนาด อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาคือ ในพื้นที่บางส่วนยังไม่มีทางเชื่อมแถมถนนและไม่สะดวกในการเดินทางช่วงฤดูฝน แนวทางแก้ไขคือ ควรที่จะจัดให้มีโครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนอย่างเร่งด่วน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ปัญหาคือ ประชาชนไม่ได้รับส่งเสริมในการประกอบอาชีพ แนวทางแก้ไขคือ ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพที่สามารถต่อยอดได้ ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ปัญหาคือ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและโทษจากยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชนภายในชุมชนทุก ๆ เดือนอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

1. หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ด้านฉันทะ (ความพึงพอใจ) องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีความตั้งใจในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา มีการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน 2) ด้านวิริยะ (ความ

พากเพียร) องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีความมุ่งมั่นในการประเมินสถานการณ์ก่อนปฏิบัติงานตามแผน โดยมุ่งเน้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้เป็นหลัก 3) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีความจริงใจและมุ่งมั่นในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงในระยะเวลาที่กำหนด มีความสนใจในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอยู่เป็นนิตย์ 4) ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบอย่างเปิดเผย มีการทบทวนผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้แผนที่วางไว้สำเร็จลุล่วงและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2. ประสิทธิภาพการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ 1) ด้านการผลิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่สามารถที่จะกำหนดแผนพัฒนาชุมชนได้ตรงต่อความต้องการของชุมชน และดำเนินงานตามแผนได้บรรลุตามแผนที่ได้วางไว้ 2) ด้านประสิทธิภาพ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก 3) ด้านความพึงพอใจ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ สามารถกำหนดแผนพัฒนาชุมชน และดำเนินงานลุล่วงตามแผนทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง สร้างความพึงพอใจและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนได้เป็นอย่างดีสูง 4) ด้านการปรับเปลี่ยน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า รวมทั้งมีการวางแผนล่วงหน้าของการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชนที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต 5) ด้านการพัฒนา องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มีเป้าหมายในการพัฒนาแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง วางแผนอัตรากำลังภายในหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการพัฒนาการใช้ทรัพยากรในทุก ๆ ด้านอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

สรุปประสิทธิผลการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ แสดงถึงการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และบุคลากรขององค์การ ที่ทำอย่างเต็มความสามารถและจริงใจ อาศัยองค์ความรู้ที่ได้รวบรวมจากการลงพื้นที่มากำหนดแผนพัฒนาชุมชน เพื่อให้แผนพัฒนาชุมชนที่ทำขึ้นเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อประชาชน การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ 5P : MODEL สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ควรที่จะส่งเสริมประเด็นเรื่องการพัฒนาการศึกษาให้กับผู้นำท้องถิ่นได้มีความรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง มีความพอดีพอประมาณในการบริหารงบประมาณสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อให้ประชาชนมีองค์ความรู้ในการแสดงความคิดเห็น
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ควรกำหนดการพัฒนากลยุทธ์ผ่านระบบการประชุมระดับผู้นำท้องถิ่นโดยใช้ระบบหมุนเวียนไปตามองค์การส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วยการประชาสัมพันธ์ ระบบตัวแทนในรูปของคณะกรรมการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการจัดทำคู่มือในการวางแผนนโยบาย
3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ควรมีนโยบายในการกำกับควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ต้องนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติเพื่อรองรับนโยบายของผู้บริหารและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนและนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมแผนยุทธศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กรและประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และองค์กรมีการนำข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน

6. องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ควรจัดระบบการติดตามและประเมินผลที่มีคุณภาพ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเห็นความสำคัญของการติดตามและประเมินผล แล้วนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ธนัชร พรหมแสน. (2564). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการปัญหาของประชาชนที่มาร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดแพร่*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิภา ทัดตานนท์. (2563). *ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเมธี สิริปัญญา. (2564). *ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอมือแพร จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศกลวัฒน์ จิตตปัญญา. (2563). *บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนาด อำเภอรือเสาะ จังหวัดน่าน*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พูนสุข ภูสุข. (2559). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของข้าราชการฝ่ายอัยการสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 3(2), 41-52.
- วสิษฐ์พล กุลพรม และเสน่ห์ ใจสิทธิ์. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานในองค์กรตามหลักอิทธิบาทธรรม. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธวิถีชุมชนรากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้ำนาในสังคมวิถีใหม่”* (น.710-716). ลำพูน : วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรัช ธัญพัฒนกุล. (2564). *บทบาทของสมาชิกสภาเทศบาลในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น*. เข้าถึงได้จาก <https://www.phraepao.go.th/main/แผนพัฒนาท้องถิ่น-2/>

Development of Learning Activities Packages on Thai Wisdom and Culture in the Rattanakosin Period, Social studies, Religion and Culture Department for Mathayom Suksa 3, Wang Mok Pittayakom School, Wachirabarami District, Phichit Province

Suthat Boonphrom¹ and Chaowarit Jongkatkorn²

Received: May 01, 2023

Revised: October 29, 2023

Accepted: January 12, 2024

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the efficiency of learning activities packages on Thai wisdom and culture in the Rattanakosin period for Mathayom Suksa 3 students at Wang Mok Pittayakhom School, Wachirabarami District, Phichit Province according to the criteria of 80/80; 2) to compare the learning achievement before and after learning activities packages; and 3) to study the satisfaction of students towards learning with the learning activities packages. The sample group consisted of 24 Mathayom Suksa 3 students at Wang Mok Pittayakhom School, using a simple random sampling, using the classroom as the sampling unit. The research instruments consisted of 1) learning activities packages on Thai wisdom and culture in the Rattanakosin period, 2) learning activities plans, 3) learning achievement test on Thai wisdom and culture in the Rattanakosin period, and 4) questionnaires on opinions towards learning management with the learning activities packages. Mean, standard deviation, and t-test were used to analyze data. The research results found that 1) the learning activities packages on Thai wisdom and culture in the Rattanakosin period for Mathayom Suksa 3 students at Wang Mok Phittayakhom School had an efficiency of 83.67/84.31, 2) the learning achievement of students before and after learning with the learning activities packages had a higher score after learning than before learning with

¹ Wangmokpittayakom School

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: aoy50411452@gmail.com, Tel. 098-9906283

a statistical significance level of .05, and 3) the satisfaction of students with learning with the learning activities packages was overall at a high level overall ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.72).

Keywords: Learning Activities Packages, Thai Wisdom and Culture, Rattanakosin
Period

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย สมัย
รัตนโกสินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร

สุทัศน์ บุญพรหม¹ และเชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์²

Received: May 01, 2023

Revised: October 29, 2023

Accepted: January 12, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม จำนวน 24 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม มีประสิทธิภาพ 83.67

¹ โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: aoy50411452@gmail.com, Tel. 098-9906283

/84.31 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, $S.D. = 0.72$)

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย, สมัยรัตนโกสินทร์

บทนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม ค่านิยมที่เหมาะสม ประกอบด้วย 5 สาระ ดังนี้ คือ สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคมสาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ ในการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ จะเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องเรียนรู้เรื่องขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์สำหรับการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตนเอง วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเองครอบครัว และท้องถิ่นของตน (โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม, 2564)

ผู้วิจัยทำที่หน้าสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสาระประวัติศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะจะเน้นในด้านความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการวิเคราะห์ สร้างทักษะในเรื่องต่าง ๆ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณการแก้ปัญหา แต่ในการจัดการเรียนรู้อย่างกล่าว นักเรียนยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์เพราะยังมีหน่วยการเรียนรู้บางเรื่องที่น่าสนใจเรียนรู้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 24 ในรายวิชาประวัติศาสตร์ 6 มาพูดคุยและให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวแล้วนำมาสรุป พบว่า หน่วยการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและวัฒนธรรมสมัยรัตนโกสินทร์เพราะเนื้อหามีความซับซ้อนและหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ค้นหาเทคนิค วิธีการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมพร้อมทั้งได้สอบถามและสัมภาษณ์นักเรียน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ถึงรูปแบบวิธีการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุดก็ พบว่า การเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนเบื่อหน่ายและไม่สนใจการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้ โดยการจัดการเรียนรู้จะเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาทาง การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและมีความสุข เพราะลักษณะของชุดกิจกรรมก็จะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการสร้างเพื่อให้ผู้ใช้บรรลุเป้าหมายของการเรียนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม เพื่อที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนมีสมรรถนะและทักษะที่เหมาะสมในปัจจุบันรวมทั้งเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม ตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยใช้แบบการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 97 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม อำเภอ วชิรบรรมี จังหวัดพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 24 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 5 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เรื่อง การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ชุดที่ 2 เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ชุดที่ 3 เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในยุคการเปลี่ยนแปลงสู่สมัยใหม่

ชุดที่ 4 เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยประชาธิปไตย

ชุดที่ 5 เรื่อง รัชการที่ 9 และสมเด็จพระราชินีนาถกับผลงานภูมิปัญญา

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ของลิเคิร์ท แบบ 5 ระดับ

วิธีการดำเนินงานวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้จัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 24 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองใช้เวลารวมทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนตามขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แล้วทำการเก็บข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ละเรื่องได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น

3. การทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการศึกษาแล้วให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับแบบก่อนเรียน

4. สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหลังจากการทดสอบหลังเรียน

5. นำผลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมเรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ก่อนและหลังการเรียนรู้ และศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม มีผลดังต่อไปนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 83.67/84.31

ตารางที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม

	คะแนนจากการทดสอบระหว่างเรียน (E_1)						คะแนนจากการทดสอบหลังเรียน (E_2)
	ชุด 1	ชุด 2	ชุด 3	ชุด 4	ชุด 5	รวม	
คะแนนเต็ม	10	10	10	10	10	50	30
$\bar{X}$	8.71	8.42	7.92	8.54	8.25	41.83	25.29
S.D.	0.86	0.88	0.88	0.88	1.15	0.96	1.20
ร้อยละ	87.08	84.17	79.17	85.42	82.50	83.67	84.31

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	24	30	15.25	1.03	37.79**
หลังเรียน	24	30	25.29	1.20	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.72)

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อ	เรื่อง	n=24		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
	ด้านครูผู้สอน			
1	ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.13	1.02	มาก
2	ครูจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนโดยความสามารถ และเพศ ชาย-หญิงอย่างเหมาะสม	4.33	0.56	มาก
3	ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง	4.33	0.70	มาก
4	ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.21	0.88	มาก
5	ครูให้การเสริมแรงโดยการให้รางวัลแก่กลุ่มที่ทำกิจกรรมสำเร็จสูงสุด	4.29	0.62	มาก
	เฉลี่ย	4.25	0.77	มาก
	ด้านเนื้อหา			
6	ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.42	0.72	มาก
7	เนื้อหา ภาษา รูปแบบตรงกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียน	4.38	0.71	มาก
8	เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปสู่ยาก	4.29	0.73	มาก
9	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.46	0.66	มาก
	เฉลี่ย	4.39	0.70	มาก
	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			

ข้อ	เรื่อง	n=24		ระดับความพึงพอใจ
		$\bar{X}$	S.D.	
10	นักเรียนใช้สื่อสารการเรียนรู้ต่าง ๆ ร่วมกัน	4.17	0.92	มาก
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน	4.42	0.50	มาก
12	นักเรียนได้อธิบายความรู้ให้สมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มฟัง	4.33	0.56	มาก
13	นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.25	0.74	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ มีประสิทธิภาพ 83.67 /84.31 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาอย่างชัดเจน ครบถ้วน ตรงตามประเด็นการวัดประเมินผลของตัวชี้วัด โดยผ่านการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องด้านเนื้อหา และผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอจนเกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2546) กล่าวไว้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำหรือ ตัวอย่างวิธีทำที่ไม่ยาวเกินไปเพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้ เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียนและตรงตามจุดมุ่งหมายของการฝึกในส่วนของภาษาและภาพที่ใช้ในแบบฝึกหัดเหมาะกับวัยและพื้นฐานความรู้ของนักเรียน แยกแบบฝึกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละเรื่องไม่ยาวเกินไปและมีกิจกรรมหลายรูปแบบ เนื้อหาที่ใช้เป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและใกล้ตัวนักเรียนเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ซึ่งตรงกับหลักการเรียนรู้ได้เร็วในการกระทำที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ สามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนแต่ละคนได้มากที่สุด ฉะนั้นการทำแบบฝึกแต่ละเรื่องจึงมีตั้งแต่ง่าย ปานกลาง จนถึงระดับค่อนข้างยาก เพื่อให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึก นอกจากนี้ สี สัน รูปภาพ และข้อความ ที่มีในชุดกิจกรรมสามารถสร้างความเข้าใจและก่อให้เกิดความสนใจของนักเรียนได้ตั้งแต่หน้าปกไปจนถึงหน้าสุดท้าย และหัวใจสำคัญ คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเป็นแบบแผนที่สามารถประเมินพัฒนาการและ

จำแนกความเจริญงอกงามของนักเรียนได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเทวา นามปัญญา (2561) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้น ม. 2 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้น ม. 2 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.95/85.24 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

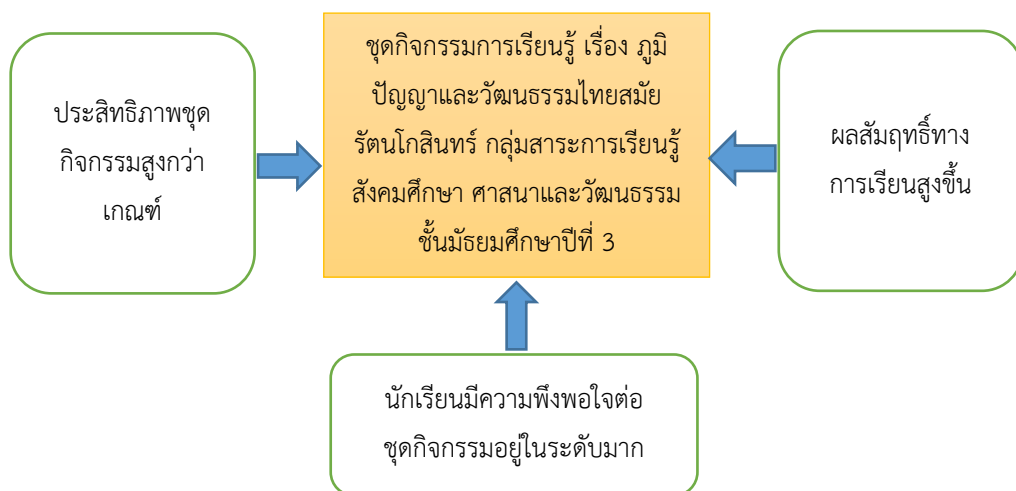
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้น ม. 3 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้น ม. 3 เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีระบบ เป็นขั้นตอน เนื้อหาเข้าใจง่าย โดยเรียงเนื้อหาจากง่ายไปยาก ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีความง่ายและค่า อำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัดอย่างแท้จริง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยดำเนินการตามองค์ประกอบสำคัญที่สามารถส่งผลให้ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาณธรณ์ พานเงิน (2559) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียง อย่างมีวิจรรย์ญาณ เรื่องชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ม.3 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ พบว่า ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของถนัดกิจ บุตรวงศ์ (2564) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นป. 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้น ม. 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.72) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น สังเกตได้จากคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้อยู่ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิ

ปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น ฝึกปฏิบัติจริง ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง นักเรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เกิดการเบื่อหน่าย และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีความหลากหลาย มีภาพและสีสันสวยงาม สื่อความได้ดี น่าสนใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลดา เทพวารินทร์ (2564) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หนูน้อยนักเศรษฐศาสตร์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นป.5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภคพันธ์ ่องอาจ (2564) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม อำเภอชริบารมี จังหวัดพิจิตร ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 83.67 /84.31 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม อำเภอชริบารมี จังหวัดพิจิตร มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม อำเภอชริบารมี จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ครูผู้สอนจะต้องใช้ควบคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และครูผู้สอนควรทำความเข้าใจ ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียด
2. ก่อนนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ผู้สอนควรศึกษารายละเอียดและขั้นตอนการดำเนิน กิจกรรมจากคู่มือครูให้เข้าใจก่อนอย่างชัดเจน
3. ผู้สอนควรอธิบายและชี้แจงขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้าใจ ก่อนนำชุด กิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- กัณฐาภรณ์ พานเงิน. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้
ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรี
มารดาพิทักษ์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน).
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ถนัดกิจ บุตรวงศ์. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดยใช้แนวคิด การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.
วารสารบัณฑิตศึกษา, 18(80), 135-144.
- เทวา นามบุญหา. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการ
เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.
(รายงานการวิจัย). งานวิชาการ : โรงเรียนเมืองสมเด็จ.
- ธัญลดา เทพารินทร์. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หนูน้อยนักเศรษฐศาสตร์ วิชา
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารมหาจุฬ
นาครทรรศน์, 8(10), 263-270.
- ภคินทร์ องอาจ. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เรื่อง
พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 9(1), 149-158.
- โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม. (2564). หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม พุทธศักราช
2564 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง
2564). งานวิชาการ : โรงเรียนวังโมกข์พิทยาคม.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2546). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. กรุงเทพฯ : ภาพ
พิมพ์.

Pole of Local Politicians in Community Development of Thung Kwao Sub-district Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province

Attakon Jinasot¹ and Sayan Innunjai²

Received: January 05, 2023

Revised: November 09, 2023

Accepted: January 11, 2024

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the role levels of local politicians; 2) to study the relationship between Sangahavatthu and the roles of local politicians; and 3) to study the problems, obstacles, and recommendations for community development in Thung Kwaw Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province. This was a mixed methods research. Qualitative research was conducted with in-depth interviews of 9 people, using descriptive content analysis techniques. Quantitative research was used by distributing questionnaires to 370 samples. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research results found that 1) the levels of role of local politicians in development of the organization in terms of Sangahavatthu was overall at a high level overall ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 0.66) and the levels of role of local politicians in development of the community in 4 aspects was overall at a high level ($\bar{X}$ = 3.51, S.D. = 0.73); 2) in terms of the relationship between Sangahavatthu and the roles of local

¹ Independent Scholar

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

Corresponding author, e-mail: Taoattakon@gmail.com Tel 099-4135666

politicians, there was overall a fairly high positive relationship ($R=.799^{**}$) with a statistical significance of 0.01, so the hypothesis was accepted; 3) the problems and obstacles found that local politicians still lacked knowledge and ability. There should be an urgent road improvement and repair project. Activities should be organized for community to have people participate in learning continuously. People lacked knowledge and understanding about community development. As well as they were not aware of the ethics and morality in caring for and conserving the environment, and the budget for public health management that was insufficient.

Keywords: Role, Development, Sangahavatthu, Phrae Province

บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

อรรถกรณ จิณโส๑ และสายัณห์ อินันใจ๒

Received: January 05, 2023

Revised: November 09, 2023

Accepted: January 11, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจวัตรธรรมกับการมีบทบาทนักการเมืองท้องถิ่น 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการมีในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 9 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาองค์กร ด้านสัจจวัตรธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 0.66) และระดับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน 4 ด้าน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D.= 0.73) 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจวัตรธรรม กับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงมาก ($R=.799^{**}$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน 3) ปัญหาและอุปสรรค พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นยังขาดความรู้ความสามารถควรที่จัดให้มีโครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนน

¹ นักวิชาการอิสระ

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Corresponding author, e-mail: Taoattakon@gmail.com Tel 099-4135666

อย่างเร่งด่วน จัดกิจกรรมให้ชุมชนมีส่วนร่วมของประชาชนให้ได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ชาติความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน รวมถึงประชาชนไม่ตระหนักถึงคุณธรรม-จริยธรรมในการดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และงบประมาณในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอ

คำสำคัญ: บทบาท, การพัฒนา, สังคมวัฒนธรรม, จังหวัดแพร่

บทนำ

นับแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 เป็นต้นมาเป็นผลให้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญต่อการเมืองท้องถิ่น ก็ได้เพิ่มอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น กำหนดว่ารัฐต้องให้อิสระแก่ท้องถิ่น ต้องกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจ ระบบสาธารณสุข โภคตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงเท่าเทียมกันเป็นลำดับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นกำลังทรัพย์กำลังคน และกำลังทางปัญญานับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญอันจะก่อให้เกิดกระบวนการในการพัฒนาท้องถิ่น ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน และการปกครองท้องถิ่นก็จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนา การปกครองตนเองโดยรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่ง ในการพัฒนาประเทศ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานพัฒนาชนบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

บทบาทนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านสาธารณสุข โภค และอุปโภค แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง คือ การบริหารราชการแผ่นดินจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อแผนพัฒนาและนโยบายของหน่วยงาน ทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด และสามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่าง

ทั่วถึง ตลอดจนเพิ่มเติมหรือปรับลดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อประชาชนในการดำรงชีวิตให้ได้มากที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ที่มีต่อประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจกัตถุธรรมกับบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการมีบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยแบบผสมวิธี(Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนักการเมืองท้องถิ่น

รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม(Questionnaire) ซึ่งมีตัวแปรอิสระประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) รายได้ และมีตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) ด้านการบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย และ 4) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และหลักสัจจกัตถุธรรม ประกอบไปด้วย 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ และ 4) สมานัตตการวางตน

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สามารถคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งสองฉบับได้เท่ากับ 0.921

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งคำนวณได้มาจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลทุ่งศรี อำเภอ ร้องกวาง จังหวัดแพร่ จำนวน 4,886 คน ตามที่มีการปกครองของเทศบาลทุ่งกวาง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน ได้ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด ตามลำดับความสำคัญ

2. การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันตรรกะ และสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงแต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องแม่นยำ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 1 รูป 2) นักวิชาการด้าน

รัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานเทศบาลตำบลทุ่งกวาว จำนวน 2 คน 4) กลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลตำบลทุ่งกวาว จำนวน 4 คน 5) กลุ่มประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 5 คนโดยผู้วิจัยกำหนดแบบ สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องการบูรณาการหลักสังคหัตถุธรรม บทบาทของนักรการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทของนักรการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีการ 1) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และ 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการมีบทบาทนักรการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.73) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.40) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.83) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.76) ด้านการบริการสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.93)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับการมีบทบาทนักรการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .921^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าหลักสังคหัตถุ กับบทบาทนักรการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการมีบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ประชาชนภายในเขตขาดการอนุรักษ์และรักษาความสะอาดภายในชุมชนประชาชนภายในเขตเทศบาล ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนประชาชนขาดคุณธรรม-จริยธรรมในการดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคุณภาพชีวิตของคนภายในเขตเทศบาลนั้น มีความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันมีความหลากหลายทางอาชีพ ทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตค่อนข้างยากมีความเลื่อมล้ำทางสังคม ทำให้เกิดการพัฒนาไม่ทั่วถึงงบประมาณในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขมีไม่เพียงพอความรู้และความเข้าใจด้านสาธารณสุขของชาวบ้านยังมีไม่มากพอการจัดการบริการสาธารณสุขบางงานมีการทับซ้อนกับ รพสต.และอสม.ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาพัฒนาและปรับปรุงประชาชนขาดความสามัคคีกันภายในชุมชนขาดการประสานงานกับฝ่ายปกครองของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ที่มีต่อประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า 1) ด้านการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นได้จัดโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง ถนนหินคูกได้รณรงค์ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการ ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของถนน รางระบายน้ำได้จัดให้มีการ ซ่อมแซมถนนหรือทางเดินเท้าที่ชำรุดเพื่อความสะดวกแก่ ประชาชนได้ดูแลเอาใจ ใส่ในการบำรุงรักษา เสาไฟฟ้า สายไฟฟ้า หรือหลอดไฟฟ้าตาม ถนนหรือชุมชนได้จัดให้มีระบบประปาชุมชนทุกครัวเรือนเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมรินทร์ เชนเสถียร (2552) พบว่า ผู้มาใช้บริการมีความคิดเห็นต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความรวดเร็วที่ให้บริการ ด้านอาคารสถานที่ และด้านประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการ 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นได้ส่งเสริม ความรู้ในการพัฒนาอาชีพใน ชุมชน และส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพของชุมชนได้สนับสนุน ให้ประชาชนได้รับการบริการด้าน สาธารณสุข อย่างทั่วถึงได้จัดให้มี โครงการอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ แปรรูปด้านอาหารของชุมชนได้ให้มีการ โครงการทัศน

ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่ม ศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้จัดทำงบประมาณสนับสนุน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ หอมจันทร์ (2555) พบว่า คุณภาพการให้บริการโดยประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมของข้าราชการตำรวจทางหลวง ประชาชนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านพฤติกรรมการให้บริการ ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านกิจกรรมการให้บริการ 3) ด้านการบริการสาธารณสุข พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านการรณรงค์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 อย่างทั่วถึงได้ให้การช่วยเหลือกลุ่มอสม. ประจำหมู่บ้าน ในเรื่องการให้อุปกรณ์ต่างๆได้ช่วยจัดหาหน้ากากป้องกันเชื้อโควิด 19 มาฉีดให้กับชาวบ้านได้ให้การช่วยเหลือให้ความรู้กับชาวบ้านในเรื่องการป้องกันเชื้อโรคออกได้ช่วยเหลือกลุ่มอสม. ประจำหมู่บ้านออกไปศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิทย์ อธิธัญญาโณ (กาบแก้ว) (2561) พบว่า คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 4) ด้านการเสริมสร้างความแข็งแรง พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นได้เปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบ การรักษาความสงบเรียบร้อย ของชุมชนได้ส่งเสริมการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนได้รับความเสมอภาค และมีสิทธิเสรีภาพได้จัดฝึกอบรมตำรวจบ้าน อปพร. รักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน โดยมีอาสาสมัครฝ่ายพลเรือนได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยในชุมชนได้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ติให้แก่วัยเด็กและเยาวชนภายในชุมชน เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ หอมจันทร์ (2555) พบว่า คุณภาพการให้บริการโดยประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมของข้าราชการตำรวจทางหลวง ประชาชนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านพฤติกรรมการให้บริการ ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านกิจกรรมการให้บริการ

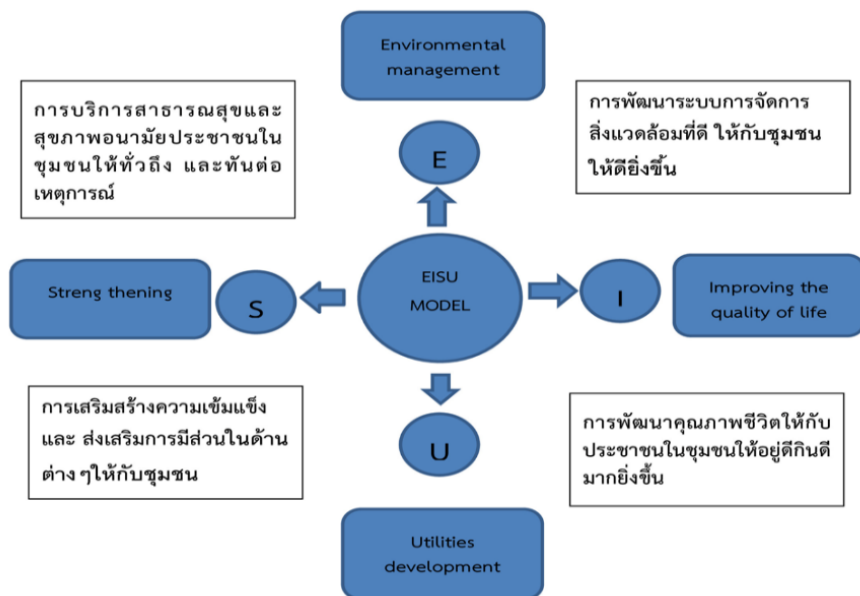
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับการมีบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการมีบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว

อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ความสัมพันธ์หลักพุทธธรรม (สังคหัตถ์ 4) กับการมีบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยมีระดับความสัมพันธ์สูงมาก กล่าวคือ เมื่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้การพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของปณณธร เจริญพฤกษ์ (2552) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคหัตถ์ 4 ของพนักงานโรงพยาบาลกรุงเทพ กับความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง 2 ด้าน คือ ด้านปิยวาจา และด้านสมานัตตตา และอยู่ในระดับกลาง คือ ด้านทาน และอัตถจริยา และสอดคล้องกับการวิจัยของจุรีรัตน์ แก้วปัญญา (2560) พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการให้บริการของบุคลากรฝ่ายสารบบคดี สำนักงานอัยการจังหวัดขอนแก่นในระดับสูงมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์วัชรวิศ อุตตมสาลี (2560) ด้านทานยังมีการให้ความช่วยเหลือประชาชนล้าช้า การให้ความกระจ่างในรายละเอียดข้อมูลของโครงการยังไม่ชัดเจน ด้านการช่วยเหลือประชาชนด้วยความเสียสละ ความเห็นใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ยังมีไม่มาก ควรมีการช่วยเหลือประชาชนเป็นไปด้วยความรวดเร็ว จริงใจ เสียสละ เห็นอก เห็นใจ

3. ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน มีความหลากหลายทางอาชีพทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นไปค่อนข้างยาก ส่งผลให้การพัฒนาอย่างไม่ทั่วถึง งบประมาณในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขมีไม่เพียงพอ และยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาพัฒนาชุมชน ข้อเสนอแนะ พบว่าควรส่งเสริมให้ประชาชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาชุมชนตามแผนพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว ส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมภายในชุมชน จัดหางบประมาณในการบริหารจัดการด้านสาธารณสุข และส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชนตามความสามารถของตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น ให้มีการพัฒนาชุมชน ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้ชุมชนเป็นอยู่อย่างยั่งยืน โดยนำมาประยุกต์กับหลักสังคหวัตถุธรรม ซึ่งเป็นหลักที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีความสามารถ และกล้าที่ตัดสินใจผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ EISU : MODEL ดังนี้

ภาพที่ 1 EISU : MODEL องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

E = Environmental Management การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ นักการเมืองท้องถิ่นได้จัดโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง ถนนหินคุกกี้ได้รณรงค์ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการ ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของถนน รางระบายน้ำได้จัดให้มีการ

ซ่อมแซมถนนหรือทางเดินเท้าที่ชำรุดเพื่อความสะดวกแก่ ประชาชนได้ดูแลเอาใจใส่ในการบำรุงรักษา เสาไฟฟ้า สายไฟฟ้า ให้มีระบบประปาชุมชนทั่วครัวเรือน

I = Improving the Quality of Life การพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ นักการเมืองท้องถิ่นได้ส่งเสริม ความรู้ในการพัฒนาอาชีพใน ชุมชน และส่งเสริมความรู้ในการ ประกอบอาชีพของชุมชนได้สนับสนุน ให้ประชาชนได้รับการบริการด้าน สาธารณสุข อย่างทั่วถึงได้จัดให้มี โครงการอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ แปรรูปด้านอาหารของชุมชนได้ให้มีการ งบประมาณสนับสนุน โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิต

S = Strengthening การบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย คือ นักการเมืองท้องถิ่นได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านการรณรงค์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 อย่างทั่วถึงได้ให้การช่วยเหลือกลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประจำหมู่บ้าน ในเรื่องการให้อุปกรณ์ต่างๆได้ช่วยจัดหาวัคซีนป้องกันเชื้อโควิด 19 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประจำหมู่บ้านออกไปศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ

U = Utilities Development นักการเมืองท้องถิ่นได้เปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ออกกฎ ระเบียบ การรักษาความสงบเรียบร้อย ของชุมชนได้ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนได้รับความเสมอภาค และมีสิทธิเสรีภาพได้จัดฝึกอบรมตำรวจบ้าน งานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน โดยมีอาสาสมัครฝ่ายพลเรือนได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ รักษาความปลอดภัยในชุมชนได้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชนภายในชุมชน

สรุปได้ว่า บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลทุ่งกวาว อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ คือ 1) E = Environmental Management การพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม 2) I = Improving the Quality of Life การพัฒนาคุณภาพชีวิต 3) S = Strengthening การบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย 4) U = Utilities Development นักการเมืองท้องถิ่นได้เปิดโอกาส

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรมีนโยบายเพิ่มจำนวนบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน
2. เทศบาลควรมีนโยบายเพิ่มงบประมาณให้กับการบริหารงานท้องถิ่นเพื่อดูแลเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เทศบาลควรมีสวัสดิการให้กับบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่นเพื่อให้เป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- อัมรินทร์ เซ็นเสถียร. (2552). *ความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา.
- ปิยวรรณ หอมจันทร์. (2555). *คุณภาพการให้บริการโดยประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมของข้าราชการตำรวจทางหลวง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์วัชรวิทย์ อุดมสาลี. (2560). *ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลเจริญราษฎร์ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักสังคหวัตถุ 4*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิทยา อิทธิญาโณ. (2561). *คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ปิ่นธรณ์ เจริญพฤษ. (2552). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์กร : กรณีศึกษาโรงพยาบาลกรุงเทพ. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรัสรัตน์ แก้วปัญญา. (2560). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของบุคลากรฝ่ายสารบบคดี สำนักงานอัยการจังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Factors Affecting People's Political Participation in Election of Local Administrators of Rong Phong Subdistrict Administrative Organization, Mueang Phrae District, Phrae Province

Sawitree Pintrakul¹ and Phrakru Soponkittibundit (Boonserm Kittiwanno)²

Received: January 05, 2023

Revised: October 28, 2023

Accepted: January 11, 2024

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the factors affecting political participation; 2) to study Iddhipada 4 on the factors affecting political participation; and 3) to study the problems, obstacles, and suggestions. It was a mixed methods research. The quantitative research used a survey research method. The sample group consisted of 368 legal voters in Rong Fong Subdistrict, and Nam Cham Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province. The sample size was determined using Taro Yamane's calculation formula. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression. The qualitative research selected 10 specific key informants using in-depth interviews and descriptive content analysis was used to support the context. The research results found that 1) the factors affecting political participation of people, as a whole, had a moderate mean ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 0.32); 2) the components of Iddhipada 4 can

¹ Royal Forest Department

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus

Corresponding author, e-mail: sawitree.pi@gmail.com

discuss the variations in the factors affecting political participation of people in election of local administrators of Rong Fong Subdistrict Administrative Organization, Mueang Phrae District, Phrae Province, obtained 46.00 percent, with the component of Citta, attention to that thing (X_{13}) having the highest effect, with a standard regression coefficient (β) = 0.279, and 3) the problems and obstacles found that people had a low understanding of the roles and duties of being citizens in political participation. Most of them still had a preference for individuals, independence, freedom in exchanging political information, and the necessity of living caused less voting rights. In terms of recommendations, there should be promotion of people's knowledge and understanding of local administrator elections, creating a process of awareness and knowledge for people. Public relations on information and participation in elections should be promoted to reach personal media. There should be opportunities for the public to express their political opinions appropriately, and they should be encouraged to form groups to promote political participation at the local level.

Keywords: Political Participation, Factors Affecting Political Participation, Iddhipada 4

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สาวิตรี พินทรากุล¹ และพระครูโสภณกิตติบัณฑิต (บุญเสริม กิตติวณฺโณ)²

Received: January 05, 2023

Revised: October 28, 2023

Accepted: January 11, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 368 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 รูป/หรือคน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.34$, $S.D.=0.32$) 2) องค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมอธิบายความผันแปรต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้ร้อยละ 46.00 โดยมีองค์ประกอบด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น (X_{13}) ส่งผลมาก

¹ กรมป่าไม้

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Corresponding author, e-mail: sawitree.pi@gmail.com

ที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.279 และ 3) ปัญหา อุปสรรค พบว่า ประชาชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ยังมีความนิยมในตัวบุคคล ความเป็นอิสระเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และมีความจำเป็นในการดำรงชีพ ทำให้เกิดการใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น การสร้างกระบวนการรับรู้ การตระหนักรู้ให้กับประชาชน ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสารการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งให้เข้าถึงสื่อส่วนบุคคล เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง, หลักอิทธิบาท

4

บทนำ

ในระบอบประชาธิปไตย ถือว่าอำนาจอธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ได้แก่ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ อำนาจทั้ง 3 นี้ เป็นของประชาชนแต่เมื่อประชาชนมีจำนวนมากขึ้นไม่อาจใช้อำนาจอธิปไตยได้โดยตรง จึงจำเป็นที่จะต้องมอบอำนาจอธิปไตยให้ผู้แทนไปใช้อำนาจผ่านองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี รัฐสภา และศาล โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรูปแบบหนึ่งตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการเลือกตั้ง ถือเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญประการหนึ่งของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการเลือกบุคคลที่จะเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนรวมทั้งเป็นการเข้าไปกำหนดทิศทางการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมืองและเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ การบริหารการปกครอง

ท้องถิ่นเป็นวิธีการจัดการปกครองภายในของรัฐอย่างหนึ่งที่มุ่งกระจายอำนาจทั้งการเมืองและการบริหารไปให้ท้องถิ่นเพื่อบริหารและปกครองกันเองโดยใช้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ ตามหลักการที่ว่าคนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ดี (ไกรลาส พลไชย, 2562)

การเลือกตั้งท้องถิ่นถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) และพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบาย (Policy Platform) ตรงกับความต้องการของประชาชน

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีประกาศกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วไป เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกในรอบ 8 ปี นับจากผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเดิมหมดวาระลงแต่ยังคงทำหน้าที่ต่อมา เนื่องจากสภาวะการณ์ทางการเมืองในระดับชาติเป็นช่วงที่มีการบริหารราชการโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงทำให้มีผลต่อกระบวนการเลือกตั้งทางการเมืองในระดับท้องถิ่นต้องหยุดชะงักไปด้วย ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาผู้แทนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งภายในท้องถิ่นเมื่อหมดวาระครบสี่ปีแล้วยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาการการบริหารงานของหน่วยงานท้องถิ่นต่อไปก่อน รวมทั้งในช่วงดังกล่าวรัฐบาลยังมิได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นทั่วไป

จากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลบ่อทอง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เพื่อเลือกผู้แทนเข้าไปบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นการบริหารงานในระดับท้องถิ่น โดยมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 4,555 คน และมีผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 726 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งถือว่ายังมีปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ เห็นได้ว่าประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทอง อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ให้

ความสำคัญต่อการเลือกตั้งยังคงมีจำนวนน้อยอยู่ ซึ่งการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังที่จะศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามแนวคิดของ David F. Roth and Frank L. Wilson (1980) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง และด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งให้มากขึ้น โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้าน ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้น 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความพอใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น และ 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งแบ่งประเด็นเป็นดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 4,555 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ซึ่งได้มาจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และตำบลน้ำชำ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้ประชากรจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) จำนวน 368 คน ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ค่าความเชื่อมั่นค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ เครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.750-1.000 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือใช้ได้ ค่าเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สูตรคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .830 กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และหลักถิ่นที่ 4 สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t-test) กรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างรายคู่ด้วยวิธี LSD. (Least Significant Difference) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA)

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูป/คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) กลุ่มผู้บริหาร พนักงาน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 3 คน 3) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 5 คน และ 4) กลุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 1 คน ซึ่งผู้สิทธิเลือกตั้งที่ได้คัดเลือกมานี้ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประสานงานระหว่างประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดการโดยการวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, $S.D. = 0.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปัจจัยส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, $S.D. = 0.41$) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, $S.D. = 0.41$) ด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, $S.D. = 0.40$) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. หลักกฏีบท 4 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟองอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังนี้

Coefficients ^a		(n=368)				
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.453	.113		12.863	.000
	X11	.075	.034	.106	2.168	.031
	X12	.100	.037	.147	2.711	.007
	X13	.186	.038	.279	4.900	.000
	X14	.178	.035	.274	5.067	.000

a. Dependent Variable: Y

F-test = 77.214, p-value (sig.) = 0.000, และ R-square = 0.460 (46.00%)
ได้สมการการถดถอย ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.453 + 0.075 (X11) + 0.100(X12) + 0.186 (X13) + 0.178 (X14)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_{Y'} = 0.106 (Z1_{X11}) + 0.147 (Z2_{X12}) + 0.279 (Z3_{X13}) + 0.274 (Z4_{X14})$$

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) พบว่า ปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 (X₁) เป็นตัวแปรอิสระ มีองค์ประกอบ คือ ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้น (X₁₁) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.106, ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น (X₁₂) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.147, ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น (X₁₃) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.279 และด้านวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น (X₁₄) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.274 สามารถส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องพอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (Y) เป็นตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 46.00 (0.460%) รายละเอียด ดังนี้

Model Summary^b

(n=368)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	.678	.460	.454	.23457

a. Predictors: (Constant), ด้านฉันทะ, ด้านวิริยะ, ด้านจิตตะ, ด้านวิมังสา

b. Dependent Variable: Y

องค์ประกอบของหลักอิทธิบาท 4 สามารถร่วมอธิบายความผันแปรต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้ร้อยละ 46.00 โดยมีองค์ประกอบด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น (X_{13}) ส่งผลมากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.279

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ รายละเอียดดังนี้

1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนควรมีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมทางการเมืองและมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การรับทราบกฎ กติกา และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น การยอมรับความเห็นต่างทางการเมือง รวมถึงความเสียสละและความจริงใจของผู้บริหารท้องถิ่น

2) ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง ประชาชนควรรับทราบข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่นั้นจะมีส่วนช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองและจะหันมาให้ความสนใจต่อกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น การแข่งขันและการแบ่งขั้วทางการเมืองที่ชัดเจนทำให้เกิดกลุ่มทางการเมืองที่ไม่เป็นทางการนอกเหนือจากกลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มการประกอบอาชีพ รวมถึงความคุ่นเคຍหรือความใกล้ชิดทางเครือญาติ มีผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก การเปิดโอกาสให้

ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ชัดเจน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3) ด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งมีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีวิถีชีวิตเร่งรีบ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว มีประชากรอาศัยอยู่มาก เป็นกลุ่มชนชั้นทางเศรษฐกิจในชุมชน ความสนใจทางการเมืองก็จะมีการทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น การออกไปใช้สิทธิด้วยความเต็มใจ โดยมองว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับประชาชนที่อยู่ในตำบลน้ำชา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งมีสภาพเศรษฐกิจและสังคม ที่มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง รวมทั้งเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ความสนใจทางการเมืองขึ้นอยู่กับสภาพทางสังคมที่ตนอาศัยอยู่ บทบาทหน้าที่เป็นตัวกำหนดให้บุคคลหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

ปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ด้านฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจะสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้รับทราบ รวมถึงการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อระบบการเมืองและกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ด้านวิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองรวมถึงการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการทางร่างกายที่ไม่สามารถเดินได้อย่างสะดวกเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งที่มากขึ้น 3) ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ควรทำให้ประชาชนมีความสนใจหรือมีใจจดจ่อต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือกระตุ้นให้ประชาชนรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นเรื่องใกล้ตัว และ 4) ด้านวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ประชาชนควรมีการพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ถึงผลดีต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การวิเคราะห์ถึงคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนรับทราบนโยบายการบริหารท้องถิ่นจากการที่ได้หาเสียงเลือกตั้งนั้น เช่น การร่วมรับฟังการนับคะแนน การร่วมตรวจสอบผลการนับคะแนน

3. ปัญหาและอุปสรรคต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่าประชาชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ยังมีความนิยมในตัวบุคคล ความเป็นอิสระเสรีภาพในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และมีความจำเป็นในการดำรงชีพ ทำให้เกิดการใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ข้อเสนอแนะควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น การสร้างกระบวนการรับรู้ การตระหนักรู้ให้กับประชาชน ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสารการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งให้เข้าถึงสื่อส่วนบุคคล เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเหมาะสม รวมทั้งกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง และด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้งท้องถิ่น รวมถึงการรับรู้และมีความเข้าใจต่อระเบียบและข้อปฏิบัติในการเลือกตั้งยังมีไม่มากเท่าที่ควร ความเชื่อมั่นต่อการเสียสละที่แท้จริงของผู้ลงสมัครเลือกตั้งท้องถิ่น มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่การเป็นพลเมืองค่อนข้างน้อยทำให้เกิดการใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ส่วนใหญ่ยังมีความนิยมในตัวบุคคล และผลงานที่ผ่านมาของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของชนิกานต์ ไสยเกื้อ (2565) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้สมัคร และคุณลักษณะของพรรคการเมือง โดยสิ่งแรกที่คุณลักษณะจะต้องมี คือ ความเสียสละ ความจริงใจ และเชื่อถือได้ และพรรคการเมืองจะต้องมีความโปร่งใส และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของภาสวรรณ สิทธิกรณ์ (2564) พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะให้ความสำคัญกับผลงานในอดีต และผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ พุดจริง ทำจริง ลงพื้นที่พบปะและทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง ประชาชนยังให้ความสนใจเกี่ยวกับการรณรงค์การไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่มากเท่าที่ควร การแข่งขันทางการเมืองมีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย การแบ่งขั้วทางการเมืองที่ชัดเจน ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งยังมีกลุ่มทางการเมืองเดิมอยู่บางส่วน ทำให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งของประชาชน ความเป็นอิสระและเสรีภาพในการแสดงออกหรือสนทนาทางการเมืองยังมีค่อนข้างน้อย การตรวจสอบติดตามผลการเลือกตั้งยังมีน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของชลดา เมฆอากาศ (2564) พบว่า ประชาชนยังขาดการเข้าไปร่วมสังเกตการณ์การนับคะแนนเสียงและการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ และยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการรณรงค์การไม่ซื้อสิทธิขายเสียงภายในชุมชน ในการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ การติดต่อประสานงานกับศูนย์อำนวยความสะดวกเลือกตั้งยังไม่ได้ รับ การอำนวยความสะดวกมากเท่าที่ควร

3. ด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองค่อนข้างน้อยเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ ไม่สะดวกในการเดินทางมาใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะว่าทำงานอยู่ต่างจังหวัด มีความจำเป็นต้องหารายได้ซึ่งเป็นอุปสรรคทำให้เดินทางกลับมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พัต วัฒนพงศ์ศิริ และสุรีย์พร สลับสี (2563) พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนไม่ค่อยเข้าไปมีบทบาททางการเมืองเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นแม่ค้าจึงไม่ค่อยมีเวลาว่างเพื่อที่จะไปเข้าไปมีบทบาททางการเมือง เพราะการที่จะสูญเสียรายได้จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองน้อย ดังนั้น ทางเทศบาลตำบลบางบ่อควรที่จะให้ความสำคัญกับการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของประชาชนให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามามีส่วนในการเลือกตั้งหรือการพึงปราศรัยทางการเมืองก็ตามทางเทศบาลตำบลบางบ่อก็ควรจะทำให้ความสำคัญมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้จากการศึกษา ประกอบด้วย

S = Stability มีความมั่นคงทางการเมือง ได้แก่ ประชาชนมีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย มั่นใจ ที่อยู่ภายในสถานการณ์ทางการเมืองที่สามารถควบคุมได้ มีการยอมรับความคิดเห็นต่างทางการเมืองอย่างสงบ มีการยอมรับผลทางการเมืองโดยยึดหลักความยุติธรรม โปร่งใส

A = Awareness การตระหนักรู้ ได้แก่ การที่ประชาชนมีความเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง รวมถึงได้รับทราบกฎ กติกา และระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งได้ เกิดเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

W = Wonderful มีสิ่งดีใจ ได้แก่ การที่ประชาชนมีความสนใจ มีความพึงพอใจ เป็นการส่วนตัวที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง ร่วมถึงการสร้างแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงออกทางการเมืองอย่างมีอิสระ

I = Information มีการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล เอกสาร และกลุ่มบุคคล เป็นข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย มีความเป็นกลาง และสามารถกระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

T = Technology มีเทคโนโลยี ได้แก่ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน จะได้มีส่วนร่วมทางการเมือง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ผ่านระบบออนไลน์ หรือสื่อโซเชียลทางสังคม

R = Research การค้นคว้าหาความรู้ ได้แก่ ประชาชนมีความสนใจใฝ่รู้ การแสวงหาความรู้ การรับรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงมีองค์ความรู้ในความเป็นพลเมืองต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้ง

E = Ethics มีจริยธรรม ได้แก่ การยึดถือความถูกต้อง ขอบธรรม รวมทั้งความเหมาะสม มีการหาเสียงเลือกตั้งอย่างถูกต้อง บนพื้นฐานของความยุติธรรม โปร่งใส มีจรรยาบรรณของการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เคารพต่อการตัดสินใจของผู้อื่น ยอมรับผลการเลือกตั้งซึ่งเป็นเสียงส่วนมากทางการเมือง

E = Education การให้การศึกษา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งต้องสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบเกี่ยวกับหน้าที่ความเป็นพลเมืองของตน ส่งเสริมให้

ประชาชนมีความรู้ในกระบวนการการเลือกตั้ง ให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ เป็น SAWITREE Model ดังแสดงในแผนภาพ ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย (SAWITREE โมเดล)

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้ศึกษาวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่องฟอง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเลือกตั้งควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นให้ประชาชนได้

ทราบ การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมืองท้องถิ่น และให้ความสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านบทบาทหรือเฉพาะหน้าที่เท่านั้น

2. ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสหรือสนับสนุนในกิจกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังนโยบายจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เช่น การจัดเวทีปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีความจริงใจและมีความเสียสละที่แท้จริงที่จะเป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้าไปดำรงตำแหน่งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังการเลือกตั้ง

3. ด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ในสถานะที่เศรษฐกิจภาพรวมตกต่ำในปัจจุบัน ควรจะมีการสนับสนุนหรือส่งเสริมอาชีพในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่มทางสังคมที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาเป็นกลุ่มสถาบันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นควรมีการสร้างค่านิยม ส่งเสริมเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น เห็นถึงความสำคัญในของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เพราะระบบการเมืองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ควรมีการประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนพอง อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

2. ด้านปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการเมืองในท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น ในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นต่อไป

3. ด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตระหนักหรือการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองของประชาชนตามระบบการเมืองในท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางการเมืองในระดับท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไกรลาส พลไชย. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. *วารสารธาตุพนมปริทรรศน์*, 3(1), 1-15.
- ชนิกานต์ ไสยเกื้อ. (2565). พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ประชาชนในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 9(5), 129-145.
- ชลดา เมฆอากาศ. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ในเขตเทศบาลตำบลเด่นชัย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พงษ์พัฒน์ วัฒนพงศ์ศิริ และสุรีย์พร สลับสี. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในเทศบาลบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 1(2), 204-209.
- ภาสวรรณ สิทธิกรณ์. (2564). พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 7. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Roth, D.F. & Wilson, F. L. (1980). *The Comparative Study of Politics*. (2nd ed.). Engle Wood Cliffs, New York : Prentice-Hall.
- Yamane, T. (1973). *Statistic : An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York : Harper & Row.

บวรพัฒน์

Wat: Center for the Development of People's Wisdom in the Community

Phrakhrunivitsinlakhan¹ and Phrabaidika Piya Piyachano²

Received: January 03, 2023

Revised: October 19, 2023

Accepted: October 24, 2023

Abstract

This academic article aimed to study the duties and methods of disseminating Buddhist principles of temples in developing the wisdom of people in the community. It was found that temples had many duties and the methods of disseminating the teachings of the Buddha in accordance with the traditions that have been practiced for a long time. This has resulted in people in the community having faith in Buddhism. On Buddhist holy days and important Buddhist days, people expressed this by going to the temple, making merit, giving alms, keeping the precepts, and developing meditation. The current duties and methods of disseminating Buddhist principles were not sufficient. Temples, as centers for developing the wisdom of people in the community, where monks who resided at the temple, should adjust their methods of disseminating Buddhist principles by having discussions before chanting or Dhamma practice. Such methods will explain Buddhist principles with examples to make it easy for laypeople to understand and practice correctly and justly, which was wisdom at the Sutamaya panya,

¹⁻² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: sunisa5691@gmail.com

Cintamayapanya, and Bhavanamayapanya levels that can be used as guidelines for living and making a proper living effectively. In addition to disseminating Buddhist principles, it also strengthened Buddhism in another way, which will be beneficial to humanity forever.

Keywords: Temples, Development Center, People's Wisdom, Community

วัด : ศูนย์พัฒนาพุทธปัญญาประชาชนในชุมชน

พระครูนิวาสิตขันธ์¹ และพระใบฎีกาปิยะ ปิยชน²

Received: January 03, 2023

Revised: October 19, 2023

Accepted: October 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่และวิธีการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของวัดในการพัฒนาพุทธปัญญาของประชาชนในชุมชน พบว่า วัดมีหลายหน้าที่ และวิธีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพุทธองค์เป็นไปตามประเพณีที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมา มีผลทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา ทุกวันพระและวันสำคัญทางพุทธศาสนาประชาชนแสดงออกโดยการเข้าวัด ทำบุญ ทำทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา การปฏิบัติหน้าที่และวิธีการเผยแผ่หลักพุทธธรรมที่เป็นอยู่ยังไม่เป็นการเพียงพอ วัดในฐานะศูนย์พัฒนาพุทธปัญญาประชาชนในชุมชน ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ที่จำวัด ควรมีการปรับวิธีการเผยแผ่หลักพุทธธรรมให้มีการสนทนธรรมก่อนสวดมนต์หรือพุทธวิธี วิธีการดังกล่าวจะมีการอธิบายหลักพุทธธรรมพร้อมยกตัวอย่างประกอบการอธิบายทำให้ศฤห์สัสดัเข้าใจง่าย และนำไปยึดปฏิบัติได้อย่างถูกต้องชอบธรรมเป็นพุทธปัญญาทั้งในระดับสุดมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและสัสมาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิผล นอกจากเป็นการเผยแผ่หลักพุทธธรรมแล้ว ยังเป็นการเสริมความแข็งแกร่งให้กับพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง อันจะเป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติสืบไป

คำสำคัญ: วัด, ศูนย์พัฒนา, พุทธปัญญาประชาชน, ชุมชน

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: sunisa5691@gmail.com

บทนำ

วัดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ตามชุมชนที่ประชาชนร่วมกันสร้างเป็นวัดราษฎร์ และประชาชนในชุมชนต่างก็ยึดถือว่าวัดนั้นเป็นวัดของตน เป็นสมบัติร่วมกันของคนทั้งหมดในชุมชน ในทางจิตวิทยา วัดเสมือนเป็นที่ฝึกประชาชนในชุมชนให้เป็นหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัดตามลำดับ และถือเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม โดยพื้นฐานชุมชนมีวัดเป็นรวมใจประชาชนในชุมชนให้ยึดเหนี่ยวผ่านหลักพุทธธรรม ที่มีพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือ ที่สำคัญวัดเป็นแหล่งอบรม บ่มเพาะจิตสำนึกแก่ประชาชนในชุมชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม คุณธรรมและประกอบสัมมาอาชีพ อันเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของสังคมชุมชน เมื่อมองภาพใหญ่ขยายกว้างออกไป (Macro Perspective) จะทำให้ประเทศมีความมั่นคงทางสังคมที่คนในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรมความประพฤติที่ดีงามทั้งกาย วาจา

วัดในอดีตเป็นสถานที่จำวัดของพระภิกษุ สามเณร และเป็นสถานที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่ที่ประชาชนในชุมชนส่งบุตรหลานมาอยู่รับใช้พระสงฆ์และรับการฝึกอบรมทั้งศีลธรรมและคุณธรรม รวมทั้งเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ทั้งทางธรรมและทางโลก ยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนในชุมชนมารับความรู้ทางพุทธธรรมตามที่พระสงฆ์เทศนา และเป็นสถานที่ประกอบพุทธพิธีทางศาสนา เป็นต้น วัดในปัจจุบันมีบทบาทและหน้าที่เพิ่มอีกหลายหน้าที่ เช่น เป็นสถานที่ก่อกำเนิดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การให้การศึกษาและฝึกอบรมศีลธรรม ให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือบุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพพร้อมไปกับได้ศึกษาเล่าเรียน ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับปัญหาชีวิตให้ระบายความทุกข์ความเดือดร้อน ความรู้สึกคับแค้น ขุ่นข้องหมองใจต่าง ๆ และรับคำแนะนำสั่งสอนเกี่ยวกับวิถีแก้ปัญหา ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทระหว่างประชาชนในชุมชน เป็นที่จัดงานเทศกาล งานสนุกสนานรื่นเริง และมหรสพต่าง ๆ ของชุมชน ที่พักผ่อนหย่อนใจ ที่จัดกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้วัดมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น เป็นผลมาจากหลักพุทธธรรมของพระพุทธองค์ที่ถูกเผยแผ่ผ่านกระบวนการศึกษา อบรม ฝึกปฏิบัติจากพระสงฆ์ ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ที่เกิดจากการศึกษาพระธรรมวินัย ที่พอจะเรียกได้ว่า “ปัญญา” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต, 2561) เมื่อผนวกเข้าคำว่า “พุทธ” จึงเรียกว่า “พุทธปัญญา” ประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าถ้าประชาชนในชุมชนมีพุทธปัญญาภายใต้สภาวะธรรมแล้ว สามารถที่จะนำความรู้ในหลักพุทธธรรมไปจัดการชีวิตและการงานอาชีพได้เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางที่มีหน้าที่พัฒนาพุทธ

ปัญญาแก่ประชาชนในชุมชน จึงเป็นวัตถุประสงค์ในการศึกษาของบทความนี้ และเพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นในการพัฒนาพุทธิปัญญาที่มีคุณค่าแก่ประชาชนในชุมชน จำเป็นต้องเข้าใจความหมายและเนื้อหาของความรู้ ปัญญาและพุทธิปัญญา ความเชื่อทางศาสนาของประชาชน ความเชื่อและการพัฒนาพุทธิปัญญาประชาชนในชุมชน ดังต่อไปนี้

ความรู้ ปัญญา และพุทธิปัญญา

การที่จะเข้าใจพุทธิปัญญาและนำไปใช้ประโยชน์ได้จำเป็นต้องเข้าใจความหมายของความรู้ ปัญญา และพุทธิปัญญา ทั้งสามคำมีความหมายใกล้เคียงกันมาก บางครั้งคนทั่วไปยากที่แยกอิสระจากกัน ขออธิบายความหมายดังนี้

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความเข้าใจในสิ่งใด สิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่งและอาจรวมไปถึงความสามารถในการนำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมายบางประการ ดังนั้นความรู้จึงเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากศึกษา การเรียนรู้ ประสบการณ์และการค้นคว้า รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด การปฏิบัติ หรือองค์วิชาในแต่ละสาขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) เช่น ความรู้ทางพุทธธรรมอาจได้จากการสนทนาธรรม การฟังพระสงฆ์เทศนา การศึกษาพระไตรปิฎก หรือเอกสารเกี่ยวกับพุทธศาสนา เป็นต้น ความรู้สามารถจำแนกได้ตามแหล่งที่มาเป็น 2 ประเภท (Polanyi, M., 1969) ได้แก่ ความรู้โดยชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถแสดงออกโดยการพูดหรือสามารถดึงออกมาได้จากการสอบถาม (Dummett, M., 1991) อีกประเภทหนึ่ง คือ ความรู้โดยนัย (Implicit Knowledge) เป็นความรู้ที่ไม่สามารถแสดงออกโดยคำพูดได้คือรู้มากกว่าที่จะบอกได้ ซึ่งเป็นความรู้ที่ไม่ชัดแจ้ง ความรู้โดยนัยนี้สอดคล้องกับสิ่งที่โพลานยี (Polanyi, M., 1967) เรียกว่า “การรู้โดยปริยาย” (Tacit Knowledge) ที่ว่าเรารู้ได้มากกว่าที่เราจะบอกได้ ความรู้โดยนัยหรือความรู้โดยปริยายจะฝังอยู่ในตัวบุคคล ไม่สามารถเขียนเป็นหนังสือ ตำราได้ ความรู้โดยนัยและความรู้โดยปริยายยังสามารถจำแนกให้เห็นความแตกต่างได้กล่าวคือ ความรู้โดยปริยายเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ เช่น การเรียนรู้ในการขี่มอเตอร์ไซด์ (Motor Cycle) อย่างชำนาญ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถที่จะอธิบายได้อย่างถ่องแท้ว่าทักษะการขี่รถมอเตอร์ไซด์อย่างชำนาญนั้นได้รับมาอย่างไร หรือนายแพทย์ที่มีฝีมือ

การผ่าตัดศัลยกรรม ฯลฯ เป็นความรู้ที่อยากจะสอนให้ผู้อื่นมีความเข้าใจอย่างตน และเมื่อผู้ถูกฝึกสอนได้ปฏิบัติด้วยตนเองอาจมีความเข้าใจมากกว่าผู้สอนก็ได้

วัดเป็นองค์กรทางสังคมได้มีการอาศัยความรู้ในการบริหารวัดทั้งที่เป็นความรู้โดยชัดแจ้งและความรู้โดยนัย (Polanyi, M., 1969) ความรู้โดยชัดแจ้งส่วนใหญ่ได้จากพระธรรมวินัย และความรู้จากศาสตร์การบริหารสมัยใหม่ ความรู้โดยนัยเป็นความรู้ที่ซับซ้อนกว่าความรู้โดยชัดแจ้งซึ่งได้รับจากประสบการณ์จริงในการปฏิบัติธรรมที่นำหลักธรรมคำสอนของพุทธองค์ไปปฏิบัติ จนรู้แจ้งเห็นจริง สามารถที่จับภาพ มองเห็นภาพขั้นตอน กระบวนการ เทคนิคในการแก้ปัญหา วิธีการและสามารถถ่ายทอดความรู้ในหลักพุทธธรรมแก่ญาติโยมชุมชนรอบวัด ดังกรณีที่ภิกษุสงฆ์ในวัดแม้รู้ถึงหลักธรรมคำสอนของพุทธองค์และเข้าใจพันธกิจของวัดอย่างดี แต่ความสำเร็จขึ้นอยู่กับการเผยแพร่หลักพุทธธรรมให้แก่ญาติโยมแล้วญาติโยมนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ดับทุกข์แก้ไขปัญหานั้นในทางส่วนตัว ครอบครัวและชุมชน การที่ภิกษุสงฆ์ทำหน้าที่จนบรรลุพันธกิจ เรียกความรู้นั้นว่า “ความรู้โดยนัย” ซึ่งความรู้ชนิดนี้เป็นความรู้ในเชิงปฏิบัติสามารถถ่ายทอด ส่งต่อให้เรียนรู้กันได้

การที่วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์พัฒนาพุทธปัญญาประชาชนในชุมชน การจัดการความรู้โดยนัยจึงมีความสำคัญ ซึ่งวิธีการจัดการหลักพุทธธรรมที่จะเผยแพร่และอบรมญาติโยมต้องรู้ว่าเป็นความรู้ในหลักธรรมอะไรที่เหมาะสมกับสภาพของชาวบ้านและชุมชน ต้องมีความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) นำไปปรับใช้ได้ (Application) ทำการวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) และประเมินผล (Evaluation) ตามลำดับ (Bloom, B.S., et al, 1956) การจำแนกความรู้ออกเป็นความรู้โดยชัดแจ้ง ความรู้โดยนัยและความรู้โดยปริยาย ยังไม่เป็นการเพียงพอในการจัดการความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของวัด หากพิจารณาแนวคิดการจัดการความรู้ของกุปตา (Gupta, D., 2022) ได้จำแนกชนิดความรู้ที่ชัดขึ้นและช่วยให้จัดการความรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพราะจะทำให้รู้ว่าความรู้ชนิดใดจัดการได้ จัดการไม่ได้ และรู้ว่าการจัดการความรู้นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมของวัดได้มากเพียงใด ในทางปฏิบัติการสามารถจำแนกความรู้ออกเป็น 7 ชนิด ดังนี้

1. ความรู้โดยชัดแจ้ง เป็นความรู้ที่สามารถบันทึก ถ่ายทอด สามารถเรียนรู้แบ่งปันและเข้าใจง่าย สามารถแสดงออกโดยการพูด หรือที่ปรากฏบนเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ เช่น พระธรรมวินัย

2. ความรู้โดยนัย เป็นความรู้ที่ซับซ้อนกว่าความรู้โดยชัดแจ้ง และเป็นความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์จริง ผู้ที่มีความรู้สามารถมองเห็นเป็นภาพหรือจำเป็นภาพและถ่ายทอดได้ เช่น รู้ว่าจะเดินอย่างไร ว่ายน้ำอย่างไร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำอย่างไร เป็นต้น สรุปร่าง ๆ คือ เป็นความรู้ในรูปทักษะที่สามารถถ่ายทอดจากงานหนึ่งไปอีกรางงานหนึ่งได้ในทางพุทธศาสนาก็คือการปฏิบัติธรรมเพื่อนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติดับทุกข์ แก้ไขปัญหาชีวิตได้

3. ความรู้โดยปริยาย เป็นความรู้ที่จับต้องไม่ได้ เป็นความรู้ที่ได้รับมาจากประสบการณ์ส่วนตัวและบริบทส่วนบุคคล ยากที่จะอธิบายได้บนกระดาษ เช่น ทักษะภาษา ความเข้าใจ การคิดเลขเร็ว ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) การเขียนที่ดี (Great Writing) เป็นต้น หรือที่เราเรียกว่า “พรสวรรค์” เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ส่วนตัวแสดงออกได้ยาก แต่จะถูกใช้เมื่อใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เผชิญ

4. ความรู้เชิงประกาศ (Declarative Knowledge) เป็นข้อเท็จจริงที่ค่อนข้างคงที่ในธรรมชาติ (Static in Nature) เช่น หลักการ แนวคิด ปรัชญา ทฤษฎี หรือเหตุการณ์ เป็นต้น หรือเรียกว่าเป็นความรู้เชิงพรรณนา อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความรู้โดยชัดแจ้ง

5. ความรู้เชิงกระบวนการ (Procedural Knowledge) เป็นความรู้ที่ตรงข้ามกับความรู้เชิงประกาศ เป็นความรู้ที่ตอบคำถามว่า “อย่างไร” รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับวิธีต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเฉพาะ หรือเป็นความรู้เชิงขั้นตอนได้มาจากประสบการณ์ ความรู้ชนิดนี้เป็นรูปแบบหนึ่งของความรู้โดยนัย ในทางปฏิบัติควรจัดทำเป็นเอกสาร เช่น กระบวนการจัดการคุณภาพ คู่มือการปฏิบัติงาน Workflow, Work Instructions เป็นต้น เพื่อให้ผู้อื่นสามารถเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ

6. ความรู้เบื้องต้น (Prior Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้มาโดยไม่ขึ้นกับหลักฐานหรือประสบการณ์ใด ๆ เนื่องจากเป็นความรู้ชนิดที่ไม่ใช่ประสบการณ์ แต่เป็นความรู้ที่เป็นผลมาจากการใช้เหตุผลเชิงนามธรรมหรือตรรกะเพียงอย่างเดียว ความรู้ชนิดนี้เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้เบื้องต้นในวิชาปรัชญา คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์อื่น ๆ อย่างไรก็ดี ความรู้ชนิดนี้ไม่ค่อยถูกใช้บ่อยในองค์กร เช่น ผู้บริหารจะรู้ว่ากิจการจะคุ้มทุนจะต้องเพิ่มยอดขายในแต่ละเดือนเท่าใด ซึ่งในแต่ละเดือนนั้นพฤติกรรมผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลง และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอนสูง แต่สามารถคาดการณ์ได้แม่นยำ

7. ความรู้ภายหลัง (Posteriori Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ความรู้ที่สามารถให้เหตุผลและอธิบายอย่างมีเหตุผลได้ก็ต่อเมื่อบุคคลได้สังเกตเหตุการณ์บางอย่างมาแล้วเท่านั้น ความรู้ชนิดนี้เป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective) เพราะต้องอาศัยการตีความของแต่ละบุคคลจากการสังเกตของตนเป็นอย่างมาก ความรู้ชนิดนี้ไม่อาจใช้ได้โดยตรงกับกิจการงานในองค์กร แต่ใช้ว่าไม่สำคัญ เนื่องจากความคิดนี้มีส่วนในการเพิ่มความคิดสร้างสรรค์และสร้างโอกาสใหม่ ๆ สำหรับกิจการ และเป็นกฎเกณฑ์สำคัญสู่นวัตกรรม และการแก้ปัญหาที่ใหญ่กว่าและยากต่อการแก้ไข ความรู้ภายหลังนี้ไม่สามารถที่จะกำหนดแนวทางไว้ เพราะจะต้องอาศัยการตีความและบูรณาการในหลายศาสตร์เพื่อหาคำตอบที่ซับซ้อน ความรู้นี้จะมักเกิดจากคำถามที่ท้าทาย เช่น การรณรงค์อย่างไรและประเภทใดที่จะทำให้สร้างโอกาสในการขายได้มากขึ้น องค์กรจะปรับการพัฒนาผู้ใช้งานโปรแกรมให้ปฏิบัติงานดีขึ้นได้อย่างไร เป็นต้น

หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าถือเป็นความรู้โดยชัดแจ้ง หรือความรู้เชิงประกาศนับแต่ที่พระพุทธองค์ได้ประกาศหลักธรรมปฐมเทศนา "อัมมจักกัปปวัตตนสูตร" แก่ปัญจวัคคีย์ทั้งห้า ที่พุทธศาสนิกชนถือวันปฐมเทศนาเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา เรียกว่า “วันอาสาฬหบูชา” ดังนั้นหลักพุทธธรรมจึงเป็นความรู้โดยชัดแจ้ง เมื่อนำความรู้โดยชัดแจ้งไปปฏิบัติตามแต่ละวิธีของนิกาย และรู้แจ้งเห็นจริงจึงเป็นความรู้โดยนัยที่สามารถถ่ายทอดสอนฝึกปฏิบัติกันได้ แต่ถ้าปฏิบัติจนบรรลุอรหัตต์ถือเป็นความรู้โดยปริยาย เนื่องจากแต่ละคนไม่สามารถได้เข้าช่องในการเข้าถึงหลักพุทธธรรมจนบรรลุปรินิพพานเหมือนกันทุกคน

ปัญญา (intellect) ตามพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่าเป็น ความรอบรู้ ความเฉลียวฉลาด หรือปัญญาหมายถึงความรู้ทั่ว ปรีชาหยั่งรู้เหตุผล ความรู้เข้าใจ ชัดเจน ความรู้เข้าใจหยั่งแยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ ประโยชน์หรือมิใช่ประโยชน์ เป็นต้น เมื่อมีความรอบรู้แล้วสามารถที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการ ดำเนินการให้ลุล่วง ล่วงพ้นปัญหา ในทางพุทธศาสนาปัญญาสามารถจัดได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญาและภาวนามยปัญญา สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2561) อธิบายไว้ดังนี้ ระดับแรก เป็นปัญญาที่เกิดจากการสดับเล่าเรียน เกิดจากการได้ฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากปัญญาของผู้อื่น เช่น นักศึกษา เรียนรู้จากครูบาอาจารย์ ลูกหลานเรียนรู้จากพ่อแม่ ปู่ ย่า ตายาย เป็นต้น หรือฟังธรรมแล้วเกิดศรัทธา เชื่อ เลื่อมใส หรือเห็นชอบ แล้วนำพิจารณา ไตร่ตรอง คิดทบทวน คิดรอบด้านอย่าง

รอบคอบจึงเกิดเป็นปัญญาระดับ “สุตมยปัญญา” ลำดับถัดมาจึงนำสิ่งที่ได้เล่าเรียนหรือรับฟังมานั้น วิเคราะห์ ตรวจสอบถึงความเป็นเหตุเป็นผล (Rationality) ผลเกิดจากเหตุอย่างแท้จริงและใกล้ชิด กันจึงเกิดเป็น “จินตมยปัญญา” อธิบายขยายความคำว่าความเป็นเหตุและผล มิใช่เหตุที่นั้นไกลจาก ผล เช่น ฝืนเสื่อกระพือปีกที่ป่าอะเมซอน จึงเกิดพายุเฮอร์ริเคนที่ประเทศไทย หรือฝนตกเพราะกบมันร้อง ฯลฯ มิใช่เป็นเรื่องของเหตุผลตามหลักพุทธศาสนา “อิทัปปัจจตา” เมื่อนำความรู้หรือปัญญาทั้งสองระดับมากำหนดไว้ในใจในสภาวะธรรมทั้งหลายได้ปัญญาที่มีคุณอนันต์ไม่มีโทษ เรียกว่า “ภาวนามยปัญญา” การลำดับปัญญาดังกล่าวข้างต้นใช้สำหรับบุคคลทั่วไป แต่ใช้ไม่ได้กับ พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยพระองค์เองไม่ต้องสดับเล่าเรียนจากใคร ปัญญาของพระองค์เริ่มจากจินตมยปัญญาและภาวนามยปัญญา

พุทธิปัญญา (Wisdom) เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “พุทธิ” คำว่า “ปัญญา” พุทธิ ตาม พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ปัญญา ความฉลาด และคำว่า “ปัญญา” หมายถึง ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความฉลาดเกิดแต่การเรียนรู้การคิด เมื่อสองคำมาสมาสกันเป็น พุทธิปัญญา และในภาษาอังกฤษมีการใช้อยู่หลายคำ เช่น intellect , Wisdom, Cognition ดังนั้นพุทธิปัญญา สามารถใช้นัยความหมายของคำว่า “ปัญญา” หมายถึง ความฉลาดรอบรู้เกิดแต่การเรียนรู้ที่ เข้าใจธรรมชาติมนุษย์ ซึ่งสามารถอธิบายด้วยทฤษฎีพุทธิปัญญานิยมตามแนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner, J., 1960) เป็นปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้เรียน รู้ข้อมูลและข่าวสารจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสำรวจสิ่งแวดล้อม และเชื่อว่าการรับรู้ ของมนุษย์เป็นสิ่งที่มนุษย์เลือก หรือสิ่งที่รับรู้ที่ขึ้นอยู่กับความใส่ใจของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งนั้น จาก แนวคิดทฤษฎีนี้ เชื่อว่าผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น ทำให้เกิดแรงขับให้เกิดพฤติกรรมสำรวจตรวจสอบ สภาพแวดล้อมและเกิดการเรียนรู้ ในทางสังคมเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้ โดยการสังเกตหรือเลียนแบบที่เรียกว่า การเรียนรู้โดยการสังเกต และการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ การเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นกระบวนการในการรู้จักคิด หรือพุทธิปัญญา (Wisdom Process) ซึ่ง เป็นการมองเห็นแหล่งที่มาของพุทธิปัญญาจากการเรียนรู้ เลียนแบบ หรือการสังเกต เป็นต้น

ปัญญาในทางโลกเป็นเรื่องโลกียะส่วนปัญญาทางพุทธธรรมเป็นเรื่องของโลกุตระ เนื่องจากปัญญาทางโลกยังไม่ได้มีการแยแยะจำแนกความรู้ที่ชอบธรรมหรือชั่วไม่ชอบธรรมแต่ ต้น แม้ว่ามีผลจากความฉลาดจากการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นก้าวหน้าในยุคดิจิทัลมีการสร้างหุ่นยนต์

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence; AI) และใช้เป็นอาวุธทำลายล้างกันจึงไม่นับเป็นปัญญาตามนัยความหมายปัญญาทางธรรมของพุทธศาสนา เพราะไม่ว่าจะเป็นปัญญาระดับสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา และภาวณามยปัญญาล้วนด้วยการกำหนดไว้ในใจในสภาวะธรรมคือต้องมีแนวคิดที่ถูกต้อง ความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรมแต่ต้นคิด (สัมมาทิฐิ) โดยผ่านกระบวนการไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ทำให้ปัญญาที่เกิดขึ้นนี้เมื่ออยู่ในสภาวะภาวณาศีลแล้วจะไม่มีอคติ กิเลสครอบงำ จึงเป็นปัญญาที่ชอบและมีคุณค่าต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย ไม่เป็นพิษภัยต่อมวลมนุษยชาติและสภาพแวดล้อม

ความเชื่อทางพุทธศาสนาของประชาชน

ก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย คนไทยเชื่อในอำนาจสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เพื่อขจัดปัดเป่าความรู้สึกไม่ปลอดภัย กลัวอำนาจที่มองไม่เห็น เมื่อเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน แต่หาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ จึงคิดว่าจะต้องมีสิ่งใด สิ่งหนึ่งบันดาลให้เป็นไป ซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นคืออะไรจึงมีจินตนาการตามความรู้สึกว่าสิ่งนั้นคือ ภูตผี ปีศาจ วิญญาณ เทวดา นางไม้ เป็นต้น (दनัย ไชโยธา, 2538) ความเชื่อดังกล่าวจึงเชื่อมโยงกับพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การไหว้ผี ประเพณีสืบชะตาเมือง พิธีไหว้พระภูมิ-ผีเรือน พิธีจัดตั้งศาลพระภูมิ พิธีแห่นางแมวขอฝน เป็นต้น ซึ่งเป็นความเชื่อที่ตรงกันข้ามกับหลักธรรมของพุทธศาสนาที่สอนให้เข้าใจธรรมชาติ ปฏิเสธสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ โดยการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ดับทุกข์ที่สาเหตุเป็นการแก้ไขปัญหตามหลักพุทธธรรมอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เนื่องจากทุกสรรพสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปล้วนมีเหตุปัจจัย ซึ่งพระพุทธองค์ได้ค้นพบหลักความจริงถึงเหตุและผลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันที่ทำให้ผลเกิดขึ้นตามหลักพุทธธรรม อิทัปปัจจยตา ไม่ใช่อำนาจเหนือธรรมชาติดลบันดาล พุทธศาสนาสอนให้ใช้ปัญญาตามกระบวนการไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา และสอนให้แก้ไขปัญหด้วยความสามารถของตนเอง (อรรถาธิ อรรถโนนาโถ) สอนให้มนุษย์ใช้ศรัทธาประกอบด้วยปัญญาที่มโนสิการภายใต้สภาวะธรรม เริ่มจากการคิดชอบ เห็นชอบได้ความรู้ ถูก ความเข้าใจถูกตามทำนองคลองธรรม (สัมมาทิฐิ) บนเหตุผลที่ได้จากการตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องเป็นจริงตามหลักกาลามสูตร และให้เชื่อในเรื่องกรรม อย่างไรก็ดี ปัญญาทางพุทธศาสนายังไม่อาจจัดความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติได้หมด อาจเป็นเพราะความเชื่อในสิ่งเหนือ

ธรรมชาติดีมีมานานก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย อีกส่วนอาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่สามารถเข้าใจเข้าถึงหลักพุทธธรรมอย่างแท้จริง ดังนั้นความเชื่อของชาวบ้านที่บอกว่าเป็นพุทธศาสนิกชนจึงมีลักษณะความเชื่อทางพุทธศาสนาผสมกับลัทธิพราหมณ์และความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์หรือผีสิงเทวดา (วิญญานนิยม) (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2540) รวมทั้งเชื่อในโชคกลาง (อานนท์ อาภาภิรมย์, 2525)

การที่คนไทยมีความเชื่อในพุทธศาสนาโดยมีพระพุทธรูปเป็นศาสนาด้านนั้นหมายถึงการเชื่อถือ การนับถือว่าศักดิ์สิทธิ์ การไว้วางใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธรูปที่สามารถปิดเป่าความทุกข์ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อคนไทยมีความเชื่อทางศาสนาผสมกับลัทธิพราหมณ์และเชื่อในไสยศาสตร์ ทั้งสามความเชื่อสามารถทำหน้าที่ของแต่ละฝ่ายได้ อยู่ร่วมกันได้ไม่ถึงกับศัตรูทำลายล้างซึ่งกันและกัน ความสำคัญตรงนี้สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาพุทธที่สอนให้พุทธศาสนิกชนยึดตามแนวทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) จึงเป็นกลวิธีประนีประนอมกับความเชื่อดั้งเดิมทำให้มีพื้นที่ที่จะขยายผลเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนาได้ จนกลายเป็นความเชื่อศรัทธาในพุทธศาสนาที่ประชาชนนับถือมากที่สุด รวบรวมร้อยละ 95 ของประชาชนทั่วประเทศ (สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2563)

ความเชื่อ และการพัฒนาพุทธปัญญาประชาชนในชุมชน

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ของไทยนับถือพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ เมื่อศึกษาถึงแก่นแท้ของพุทธศาสนาพบว่าหลักพุทธธรรมจะปฏิเสธความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติและไสยศาสตร์ แต่จะเน้นในความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษซึ่งเป็นกฎแห่งกรรม ศาสนาจะสร้างระบบความเชื่อและการปฏิบัติซึ่งรวมเอาหลักการของศาสนาทุกอย่างทั้งที่เป็นแบบโลกียะและแบบศักดิ์สิทธิ์ที่คอยทำหน้าที่ดำรงความเป็นปึกแผ่นของสังคมชุมชนไว้ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (สมภาร พรหมทา, 2546) และยังเป็นการช่วยให้มนุษย์ได้รู้และเข้าใจว่าเป้าหมายและแก่นสารของชีวิตคืออะไร และแก่นสารของชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ว่าใครกำหนดหรือบีบบังคับ เพราะเป็นสิ่งที่มิอยู่ในธรรมชาติอยู่แต่เดิม ฉะนั้น ศาสนาจึงเป็นเรื่องของการแสวงหาคำและเป้าหมายของชีวิตที่เกิดขึ้นจริงกับมนุษย์ (อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์, 2545) แต่โดยทั่วไปแล้วในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบทพบว่า มีระบบความเชื่ออยู่ถึง 3 ระบบความเชื่อได้แก่ศาสนา ไสยศาสตร์

และโหราศาสตร์ (รัชนิกร เศรษฐ, 2528) ในขณะที่อานนท์ อาภาภิรมย์ (2525) ได้กล่าวว่ามายา ศาสตร์ที่มีอยู่ในสังคมไทยมี 2 ประเภท ได้แก่ ไสยศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องอำนาจลึกลับของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลัง น้ำมนต์ และเวทมนต์คาถา อีกประเภทหนึ่ง คือ โชคลางซึ่งเป็นเรื่องของ เครื่องหมายที่ปรากฏให้เห็นอันจะบอกเหตุร้ายหรือเหตุดี ในขณะที่ด้านหลักของความเชื่อที่ศรัทธา ในพุทธศาสนาที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงามของหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่เป็นวิทยาศาสตร์สามารถ นำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและสัมมาอาชีพแก่นุชนทุกภูมิลำเนา ไม่ว่าจะอยู่ใน ชุมชนชนบทหรือชุมชนเมือง การที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนนั้นควรมีความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่ จะได้นำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและสัมมาอาชีพได้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยมีวัดเป็นศูนย์ในการ สอนฝึกปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาและเพิ่มหน้าที่ในการพัฒนาพุทธปัญญา

หลักพุทธธรรมที่ประชาชนในชุมชนควรได้รับการเรียนรู้จากพระสงฆ์ที่จำวัดของชุมชน จะได้ผลดี เพราะพระสงฆ์เป็นที่เคารพนับถือจากประชาชนในชุมชน ทำให้ประชาชนเชื่อและศรัทธา ในหลักพุทธธรรมที่พระสงฆ์เทศนา สั่งสอน เนื่องจากโดยพื้นฐานพุทธศาสนิกชนยอมรับว่า ศาสนา พุทธมีจุดมุ่งหมายต้องการให้มนุษย์นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ไปปรับประยุกต์ใช้เป็น แนวทางในการดำเนินชีวิตและสัมมาอาชีพ การทำให้ประชาชนในชุมชนมีพัฒนาการความฉลาด รอบรู้ถูกและต้องเข้าใจถูกต้องหรือมีพุทธปัญญาในหลักพุทธธรรมที่สามารถนำไปเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตและสัมมาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามการดลบันดาลจาก สิ่งที่ไม่มองเห็นเหนือธรรมชาติ วัดโดยพระสงฆ์ที่จำวัดจะต้องทำให้วัดเป็นเสมือนโรงเรียนสำหรับ ประชาชนในชุมชนที่ทำหน้าที่อบรมทางศีลธรรมและวิชาการ รวมทั้งยังเป็นสถานที่เผยแพร่คำสอน และแสดงธรรมเทศนาแก่ชาวบ้าน (พระสุธีวรญาณ, 2549; พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต, 2512) การ จะดำเนินการให้เป็นจริงดังกล่าวดได้ วัดต้องใช้โอกาสทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนา โดยวัดและ พระสงฆ์ควรเพิ่มหน้าที่และเวลาในด้านเผยแผ่ธรรมะให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ด้วยวิธีการอบรมสั่งสอน ประชาชนในชุมชน อาจเรียกว่าการ “สนทนาธรรม” ที่นำเอาหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาที่เป็น ภาษาบาลีให้เป็นภาษาชาวบ้านที่เข้าใจง่าย (Simplify) และนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนิน ชีวิตและสัมมาอาชีพของแต่ละชุมชน (Application) วิธีการเพิ่มกิจกรรมสนทนาธรรมควรใช้เวลา ประมาณ 30 นาทีไม่เกิน 1 ชั่วโมง ก่อนสวดมนต์หรือพุทธพิธีตามประเพณีปฏิบัติ ที่มีเนื้อหาสาระ การสนทนาธรรมเป็นการอธิบายหลักพุทธธรรมให้แก่ประชาชนในชุมชนให้เป็นคนมีเหตุผล (อิ

หัตถ์ปัจฉิม) เหตุและผลมีความสัมพันธ์กันอย่างไร (ปฏิจจนสมุปบาท) ความจริงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไปนั้น ล้วนมีเหตุและผลที่ต้องอาศัยข้อมูลตามหลักธรรมกาลามสูตรแล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่รอบด้านอย่างรอบคอบแบบโยนิโสมนสิการ โดยพัฒนาผ่านกระบวนการไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา จึงจะเกิดพุทธิปัญญาทั้งในระดับสุดมยปัญญา จินตามยปัญญา และภวานามยปัญญา ดังนั้นเป็นตัวอย่างที่วัดแต่ละชุมชนสามารถที่จะผลิตเนื้อหาของการสนทนาธรรมให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน ที่สำคัญในการอธิบายหลักพุทธธรรมแก่ประชาชนในชุมชนด้วยเทคนิคการแปลงหลักพุทธธรรมให้เป็นภาษาที่ชาวบ้านเข้าใจง่าย พร้อมยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวชาวบ้านเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนแก่ชาวบ้านประกอบกัน เมื่อชาวบ้านมีพุทธิปัญญาที่มีหลักคิดอย่างมีเหตุผลแล้วจึงจะสามารถนำไปวางแผนแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและสัมมาอาชีวะด้วยหลักอริยสัจ 4 ดังนี้ เป็นต้น การที่ประชาชนเข้าใจเข้าถึงหลักพุทธธรรมอย่างแท้จริง จะเป็นการเสริมความแข็งแกร่งให้กับพุทธศาสนาอันจะยังประโยชน์ต่อมนุษยชาติสืบไป

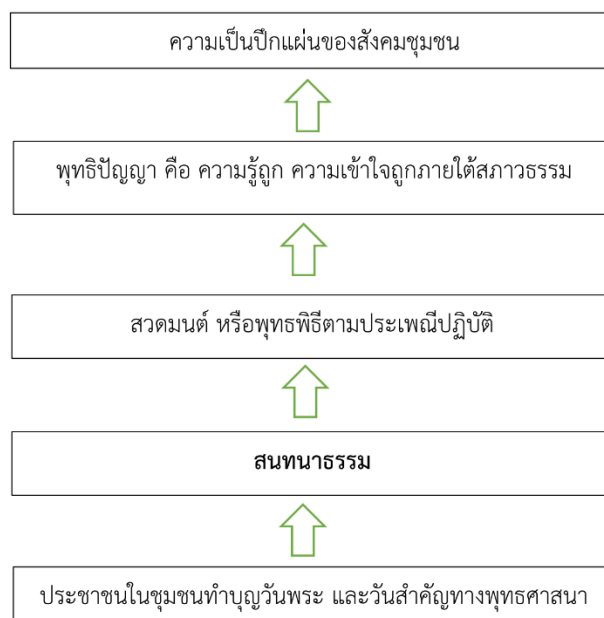
บทสรุป

ชุมชนส่วนใหญ่มีวัดประจำชุมชนเรียกว่าวัดราษฎร์ที่ประชาชนมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาได้ร่วมกันสร้างวัดและศาสนสถานเพื่อเป็นสถานที่ทำบุญ ฟังธรรม เป็นสถานที่จำวัดของพระภิกษุ สามเณร และเป็นสถานที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นสถานที่สำหรับประชาชนในชุมชนส่งบุตรหลานมาอยู่รับใช้พระสงฆ์และรับการฝึกอบรมทั้งศีลธรรมและคุณธรรม เป็นต้น วัดจึงเป็นเสมือนโรงเรียนประจำชุมชนในการให้การศึกษาเรียนรู้แก่ประชาชนให้มีความคิดที่มีเหตุผล (อิตฺถปฺปจฺยตา) ภายใต้สภาวะธรรมตั้งแต่เริ่มต้นในการคิด จึงได้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง (สัมมาทิฏฐิ) เป็นพุทธิปัญญาภายใต้สภาวะธรรมทั้งระดับสุดมยปัญญา จินตามยปัญญาและภวานามยปัญญา ผลกระทบด้านหนึ่งจะนำไปสู่การปฏิเสธความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และผลกระทบอีกด้านหนึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มพื้นที่ในการเผยแผ่หลักพุทธธรรม วัดโดยพระสงฆ์ที่ประจำวัดควรมีหน้าที่เพิ่มในการผลิตเนื้อหาหลักพุทธธรรมระดับชาวบ้าน และเผยแผ่ให้ความรู้ความเข้าใจหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมโดยปรับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละชุมชน ในช่วงการสนทนาธรรมก่อนเข้าสู่พิธีสวดมนต์หรือพุทธพิธีในวันพระและวันสำคัญของพุทธศาสนา ความฉลาดที่เกิดแต่การเฝ้าคิดจากการสนทนาธรรมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนิน

ชีวิตและหน้าที่การงานที่ชอบ (สัมมาอาชีพะ) ของประชาชนในชุมชน และการที่วัดทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดสภาวะรู้เข้าใจถึงแก่นสาระทางพุทธธรรมเป็นพุทธิปัญญาภายใต้สภาวะธรรม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานอย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับการเสริมความแข็งแกร่งให้กับพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง อันจะยังประโยชน์ต่อมนุษยชาติสืบไป

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการพัฒนาพุทธิปัญญาของวัด เป็นความรู้ในทางพุทธธรรมที่วัดของชุมชนโดยพระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรมตามประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาและประสบผลสำเร็จในการทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาในระดับหนึ่ง การที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจเข้าถึงหลักพุทธธรรมและสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและสัมมาอาชีพนั้น จำเป็นต้องทำหน้าที่ของพระสงฆ์ในการผลิตเนื้อหาธรรมในการสนทนาธรรมโดยอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบการอธิบายให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักพุทธธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และควรที่จะดำเนินการก่อนสวดมนต์หรือพุทธพิธีตามปกติปฏิบัติ ดังภาพ

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาพุทธิปัญญาของวัด

เอกสารอ้างอิง

- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2540). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- दनัย ไซโยธา. (2538). *ลัทธิศาสนาและระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต. (2512). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : บริษัท
บพิธจำกัด.
- พระสุธีวรญาณ. (2549). *พุทธศาสตร์ปริทรรศน์: รวมผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา*.
กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- รัชนิกร เศรษฐ์. (2528). *สังคมวิทยาชนบท*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์
พับบลิเคชั่น.
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2563). *รายงานว่าด้วยเสรีภาพทางศาสนา
นานาชาติในประเทศไทยพ.ศ. 2563*. เข้าถึงได้จาก: [https://th.usembassy.gov/th/
our-relationship-th/official-reports-th/2020-international-religious-
freedom-report-thailand-th/](https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2020-international-religious-freedom-report-thailand-th/)
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*.
กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- สมภาร พรหมทา. (2546). *มนุษย์กับศาสนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.
- อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์. (2545). *มนุษยชาติอันเป็นที่รัก*. เรียบเรียงโดย วิจักขณา. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สมิต.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2525). *สังคม วัฒนธรรม และประเพณี*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- Bloom, B.S., et al. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: Handbook I: Cognitive
Domain*. New York : David McKay Co.th.
- Bruner, J. (1960). *The Process of Education*. Cambridge, Mass. : Harvard University
Press.
- Dummett, M. (1991). *The Logical Basis of Metaphysics*. London : Duckworth.

Gupta, D. (2022). *7 Types of Knowledge: Explicit, Implicit, Tacit, & More*. Retrieved from: <https://whatfix.com/blog/types-of-knowledge/>

Polanyi, M. (1969). *Knowing and Being*. London : Routledge and Kegan Paul.

Educational Administration of Community Relations using Borworn Principles

PramahaPanomtuen Punyachato (Chatchotikmak)¹

Received: January 11, 2023

Revised: November 09, 2023

Accepted: January 12, 2024

Abstract

This academic article aimed to study the principles of education management community relations using Borworn principles. It can be seen that the importance of education management principles of community relations using participatory management of all parties involved, including homes, temples, and schools, or “Borworn”, which were the 3 main institutions of the community, when there was good interaction, they can exchange knowledge with each other, and participate in various community activities. Importantly, it must come from faith in the religion they believed in and in the leaders, such as abbots, monks, scholars, villagers, or local wisdom in order to strengthen education management and learning processes for individuals and society. The principles and guidelines for community-based education management in the form of “Borworn” will consist of the principles of decentralization to people, temples, and communities, the principles of participation of organizations in the community, the principles of taking the area as the center, the principles of life or learners as the center, and the principles of

¹ Sangha in Nakhon Sawan Provincial

Corresponding author, e-mail: phanomthian.p356@gmail.com

integrated education management in all three systems, with higher education institutions in the province working together with the area and integrating resources from the community, state, and local support.

Keywords: Administration, Community Relations, Borworn Principles

การบริหารจัดการศึกษาของชุมชนสัมพันธ์โดยใช้หลักบวร

พระมหาพนมเทียร ปุณฺณชาโต (ฉัตรโชติคามา)¹

Received: January 11, 2023

Revised: November 09, 2023

Accepted: January 12, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการบริหารจัดการศึกษาของชุมชนสัมพันธ์โดยใช้หลักบวร จะเห็นได้ว่าความสำคัญของหลักการบริหารจัดการศึกษาของชุมชนสัมพันธ์ที่ใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน หรือ “บวร” ซึ่งเป็น 3 สถาบันหลักของชุมชน เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและที่สำคัญนั้น ต้องมาจากความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาที่นับถือ และในตัวผู้นำ เช่น เจ้าอาวาสพระสงฆ์ ปราชญ์ ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ บุคคลและสังคม หลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาฐานชุมชนในรูปแบบของ “บวร” จะประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชน วัด และชุมชน หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง หลักการยึดชีวิตหรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง และหลักการจัดการศึกษาแบบบูรณาการทั้งสามระบบ โดยมีสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดร่วมทำงานกับพื้นที่ และบูรณาการทรัพยากรจากชุมชน รัฐ และท้องถิ่นสนับสนุน

คำสำคัญ: การบริหาร, ชุมชนสัมพันธ์, หลักบวร

² คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์; Sangha in Nakhon Sawan Provincial

Corresponding author, e-mail: phanomthian.p356@gmail.com

บทนำ

บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” คือ สามเสาหลักคู่สังคมไทย ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกื้อกูลประเทศไทยมายาวนาน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ยึดหลักการนี้มาโดยตลอด เพราะทั้งบ้านและวัดโดยรวมแล้วก็คือ ชุมชนที่แวดล้อมโรงเรียนนั่นเองโดยความจริงที่ยอมรับกันโดยทั่วไป คือ “โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้” การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือ สถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่ายช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์กับโรงเรียนและประโยชน์ต่อชุมชน (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2557)

การเรียนรู้พื้นฐานชีวิตเกิดจากบ้าน คือ คนในครอบครัวในชุมชนท้องถิ่นและจากวัด คือ พระสงฆ์ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาอาชีพให้คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็นอ่านออกเขียนได้สร้างมโนสำนึกความดีงามจรรยาบรรณ พัฒนาการเป็นไปตามวัยสามารถอยู่ในสังคมและประกอบสัมมาอาชีพอย่างมีความสุขยั่งยืน การศึกษายุคนั้นจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนการเปลี่ยนแปลงการศึกษาเป็นไปตามยุคสมัย โลกที่กว้างใหญ่ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ภาพของเชื้อชาติศาสนาระหว่างกันของนานาประเทศเกิดขึ้นได้ยากอันเนื่องจากการสื่อสารด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้นตามแนวทฤษฎีการบริหารการศึกษาแบบตะวันตก โรงเรียนกลายเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาให้กับชุมชนแทนวัดและบ้านเป็นสถาบันการเรียนรู้ที่ทำหน้าที่แตกต่างจากที่เคยเป็นและการแบ่งบทบาทหน้าที่ทางสังคมของ 3 สถาบันหลักดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงนวัตกรรมชีวิตคนไทยเปลี่ยนไปนัการบริหารการศึกษาและนักวิชาการการศึกษาไทยต่างรวมตัวกันเพื่อสร้างกรอบแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา คือ การให้ชุมชนท้องถิ่นและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยถือว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสร้างวงจรการบริหารและการพัฒนาคนให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนักการศึกษาและนักวิจัยทั้งหลายค้นพบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องไว้จำนวนมากและเป็นที่เชื่อได้ว่าการมีส่วนร่วมของทุก

ภาคส่วนเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญของความสำเร็จในการนำองค์การไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคนของ 3 สถาบันหลัก คือ บ้าน วัด และโรงเรียนนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนและชุมชนที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว, 2558) ภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจากฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้งเพราะชุมชนคือฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง (ชนะ สุ่มมาตย์ และคณะ, 2557)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานชุมชน

การจัดการศึกษาฐานชุมชน หรือการจัดการศึกษาโดยใช้ฐานชุมชน (นฤตย์ เสกธีระ, 2555) มีแนวความคิดต่อประเด็นพัฒนาการจัดการศึกษาในระบบของไทยว่า โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่ สถานศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทันโลก การศึกษาทำให้คนไทยรู้เท่าทัน ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า และในสังคมแข่งขัน คนไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถใช้ความรู้จัดการตนเองได้เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน แบบแผนการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาได้แยกคนออกจากชุมชนสังคม วัฒนธรรม จิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่น จนลืมรากเหง้า วิถีชีวิต และความเป็นตัวตนเกือบสิ้นเชิง แยกการศึกษาออกจากครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัด ศาสนสถานที่ มีบรรพบุรุษธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณธรรมศีลธรรมเป็นกลไกเชื่อมโยงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2555)

หากมองในภาพกว้างเกี่ยวกับอนาคตด้านสังคมกับการศึกษา กลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงการศึกษาและการเรียนรู้ จะถูกละเลยและทอดทิ้งโดยระบบการแข่งขัน คุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมของคนจะลดลง เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญในโลกของตนเอง จะห่างเหินและละเลยบุพการี บรรพชนและความเป็นไปของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) เพราะโลกกว้างของผู้เรียนถูกจำกัดให้แคบลง เป็นการศึกษาเดินตามรอยตะวันตกแบบต่อท่อความรู้ การศึกษาแบบท่องจำตำรา เน้นการท่องหนังสือแต่ไม่เน้นการเรียนรู้

วิถีชีวิต ทางออกของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือทางเลือกการศึกษาศาสนาชุมชนแนวคิดในการจัดการศึกษาศาสนาชุมชน มีสาระสำคัญโดยสังเขปดังนี้ (วรภรณ์ สามโกเศศ และคณะ, 2553)

1. การจัดการศึกษาศาสนาชุมชน เป็นระบบการศึกษาทางเลือกของภาคประชาชน ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งที่ฐานราก ที่จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น สถาบันศาสนา เอกชน องค์กร เอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรอื่นของประชาชน เพื่อเติมเต็มการจัดการศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่สุขภาวะของคนไทย ทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม

2. การจัดการศึกษาศาสนาชุมชน เป็นการศึกษาที่เชื่อว่า ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ได้บนหลักการการศึกษาเพื่อมวลชนและมวลชนเพื่อการศึกษา ช่วยกันทำให้การศึกษาเป็นกลไก ปลุกฝังและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่บูรณาการเข้ากับวิถีชีวิต วัฒนธรรม รากเหง้า ประวัติศาสตร์ ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ

3. การจัดการศึกษาศาสนาชุมชน เป็นการศึกษาที่เอา “ชีวิตเป็นตัวตั้ง” แทนการเอา “วิชาเป็นตัวตั้ง” ตามแบบแผนเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม รูปแบบการศึกษา เป็นการศึกษาในระบบเปิดที่บูรณาการทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ทุกคนมีสิทธิ เพื่อที่จะให้ความเห็น หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นการศึกษาที่ฟังเสียงประชาชน

4. การจัดการศึกษาศาสนาชุมชน เป็นการศึกษาที่สามารถรองรับผู้จบการศึกษาชั้น พื้นฐาน ที่ไม่ประสงค์เข้ารับการศึกษาในระบบ แต่สามารถศึกษาต่อด้วย การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐและการยอมรับจากสังคม ผู้จบการศึกษาสามารถเลือกรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา และการอาชีวศึกษา หรือเลือกที่จะมีอาชีพอิสระมีสถานประกอบการ และหากต้องการกลับเข้าสู่การศึกษาในระบบ ก็สามารถเทียบความรู้และประสบการณ์ โดยองค์กรเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นองค์รวม

5. การจัดการศึกษาศาสนาชุมชน เป็นการเพิ่มความสำคัญของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะสถาบัน

ครอบครัวต้องหันมาให้ความสำคัญกับเยาวชนและบุตรหลาน โดยร่วมกันปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มารยาทประเพณี และวัฒนธรรมภายในครอบครัวและชุมชน โดยรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เป็นฐานรากของสังคม

6. การจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive Learning Through Action) กระบวนการของชุมชนคือ หัวใจของการพัฒนา แผนการพัฒนาของชุมชนเป็นแผนอย่างบูรณาการ คือ เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษาและประชาธิปไตย เพราะเชื่อว่า การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ จะนำไปสู่ชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่ดี เป็นการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด ไม่ใช่การท่องวิชา การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติทำให้ชีวิตเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างบูรณาการ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาฐานชุมชนดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าแนวคิดในการจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นการจัดการศึกษาทางเลือกที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งฐานรากที่จำเป็นโดยภาคประชาชน เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นการศึกษาที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง เพื่อสุขภาวะทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม เป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐและท้องถิ่น ชุมชนช่วยกันทำให้การศึกษาเป็นกลไกปลูกฝังคุณค่าและชีวิตที่ดีงาม เพราะกระบวนการชุมชน คือ หัวใจของการพัฒนา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาดังหัวข้อต่อไป

การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับหลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน

การพัฒนาการศึกษามีความจำเป็นยิ่งที่หลายภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐและชุมชนควรมีบทบาทช่วยเหลือครอบครัวและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน การประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครูและโรงเรียน รวมทั้งร่วมกับโรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ท้าทายพร้อมคู่มือครู แบบฝึกหัด และแนวทางจัดกิจกรรม บทบาทของโรงเรียนควรร่วมมือกับชุมชนและสังคมเพื่อพัฒนาครูให้สามารถสนองความต้องการในการเรียนของเด็กและผู้ปกครอง การสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยถูกสุขลักษณะความเป็น

ระเบียบสวยงาม ให้ความรู้และสร้างความไว้วางใจกัน การสรรหาครูและผู้บริหารที่มีคุณภาพให้มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมาบริหารงานโรงเรียน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องการศึกษาของเด็กเล็ก โดยในมาตรา 54 ได้บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (สุริยา ช้องเสนาะ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่เน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยยุทธศาสตร์ที่ 6 ของแผนการศึกษาแห่งชาตินั้นว่าด้วย “การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา” โดยทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษาทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งการนำแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการบริหารสถานศึกษาถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมกันทำงาน สามารถเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน สร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ธัญาดา ภัคธนาภิบุญ, 2565)

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานจึงน่าจะเป็นรูปแบบวิธีการที่มีแนวทางตรงเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับปัจจุบัน คือ ส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป โดยมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการสร้างบทบาทภาระหน้าที่ใหม่ให้กับชุมชน

การมีส่วนร่วมในการศึกษากับการบริหารและการจัดการศึกษาถ้าจะพิจารณาถึงเรื่องของการมีส่วนร่วม จะเห็นว่ามีหลายลักษณะ หลายรูปแบบวิธีการ บางคนเพียงบริจาคเงินช่วยเหลือโรงเรียน ให้ค่าปรึกษาแก่โรงเรียน หรือแม้แต่ช่วยประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน เหล่านี้ก็ถือว่ามีส่วนร่วม แต่จะมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยหรือไม่นั้นก็ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งการมีส่วนร่วมในการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการมีข้อสังเกตดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษา เช่น การบริจาคเงินช่วยเหลือการร่วมแรงซ่อมแซมโรงเรียนการเข้าประชุม การบริจาคที่ดินสร้างโรงเรียน การซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้นในลักษณะนี้ไม่ถือเป็นเรื่องของการบริหารเพราะว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเท่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในหลักการบริหารจะมีกระบวนการและขอบเขตที่แน่นอน เช่น มีการใช้ทรัพยากรใช้เทคนิคในกระบวนการบริหาร

ดังนั้น จึงต้องพิจารณาว่ากิจกรรมของผู้เข้าร่วมมีลักษณะใดและเข้าข่ายของการบริหารจัดการหรือไม่ในกรณีนี้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นใหม่นั้นจะเข้าลักษณะของการร่วมบริหารกิจการของสถานศึกษา เพราะมีการวางแผน การประชุม การแสดงความคิดเห็น การประสานงานการรายงานและติดตามผล เป็นต้น

จากการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับหลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งการเรียนรู้พื้นฐานของชีวิตเกิดจากบ้าน ชุมชนของผู้เรียน การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยทำให้การศึกษาระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้น โรงเรียนกลายเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษาให้กับชุมชน โดยถือว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม อยู่บนพื้นฐานการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาฐานชุมชนมีแนวคิดที่ว่าโรงเรียนเป็นแหล่งผลิตพัฒนาคน และพัฒนาประเทศ แต่ในทาง

กลับกันโรงเรียนแยกคนออกจากชุมชน สังคม วัฒนธรรม เกิดการแยกการศึกษาออกจากชุมชน ทางออกในการแก้ปัญหา คือ ทางเลือกในการศึกษาฐานชุมชน แนวคิดในการจัดการศึกษาฐานชุมชน เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ได้รับการสนับสนุนจากรัฐและท้องถิ่นโดยมีหลักการและแนวทางการจัดการศึกษา 6 ประการ เพื่อพัฒนาประเทศ สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคม ภูมิปัญญาหรือสังคมฐานความรู้ การพัฒนาการศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หลายภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือครอบครัว สนับสนุนโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการศึกษามีหลายลักษณะ หลายรูปแบบแตกต่างกัน

หลักการบริหารจัดการศึกษาชุมชนโดยหลักบวร

รูปแบบและลักษณะของการจัดการศึกษาแบบบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

บ้าน วัด และโรงเรียนเป็นสถาบันของชุมชน มีหน้าที่จัดการศึกษาและอบรมสั่งสอนให้แก่บุตรหลานของชุมชน นั้น ๆ เมื่อเด็กจบออกมาต้องใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนนั่นเอง ด้วยเหตุนี้สถาบันต่าง ๆ ของชุมชนจึงสมควรมีสิทธิที่จะรับรู้ และมีส่วนได้ส่วนเสียจากผลผลิตของโรงเรียนจึงเป็นหน้าที่ของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ที่มีข้อผูกพันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน สภาพพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งสหประชาชาติ ได้รวบรวมลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ เป็นการอาสาสมัครหรือรวมกลุ่มกันอัตโนมัติเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มหรือตนเองซึ่งไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมด้วยความเห็นชอบหรือได้รับสนับสนุนจากรัฐจะพบในประเทศที่กำลังพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งถูกบังคับให้เข้าร่วมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ภายใต้ การดำเนินงานตามนโยบายโดยตรง จะเกิดผลเสียจนในที่สุดไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน (United Nations, 1981)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 กำหนดให้การจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และตามนโยบายด้านการศึกษาของบริหาร ที่เน้นการจัดการศึกษาในรูปแบบ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ซึ่งบ้านและวัดก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เพื่อ

พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องกับการจัดการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหาความรู้จึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษานั้น สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชนร่วมแสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันที่พัฒนาผู้เรียน มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานที่สำคัญของสถานศึกษาพร้อมด้วย เป้าหมาย มาตรฐาน แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการและติดตามผลการดำเนินงาน

1.2 การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบในลักษณะการสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานทุกระดับรวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาในปีต่อ ๆ ไป

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างสายสัมพันธ์อย่างแนบสนิทเป็นยุทธศาสตร์ที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและเร่งพัฒนาตนเองให้เป็นนักบริหารมืออาชีพที่มีเทคนิคการบริหารจัดการที่สามารถพิชิตใจชุมชน และสร้างเครือข่ายพัฒนาอย่างอบอุ่นด้วยเทคนิคการสร้างพลังชุมชน 10 ประการ ดังนี้

2.1 สร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อชุมชนโดยหมั่นสร้างสรรค์และชี้ช่องทางให้เห็นภาพสง่างามของโรงเรียนในอนาคต เพื่อยั่วยุให้ร่วมเดินทางสู่เป้าหมายด้วยความมุ่งมั่น ผู้บริหาร ต้องเป็นผู้เสียสละ

2.2 เป็นคนใจกว้าง จิตสาธารณะยอมรับการเปิดเวทีและโอกาสให้ชุมชนเพื่อนร่วมงาน ร่วมออกแบบสร้างสรรค์งาน ผู้บริหารมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประคับประคองให้มีความคมชัด พร้อมให้การยกย่องชมเชย ชื่นชมแนวคิด และต้องหมั่นประชาสัมพันธ์งานต่อสาธารณะชนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ตระหนักในสิ่งจำเป็นที่ขาดแคลนไม่ว่างเฉยหรือรอท่าที่ ต้องร่วมแสวงหาช่องทางที่เหลือเพื่อการนำเข้าสู่สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความเชื่อพื้นฐานว่าทุกอย่างทำได้หากตั้งใจจะทำ

2.4 ต้องหมั่นสร้างและปรุงแต่งตนเองให้เป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนและเพื่อนร่วมงาน คำนึงเสมอว่าทุกอย่างก้าวคือประสิทธิภาพขององค์กร ส่วนผู้บริหารคือ “สัญลักษณ์ของชุมชน”

2.5 อ่อนน้อมถ่อมตนวางตัวเรียบง่ายอยู่ร่วมกับชุมชนและเพื่อนร่วมงานได้ทุกสถานการณ์เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

2.6 หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ไร้เหตุผล พัฒนาทักษะการประนีประนอม และการเจรจาต่อรองให้มีประสิทธิภาพ

2.7 ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศแห่งมิตรภาพอบอุ่นเป็นกันเอง

2.8 พัฒนาเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้งเพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อยเป็นฐานข้อมูลในการร่วมพัฒนาชุมชนและโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน

2.9 หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์จากหน่วยงานอื่น ห้างร้าน บริษัท มูลนิธิ สมาคม โดยใช้โครงการที่มีประสิทธิภาพ นำเสนอขอรับความช่วยเหลือ โดยเฉพาะกิจกรรมการ เรียนรู้ต้องให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงศักยภาพทุกสถานการณ์ตามสภาพโรงเรียนจะเอื้อได้

2.10 สร้างและพัฒนาค่านิยมเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนให้แนบสนิทอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. บทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

3.2 การกำหนดนโยบาย เป้าหมายในการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา

3.3 การประชาสัมพันธ์สนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสร้างความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

3.4 การเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการจัดการศึกษา

3.5 การตรวจสอบการจัดการศึกษา เป็นการตรวจสอบจากผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในเรื่องการวัดผลการปฏิบัติ การพัฒนาตนเองของครูและนักเรียน การปรับปรุงบรรยากาศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริการ และการปฏิบัติงานของโรงเรียน

4. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4.1 การสำรวจความต้องการ คือสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของโรงเรียนวิเคราะห์สภาพโรงเรียนโดยการซักถาม สังเกต สัมภาษณ์

4.2 การกำหนดมาตรฐานของโรงเรียน โดยยึดมาตรฐานของสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาตามที่คณะรัฐมนตรีประกาศ และมาตรฐานที่เกิดจากความต้องการชุมชน

4.3 การวางแผนการพัฒนา คือ การวางแผนพัฒนาโรงเรียนตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี

4.4 กิจกรรมการปฏิบัติ คือ แนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

4.5 การประเมินผล คือ การประเมินแนวทางปฏิบัติด้านต่าง ๆ ของการบริหารจัดการโรงเรียน โดยเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.6 การสรุปผลการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนา และปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ชุมชนและโรงเรียนควรทบทวนกระบวนการทำงานร่วมกัน

5. ผลที่ได้จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

5.1 ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับความถนัดความสนใจและความสามารถของตนเอง ได้เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้ มีความสุขในการเรียนรู้และรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีพ

5.2 ครูมีความรู้ และความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข ผู้สอนก็มีความสุขและเรียนรู้ให้พัฒนาเป็นครูมืออาชีพ

5.3 ผู้ปกครอง รู้และเข้าใจความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และ ศักยภาพในการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเข้าใจบทบาทของตนในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนมีความสุขที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน

5.4 ผู้บริหารได้พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นโรงเรียนที่แท้จริง ไม่ใช่โรงสอนและได้ใช้กระบวนการบริหารที่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วม

5.5 ชุมชน และสังคมส่วนรวมได้พลเมืองที่มีคุณภาพ ศักยภาพและมีสำนึกรับผิดชอบ ต่อการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ

5.6 องค์การอื่น ๆ ได้มีส่วนช่วยประเทศในการพัฒนาบุคคลที่จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและศักยภาพ ที่จะช่วยพัฒนาประเทศต่อไปการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ถ้าเรารู้เท่าทันและปรับตัวได้ ความปกติสุขของการดำเนินชีวิตก็จะมีได้อยู่เสมอ “การปฏิรูปการศึกษา” เป็นการเคลื่อนไหวหนึ่งของสังคมที่จะผลักดันให้เกิดการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งสามารถสร้างชุมชนทางปัญญาของคนให้มีศักยภาพในการเตรียมตัวสู่อนาคตได้อย่างมั่นใจ เป็นการเตรียมการเชิงรุกของระบบสังคมที่เข้มแข็งเส้นทางการปฏิรูปการศึกษา พร้อมเปิดโอกาสให้ครู ผู้บริหาร ชุมชนและทุกส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา มีกระบวนการยุทธศาสตร์ที่หลากหลายที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร, 2558)

หลักการบริหารและแนวทางจัดการศึกษาในรูปแบบ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

หลักการบริหารและแนวทางจัดการศึกษาในรูปแบบบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นแนวคิดในเรื่องการจัดการศึกษาโดยองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวความคิดที่อยู่คู่กับสังคมไทย

มานานเช่นกัน โดยรูปแบบที่คุ้นเคยคือ การบริหารจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนหรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า บ-ว-ร ดังเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า เป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศ คือการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมภูมิปัญญา หรือสังคมฐานความรู้ สังคมสันติสุข คนไทยรู้เท่าทันโลกและรักความเป็นไทย การศึกษา คือ กลไกหลัก หรือเครื่องมือสำคัญของการขับเคลื่อนสังคม ความเข้มแข็งฐานราก คือเป้าหมายของการจัดการศึกษาฐานชุมชน หลักการและแนวทางการศึกษาตามแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วย

1. หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชนและชุมชน ให้ประชาชนและชุมชนมีสิทธิมีอิสระในการคิดและปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา กำหนดเป้าหมายและแนวทาง หรือประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ เช่น ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการ หรือการกระทำใด ๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อนเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ เรียนรู้ที่จะค้นหาหรือพัฒนาตน และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยเบื้องต้นจะมีนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาชุมชนให้คำปรึกษา

2. หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนองค์กรในชุมชน หมายถึง องค์กรที่ได้รับการจัดตั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ประกอบกันเป็นชุมชนท้องถิ่น เช่น องค์กรการปกครองท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา องค์กรศาสนา ครอบครัว องค์กรเกี่ยวกับงานสาธารณสุขชุมชน ประชาคม กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีและแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มสนใจด้านอาชีพ สุขภาพ การกีฬา นันทนาการ กลุ่มสนใจศิลปวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ชุมชนหรือผู้นำ หรือผู้แทนองค์กรในชุมชน มีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการแก้ไขปัญหา ที่เรียกว่า ร่วมวางแผน ร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหาในชั้นปฏิบัติ ร่วมติดตามผล ประเมินผล ร่วมชื่นชม และร่วมเรียนรู้ประสบการณ์ของกันและกันในกระบวนการจัดการเรียนรู้

3. หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง กล่าวคือการจัดการศึกษาฐานชุมชนใช้กระบวนการชุมชนเป็นกลไก มีสภาผู้นำชุมชน โดยการรวมตัวของผู้นำชุมชน ทั้งผู้นำเป็นทางการและผู้นำตามธรรมชาติ มีการศึกษาและสำรวจข้อมูลชุมชน ข้อมูลชุมชนใช้เป็นฐานความคิดและใช้ทำแผนชุมชน และแผนชุมชนจะเป็นแผนพัฒนาอย่างบูรณาการ และตั้งเป้าหมายได้ มีสภาประชาชนที่คนทั้งชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางและเป้าหมายของชุมชน ทั้งทางสังคมและสัมมาชีพ เป็น

ประชาธิปไตย มีหนึ่งมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งในจังหวัด ร่วมทำงานกับพื้นที่บูรณาการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น และรัฐบาลสนับสนุน

4. หลักการยึดชีวิตหรือยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจและความต้องการ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขเต็มตามศักยภาพ เช่น เรียนรู้อากาเหง้า รู้ท้องถิ่นรู้ศาสนา รู้วัฒนธรรม จารีตประเพณี รู้ประวัติศาสตร์ชุมชน รู้วิชาสามัญ รู้วิชาชีพ รู้รักษาสุขภาพรู้ศิลปะคนตรี และกีฬา การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนรู้เท่าทันโลก การเป็นพลเมืองดี พลโลกที่ดี มีสัมมาอาชีวะและมีสันติสุข นำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืน สารการเรียนรู้เน้นวิถีชีวิต เป็นกระบวนการทางสังคม และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ

5. หลักการจัดการศึกษาที่บูรณาการกันระหว่างการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่แยกการจัดการทั้งสามระบบออกจากกัน แต่เป็นการบูรณาการเชื่อมโยงกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนมีความหลากหลายวัยและวุฒิ (กล้า ทองขาว, 2561) หลักการบริหารและแนวทางในการจัดการศึกษาฐานชุมชนในรูปแบบของ “บวร” มีความคล้ายคลึงกับการหลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวทางวิถีพุทธ ซึ่งนายแพทย์ ประเวศ วสี (2555) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาเป็นศาสนาแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อช่วยมนุษย์ได้พบการเรียนรู้ที่ดีนำไปสู่การหลุดพ้นจากการบีบคั้นทั้งปวงความรุ่มเย็นเป็นสุข สังคมที่เจริญต้องใช้หลักการทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติ

จากหลักการบริหารจัดการศึกษาชุมชนโดยหลักบวรดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษาแบบ บวร เป็นหน้าที่ของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ที่มีข้อผูกพันกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียน การมีส่วนร่วมมีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น การมีส่วนร่วมในชุมชน หรือชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) คือ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 3 สถาบัน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตามขั้นตอน การศึกษาปัญหาและการตัดสินใจ การวางแผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติและดำเนินการ การติดตามและประเมินผล ตามการจัดการศึกษาของไทยในอดีตผู้เรียนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันกับ บวร เมื่อมีการศึกษาแบบตะวันตกทำให้สถาบันการเรียนรู้เกิดการแบ่งบทบาททำให้วัฒนธรรมคนไทยที่เปลี่ยนไป การเกื้อกูลระหว่าง

กันดูเหมือนขาดหาย แนวคิดในการแก้ปัญหา ให้ชุมชน ท้องถิ่น และทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในการพัฒนาที่ให้คุณค่าแก่ชีวิต ทั้ง 5 ประการ ที่ต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน หลักการและแนวทางจัดการศึกษาฐานชุมชนในรูปแบบของ “บวร” มีความคล้ายคลึงกับแนวทางวิถีพุทธพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาที่ชัดเจนเพื่อช่วยมนุษย์ได้พบการเรียนรู้

บทสรุป

หลักการบริหารจัดการศึกษาของชุมชนสัมพันธ์โดยใช้หลักบวร จะเห็นได้ว่าความสำคัญของหลักการบริหารจัดการศึกษาของชุมชนสัมพันธ์ที่ใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งบ้าน วัด โรงเรียน หรือ “บวร” ซึ่งเป็น 3 สถาบันหลักของชุมชน เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและที่สำคัญนั้น ต้องมาจากความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาที่นับถือ และในตัวผู้นำ เช่น เจ้าอาวาสพระสงฆ์ ปรชาญ ชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ บุคคลและสังคม

องค์ความรู้ใหม่

หลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาฐานชุมชนในรูปแบบของ “บวร” จะประกอบด้วย หลักการกระจายอำนาจไปยังประชาชน วัด และชุมชน หลักการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน หลักการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง หลักการยึดชีวิตหรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง และหลักการจัดการศึกษาแบบบูรณาการทั้งสามระบบ โดยมีสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดร่วมทำงานกับพื้นที่ และบูรณาการทรัพยากรจากชุมชน รัฐ และท้องถิ่นสนับสนุน ขณะที่ศาสนาอิสลามโรงเรียนก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้อิสลามศึกษาของบุตรหลาน ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนได้เสนอแนะให้มีการระบวิสัยทัศน์ของผู้เรียนให้ครอบคลุมเป้าหมายการเรียนรู้ตามหลักสูตริอิสลามศึกษา เช่นเดียวกับคริสต์ศาสนาที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับ นักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริม สนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามที่สมณกระทรวงการศึกษาคาทอลิก จะเห็นได้ว่าทุกโรงเรียนล้วนให้ความสำคัญกับศาสนา และชุมชนเป็นหลักในการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กล้า ทองขาว. (2561). การจัดการศึกษาฐานชุมชน. *วิทยาทารย*, 117(8), 45-48.
- กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว. (2558). *การบริหารจัดการความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน*. (วิทยานิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- ชนะ สุ่มมาตย์. (2557). *บ้าน วัด โรงเรียน : ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม วงจรการพัฒนาคนที่ยั่งยืน*. เข้าถึง
ได้จาก <https://shorturl.asia/yxB7Y>
- ธัญดา ภัคธนาภิญโญ. (2565) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา School Participation
Administration. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 1(1), 1-9.
- นฤตย์ เสกธีระ. (2555, 5 สิงหาคม). คอลัมน์ แท้ใจความคิด. *มติชนรายวัน*. เข้าถึงได้จาก
https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_1847816
- ประเวศ วะสี. (2555, 31 กรกฎาคม). จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย. *โพสต์ทู
เดย์*. น. 2.
- พินสุดา สิริธรรังศรี. (2555). “การศึกษาที่พึงเสียงประชาชน”. ใน *การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม
ขององค์กรในชุมชน การศึกษา ฐานรากทางเลือกประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- พินสุดา สิริธรรังศรี. (2557). *การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโครงการนำร่องการจัด
การศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนเพื่อสุขภาวะคนไทย* เข้าถึงได้จาก
<https://www.dpu.ac.th/ces/upload/km/1392093276.pdf>
- วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553) *ข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะ
คนไทย*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. (2558) *เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง : หลักสูตรผู้ช่วย
ผู้บริหารสถานศึกษาและ ผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ
ปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*. กรุงเทพฯ : บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุริยา ฮ่องเสนาะ. (2560). *การจัดการศึกษาเด็กเล็กให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เข้าถึงได้จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=42029

United Nations. (1981). *Department of International Economic and Social affair. Popular Participation as strategy for Program Community Level Action and Development*. New York : United Nation.

บวรพัฒนา

Organization Management according to Buddhhadhamma

Siyapha Buasri¹ and Phramaha Udon Uttaro (Makdee)²

Received: January 08, 2023

Revised: November 14, 2023

Accepted: January 12, 2024

Abstract

This academic article on organization management according to Buddhhadhamma was to show the significance of organization management that applied Buddhhadhamma to organization management. Specific qualities of administrators were to plan, gather and use the resources available in the organization for management. Therefore, management theories were guidelines for executives in organization management. Meanwhile, morality and ethics were considered another quality that executives should have. Executives themselves should promote mutual assistance and support appropriately. Executives should also be knowledgeable in all aspects, have sacrifice for the organization, have morality in their hearts, be determined, and have mindfulness in organization management in order to be able to lead the organization to achieve its goals and show the organization's success. This article has applied Buddhist principles, Satipatthana 4, namely being mindful and considering things to see them as they really were able concentration and the ability to work. It can help you control yourself and understand others, leading to wisdom in solving various problems. And the

¹ Taphan Hin Wittayakhan Municipal School

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Wisiya26@gmail.com

application of Iddhipada 4 for success in educational administration, namely, Chanda, Viriya, Citta and Vimangsa to administration so that the administrators can lead the organization to stability and success.

Keywords: Organization Management, Satipatthana 4, Iddhipada 4

การบริหารจัดการองค์กรตามหลักพุทธธรรม

ชิญาภา บัวศรี¹ และพระมหาอดร อุตตโร (มากดี)²

Received: January 08, 2023

Revised: November 14, 2023

Accepted: January 12, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องการบริหารจัดการองค์กรตามหลักพุทธธรรม เป็นบทความที่จะให้เห็นถึงนัยยะของความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรที่นำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร ซึ่งคุณสมบัติเฉพาะของผู้บริหารนั้นจะต้องเป็นผู้วางแผน รวบรวม และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรมาบริหาร ดังนั้นทฤษฎีด้านการบริหารจึงเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารในการบริหารองค์กร ขณะที่คุณธรรมและจริยธรรมก็นับว่าเป็นอีกคุณสมบัติที่ผู้บริหารพึงต้องมี ซึ่งผู้บริหารเองนั้นควรมีการส่งเสริมในเรื่องของการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันได้อย่างเหมาะสม รวมถึงผู้บริหารควรมีความรู้รอบคอบในทุกด้าน มีความเสียสละให้กับองค์กร มีคุณธรรมประจำใจ มีความมุ่งมั่นและมีสติในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อที่จะสามารถนำพาองค์กรบรรลุถึงเป้าหมายและชี้ให้เห็นผลสำเร็จขององค์กร ซึ่งในบทความนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ หลักสติปัฏฐาน 4 คือการตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงทำให้มีสมาธิและสามารถทำงาน สามารถทำให้ควบคุมตนเองได้และเข้าใจผู้อื่น ทำให้เกิดปัญหาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และการนำหลักธรรมอริยบท 4 เพื่อความสำเร็จในการบริหารงานการศึกษา มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหาร เพื่อให้ผู้บริหารนั้นนำพาองค์กรไปสู่ความมั่นคง และสำเร็จ

¹ โรงเรียนเทศบาลตะพานหินวิทยาคาร

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: Wisiya26@gmail.com

คำสำคัญ: การบริหารจัดการองค์กร, สติปัญญา 4, อิทธิบาท 4

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนด้านสังคมและวัฒนธรรม การจะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าขึ้น สิ่งสำคัญยิ่งที่จะต้องพัฒนาประการหนึ่งคือ ทรัพยากรมนุษย์ เพราะการศึกษาจะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกลไกการพัฒนา อันจะเป็นพลังผลักดันให้ชาติเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางอันพึงประสงค์ โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในชาติ ผู้บริหารโรงเรียนเปรียบเสมือนหัวใจของการศึกษาที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ หรือการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างสำเร็จสมบูรณ์ เพราะผู้บริหารโรงเรียนนั้น คือ ผู้ที่มีอำนาจชี้นำ สั่งการ และกำหนดกรอบทิศทางในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นไปตามที่กฎหมาย และนโยบายของรัฐบาลกำหนด ส่งผลให้คุณครูยุคใหม่ที่กำลังทำการปฏิรูปการเรียนรู้ย่อมมุ่งหมายให้ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่มีคุณสมบัติในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม และมียุทธศาสตร์ กระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พระมหาสถาบัน สฐมโม, 2557)

การบริหารองค์กร (Organization Management) ในยุคการแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารองค์กรต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญคือวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์และมีความจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรในการบริหารงานทั้งด้านทรัพยากรบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ โดยผู้บริหารองค์กรมีอิทธิพลสำคัญต่อองค์กรต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์หรือทักษะทางความคิดในการมองการณ์ไกล มีทักษะในการปฏิบัติงานและมีทักษะในการประสานงานที่ดีพร้อมทั้งมีแนวคิดที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยการบริหารองค์กรต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน มีทักษะการงานเป็นทีมสร้างสัมพันธ์อันดีให้แก่บุคคลในองค์กร และสามารถกระตุ้นให้สมาชิกในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถเต็มกำลังส่งผลให้ภารกิจสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารองค์กรจึงมีแนวคิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่ รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายใน

กลุ่มเพื่อให้ เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่า ผู้บริหารและการบริหาร ซึ่งการบริหารจัดการแนวพุทธเป็นความพยายามในการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับการทำงานสมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะหลักพุทธธรรมเป็นนามธรรมสูงกว่าความรู้สมัยใหม่ใด ๆ เมื่อองค์การมั่นคงแล้ว จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เรียกว่า การพัฒนาองค์การสามารถทำได้ทั้งทางโลกและทางธรรม (พระมหาธีรพันธ์ ธีรกิตติ และอัญชลี จตุรานัน, 2555) สำหรับการพัฒนาองค์การทางธรรม (Buddhist Organization Development) คือการใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์การ ตัวแปรที่จะพัฒนานั้น ก็คือองค์ประกอบหลักขององค์การนั่นเอง ได้แก่ 1) สมาชิกองค์การ สมาชิกองค์การต้องส่งเสริมในด้านคุณภาพ คุณธรรม และความสุขของสมาชิก 2) ผู้นำ ต้องพัฒนาเช่นเดียวกันกับสมาชิก นั่นก็คือ ด้านคุณภาพ คุณธรรม และความสุข 3) หลักการบริหาร ต้องส่งเสริมหลักการบริหารจัดการที่ดี เมื่อการพัฒนาทางโลกผสมผสานกับการพัฒนาทางธรรม ย่อมทำให้องค์การนั้น เป็นองค์การที่มีสันติภาพ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ รักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม เป็นองค์การที่มีจิตวิญญาณหรือมีจิตสำนึกชุมชนนั่นเอง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์, 2550)

ดังนั้น การบริหารองค์กรจึงเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการรวบรวมและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นการนำความเชื่อแนวคิดทางจริยธรรมมาผสมผสานและประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารจัดการตามทฤษฎีการบริหารจะสามารถนำพาองค์กรเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายและผลสำเร็จขององค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร

นักวิชาการได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรได้ดังนี้

องค์กร เป็นหน่วยทางสังคมหรือการรวมกลุ่มของมนุษย์ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อบรรลุเป้าหมายบางประการ (อานวย เกลามัน, 2558) มีการรวมกลุ่มของบุคคลเกินกว่าหนึ่งคน และมีการสร้างระบบการทำงานที่มีการประสานงานให้นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่องค์กรนั้นกำหนดขึ้น (กมลวรรณ เจริญสกุล, 2556) ยังมีแบบแผนความร่วมมือกันระหว่างบุคคลหลายคนซึ่งมีความตั้งใจจริงที่จะร่วมกันดำเนินกิจกรรมให้ บรรลุวัตถุประสงค์ (Bernard, C. I., 1970) มีขอบเขต มีบทบาทหน้าที่ที่

ต้อง ดำเนินการภายใต้ระบบ โครงสร้างการดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมาย (พระมหาอุตร อุตฺตโร, 2565)

การจัดการองค์กรยังเป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานออกเป็นส่วนต่าง ๆ มีกระบวนการสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยทรัพยากรต่างๆ ผ่านหน้าที่การบริหารต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การจัดระเบียบเป็นกระบวนการในองค์กรนั้น ๆ โดยมีความสัมพันธ์กันระหว่างทรัพยากรที่ใช้ในการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรที่เป็นคน เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีการจัดการ เพื่อให้เกิดผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

“การบริหาร” หรือ “การจัดการ” โดยทั่วไปเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน และใช้แทนกันได้เสมอ คำภาษาอังกฤษที่มักใช้เรียกในความหมายของ การบริหาร มี 2 คำ คือ Management และ Administration ส่วนมากคำว่า Management มักจะใช้ในทางธุรกิจ ซึ่งหมายถึง การนำเอานโยบายไป ปฏิบัติ โดยมีการกำหนดแบบงาน วิธีการทำงาน และการใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่า การจัดการ ส่วนคำว่า Administration มักเน้นการบริหารเกี่ยวกับนโยบาย มักนิยมใช้ในทางราชการ เช่น Public Administration การบริหารเป็นกระบวนการทำงานของกลุ่มคนซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การทำงานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยการบริหารงาน มีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลองค์กรหรือประเทศหรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์กร ยังหมายรวมถึงศิลปะของการทำงานของผู้บริหารให้สำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น โดยมีกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกองค์กรและการใช้เงินทุน อุปกรณ์ข่าวสาร และคน ซึ่งคนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดขององค์กร กระบวนการในการดำเนินงานประสมประสานกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จของการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ (พระเทพปริยัติเมธี, 2559)

สามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์กรเป็นการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มารวมตัวกันมีแบบแผนความร่วมมือกันระหว่างบุคคลหลายคนซึ่งมีความตั้งใจจริงที่จะร่วมกันดำเนินกิจกรรม โดยเป็นการบริหารการจัดการอย่างมีกระบวนการ มีระเบียบอันจะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการองค์กรให้ประสบ

ความสำเร็จและทำให้สมาชิกในองค์กรมีการร่วมมือกันทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และ
ขณะเดียวกันการบริหารองค์กรตามทางพระพุทธศาสนา ก็สามารถนำมาใช้กับการบริหารจัดการ
องค์กรได้ในลักษณะการส่งเสริมเติมเต็มจิตใจของคนในองค์กรได้อย่างเหมาะสม

ทฤษฎีการบริหารจัดการองค์กร

การนำหลักทฤษฎีด้านการบริหารมาใช้มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร เพราะเป็นแนวทาง
หรือหนทางสู่ความสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่นเป็นปัจจัย ซึ่งผู้บริหารนั้นต้องคำนึงองค์ประกอบหลายอย่าง
ในการทำงาน องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้เรียกเป็นตัวย่อ คือ POSDC (พระธรรมโกศาจารย์
(ประยูร ธมมจิตโต), 2549) มีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (Planning) กำหนดกรอบงานขององค์กร เช่น โครงสร้าง นโยบาย
ตลอดจนลำดับกระบวนการปฏิบัติการในส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดของกระบวนการ
ทำงาน รวมไปถึงวิธีการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ให้บรรลุผล ซึ่งการวางแผนนี้ยังต้องสามารถรับรู้
ติดตาม เข้าใจ ตลอดจนวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อ
กำหนดทิศทางขององค์กร

2. การจัดองค์การ (Organizing) ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการกำหนด
โครงสร้างขององค์กร กำหนดตำแหน่งงาน จัดสรรทรัพยากรบุคคลเพื่อลงในตำแหน่งงานต่าง ๆ ให้
มีการแบ่งงานกันทำและกระจายอำนาจ

3. งานบุคลากร (Staffing) ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้การบริหารจัดการบุคคล ซึ่งเริ่ม
ตั้งแต่การคัดเลือกบุคคลที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับการทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กร
จากนั้นก็จะต้องดูแลบุคลากรตลอดระยะเวลาจนกว่าบุคลากรจะพ้นจากสภาพสมาชิกภายในองค์กร
โดยจะต้องดูแลตั้งแต่การบริหารงานบุคคล งานสวัสดิการ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การเลื่อน
ตำแหน่ง โยกย้าย เป็นต้น

4. การอำนวยการ (Directing) หัวใจสำคัญของการอำนวยการก็คือการสื่อสารให้มี
ประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามแผนผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารนั้น
จะต้องต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

5. การกำกับดูแล (Controlling) คือ การบริหารจัดการทุกอย่างให้ตรงตามแผน และระยะเวลาที่วางไว้ ทั้งในเชิงคุณภาพ และปริมาณของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

แนวคิดนี้สอดคล้องกับความคิดที่ได้เสนอรายงานเรื่อง ศาสตร์แห่งการบริหาร (Paper on the Science of Administration) (Gulick, L. & Lyndall, U. L., 1973) ในปี ค.ศ.1937 ว่า กระบวนการบริหารต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 7 ประการ เรียกว่า POSDCORB มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. P = Planning (การวางแผน) หมายถึง เป็นการกำหนดเป้าหมายขององค์กรในอนาคตว่า ต้องทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อะไร และจะดำเนินการอย่างไร เป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ หรือเป็นการวางแผนโครงการกิจกรรม และแผนงานต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2. O = Organizing (การจัดองค์กร) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างของหน่วยงานให้ชัดเจน และกำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการภายในองค์กร โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน

3. S = Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคลในองค์กร คือการบริหารงานบุคคลนั่นเอง ซึ่งฝ่ายบริหารต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าจะดูแลควบคุมจัดสรรคนอย่างไรให้เหมาะสมกับงาน

4. D = Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) หมายถึง การตัดสินใจและสั่งการ การควบคุมงาน หรือก็คือการที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามแผนงานหรือตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้ ซึ่งจะต้องใช้ศิลปะในการบริหารงาน

5. Co = Co-ordinating (การประสานงาน) หมายถึง หน้าที่ในการประสานกับหน่วยต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เรียกได้ว่านี่คือหัวใจของการบริหาร ซึ่งผู้บริหารที่ดีจะต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในทุกระดับ

6. R = Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) หมายถึง การรายงานความเคลื่อนไหวภายในองค์กร จะเป็นความก้าวหน้า ปัญหา ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ ให้ทุกฝ่ายทราบ เพื่อจะได้ติดตามการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงานได้นั่นเอง

7. B = Budgeting (การงบประมาณ) หมายถึง โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและรายการเงิน ตลอดจนใช้วิธีการงบประมาณเป็นแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยใช้วงงบประมาณซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณ การเสนอ ให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบ การดำเนินงานตามงบประมาณ การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้ (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2565)

การบริหารจัดการที่ดีต้องคำนึงถึงความพยายามเพื่อจะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรโดยมีการวางแผน และกำหนดวิธีการนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้นขึ้นอยู่กับการบริหารองค์กรตามลักษณะขององค์กร ซึ่งลักษณะขององค์กรประกอบด้วยลักษณะขององค์กรตามแนวการศึกษาสมัยใหม่ และยุคหลังสมัยใหม่นั้นเอง

องค์กรตามแนวการศึกษาสมัยใหม่ (Modernist Approaches) องค์กรตามแนวการศึกษาสมัยใหม่ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ (Jaffee, 2001 อ้างใน สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2564)

1. องค์กรมีขอบเขต โดยแยกกระบวนการภายในขององค์กรออกจากสภาพแวดล้อม องค์กรเป็นระบบจักรกล (Mechanical Systems) องค์กรได้นำปัจจัยนำเข้า (Inputs) มารวมเข้าด้วยกันภายในขอบเขตขององค์กร และได้ผลิตผลลัพธ์หรือบริการซึ่งเป็นปัจจัยนำออกสู่สภาพแวดล้อม

2. องค์กรแบ่งแยกตำแหน่ง (Positions) ภารกิจ (Tasks) และแผนงาน (Department) การแบ่งแยกดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร

3. องค์กรเน้นความมีเหตุผล (Rationality) กล่าวคือ องค์กรเป็นเครื่องมือจัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรโดยมีโครงสร้างที่เป็นทางการ ให้คนในองค์กรมีพฤติกรรมมุ่งเน้นเป้าหมายขององค์กร

อย่างไรก็ตามจะพบว่า องค์กรในปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งองค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรในแบบเดิมกับองค์กรสมัยใหม่ก็มีความแตกต่างกัน เช่น การจัดการแบบคงเดิมกับแบบพลวัตร รูปแบบไม่ยืดหยุ่นกับแบบยืดหยุ่น การเน้นที่ตัวงานกับเน้นทักษะ การมีสถานที่ทำงาน และเวลาทำงานที่เฉพาะคงที่กับการทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา องค์กรแบบเดิมจะมีลักษณะการจัดการที่คงเดิมไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นบ้างก็เป็นในช่วงสั้น ๆ แต่องค์กรปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จะมีความคงที่บ้างเป็นช่วงสั้น ๆ จึงมีการจัดการแบบพลวัตรสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ตลอดเวลาองค์กรแบบเดิมมักมีการจัดการแบบไม่ยืดหยุ่น ส่วนในองค์กรสมัยใหม่จะมีการจัดการที่ยืดหยุ่นกล่าวคือใน องค์กรสมัยใหม่จะไม่ยึดติดกับแนวทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ต้องให้มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์แตกต่างไป องค์กรแบบเดิมลักษณะของงานจะคงที่ พนักงานแต่ละคนจะได้รับมอบหมายงานเฉพาะ และทำงานในกลุ่มเดิมไม่ค่อยเปลี่ยน แต่ในองค์กรสมัยใหม่พนักงานต้องเพิ่มศักยภาพของตนที่จะเรียนรู้และสามารถทำงานที่เกี่ยวข้องได้รอบด้าน และมีการสลับเปลี่ยนหน้าที่และกลุ่มงานอยู่เป็นประจำ (ธีรพงศ์ ประดิษฐ์กุล, 2563)

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสู่ความสำเร็จนั้นควรมีการนำหลักทฤษฎีด้านการบริหารมาเป็นแนวทางในการบริหารโดยที่ผู้บริหารต้องคำนึงองค์ประกอบหลายอย่างในการทำงานโดยเริ่มจากการวางแผนการทำงานโดยรวมถึงการบริหารจัดการบุคลากรและด้านงบประมาณ การจัดการองค์กร การแบ่งหน้าการทำงานและจัดบุคลากร การสั่งงานเป็นเป็นระบบมีการประสานงานและการสื่อสารมีการรายงานผลการดำเนินการเพื่อทราบถึงการทำงาน ข้อบกพร่องและแนวทางการแก้ปัญหา

การบริหารองค์กรทางการศึกษาตามหลักพุทธธรรม

แนวทางการบริหารองค์กรทางการศึกษาตามแนวพุทธธรรม มีหลักธรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุกมิติ โดยเน้นที่การพัฒนามนุษย์ให้มีความมั่งคั่งทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นเบื้องต้น ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สมบูรณ์ (พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา), 2559) การพัฒนาจิตซึ่งมีรากฐานมาจากพุทธธรรมนั้นให้ความสำคัญกับเรื่อง สติในฐานะที่เป็นสภาวะจิตที่

มีคุณภาพในการทำงานไปสู่ปัญญาภายในและคุณภาพจิตที่มีคุณค่าทั้งหลาย เช่น ความรัก ความเมตตา ความเสียสละ ความอดทนและการให้อภัย เป็นต้น จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น การที่ผู้บริหารนำหลักสติมาใช้ในการบริหารการศึกษาถือเป็นวิธีการที่จะช่วยพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้าน โดยนำหลักสติมาใช้เป็นวิธีขององค์กรทั้งในการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร คือ การบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน เพื่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมจนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ยังได้สรุปหลักสติปฏฐาน 4 ได้ดังนี้

1. กายานุปัสสนา การพิจารณากาย หรือตามดูรู้ทันกาย
2. เวทนานุปัสสนา การตามดูรู้ทันเวทนา คือ เมื่อเกิดความรู้สึกสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉย ๆ ก็ดี ทั้งที่เป็นชนิดสามิส และนิรามิส ก็รู้ชัด ตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ๆ
3. จิตตานุปัสสนา การตามดูรู้ทันจิต คือ จิตของตนในขณะนั้น ๆ เป็นอย่างไร เช่น มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ พุ้งซ่าน เป็นสมาธิ หลุดพ้น ยังไม่หลุดพ้น ฯลฯ ก็รู้ชัด ตามที่มันเป็นอยู่ในขณะนั้น ๆ
4. ธัมมานุปัสสนา การตามดูรู้ทันธรรม ประกอบด้วย 1) นิ वर्ณ คือ รู้ชัดในขณะนั้นว่า นิ वर्ณ 5 แต่ละอย่างมีอยู่ในใจตนหรือไม่ ที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้นได้อย่างไร ที่เกิดขึ้นแล้ว ละเลียงได้ อย่างไร ที่ละได้แล้ว ไม่เกิดขึ้นอีกต่อไปอย่างไร รู้ชัด ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น 2) ชันธ คือ กำหนดรู้ ว่า ชันธ 5 แต่ละอย่าง คืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ดับไปได้อย่างไร 3) อายตนะภายในภายนอกแต่ ละอย่างรู้ ชัดในสัญญาขณะที่เกิดขึ้น เพราะอาศัยอายตนะนั้นรู้ชัดว่า สัญโญชน์ที่ยังไม่เกิดเกิดขึ้นได้ อย่างไร ที่เกิดขึ้นแล้ว ละเลียงได้อย่างไร ที่ละได้แล้ว ไม่เกิดขึ้นได้อีกต่อไปอย่างไร 4) โพชฌงค์ คือ รู้ชัดในขณะนั้นว่า โพชฌงค์ 7 แต่ละอย่างมีอยู่ในใจตนเองหรือไม่ ที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้นได้อย่างไร ที่เกิดขึ้นแล้ว เจริญเต็มบริบูรณ์ได้อย่างไร 5) อริยสัจ คือ รู้ชัดอริยสัจ 4 แต่ละอย่างตามความเป็นจริง ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2558)

สรุปได้ว่าการใช้หลักสติปฏฐาน 4 คือการตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงทำให้มีสมาธิและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประพฤติปฏิบัติตามหลักการเจริญสติตามแนวสติปฏฐานนี้จะสามารถทำให้ควบคุมตนเองได้และเข้าใจผู้อื่น ทำให้เกิด

ปัญหาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจเมตตาต่อผู้อื่นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดประโยชน์สุขแก่ตนเอง ครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การนำหลักอริยบท 4 เป็นแนวทางการบริหารองค์กรทางการศึกษา

การบริหารองค์กรทางการศึกษาโดยการนำหลักธรรมอริยบท 4 เพื่อความสำเร็จในการบริหารงานการศึกษาและการงานในทุกด้าน ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป เพราะหากผู้บริหารสามารถปฏิบัติตามกระบวนการแล้ว ความสำเร็จของการบริหารองค์กรทางการศึกษางานย่อมบรรลุวัตถุประสงค์ มีนักวิชาการและผู้วิจัยได้ศึกษาและอธิบายถึงหลักอริยบท 4 ไว้ดังนี้

ความหมายของอริยบท 4

อริยบท มาจากคำว่า อริ + บท ซึ่งคำว่า อริ หรือฤทธิ หมายถึง ฤทธิ์หรือความสำเร็จ ความรุ่งเรือง และคำว่า บท หมายถึง ฐาน เชิงรอง หรืออุบายเครื่องบรรลุดังนั้น อริยบท จึงหมายถึง ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จและความก้าวหน้าในการทำงานตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) วิริยะ (ความเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น) จิตตะ (ความคิดจดจ่อหรือการเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น) และวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น) หลักอริยบทธรรมเครื่องให้ถึงอริ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่าย ๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จ เป็นคุณ 4 อย่าง ถ้ามีบริบูรณ์แล้วจะชักนำให้บุคคลถึงสิ่งที่ต้องการซึ่งไม่เหลือวิสัย จนกล่าวไว้ว่า อริยบท 4 เป็นธรรมะที่เป็นธรรมที่มีอุปการะแก่งานทุกชนิด ตั้งแต่งานของผู้ครองเรือนจนถึงงานของผู้บำเพ็ญวิปัสสนา เป็นธรรมสำหรับความสำเร็จเป็นทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่นิพพานได้สามารถใช้ในการทำงานและดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุ นั้น ๆ ย่อมเจริญด้วยอริยบทเป็นเครื่องปรุงสมานธิ อันประกอบด้วย ฉันทะเป็นประธาน ด้วยวิริยะเป็นประธานด้วยจิตตะเป็นประธาน ด้วยวิมังสาเป็นประธาน (พุทธทาสภิกขุ, 2537)

สามารถสรุปได้ว่า อริยบท 4 หมายถึงหลักธรรมหรือคำสอน ที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติแล้วสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานต่าง ๆ ตามที่มุ่งหวังไว้ เป็นคุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์

องค์ประกอบอภิธิบาท 4

หลักพุทธธรรมมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการส่งเสริมการบริหารองค์การทางการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ อันได้แก่หลักอภิธิบาท 4 อันเป็นหลักธรรมที่สร้างเสริมความสำเร็จ อภิธิบาท 4 นั้น เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

1) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในสิ่งที่ทำ รักในเรื่องที่ยากจะทำหรือยากได้ผล พพอใจในสิ่งที่จะกระทำ พพอใจในการที่จะศึกษาให้เกิดความรู้ เราจะต้องมีความพอใจในการที่จะ ปฏิบัติให้เกิดอย่างนี้ ซึ่งเรียกเป็นฐานขั้นต้นที่เราทำไว้อ่อน (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549)

2) วิริยะ หมายถึงความเพียร คือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ใจสู้ไม่ย่อท้อไม่หวั่นอุปสรรคและความลำบาก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543)

3) จิตตะ หมายถึง ความคิดการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ มีจิตฝึกฝน และเอาใจใส่ใจจดจ่ออยู่กับเรื่องนั้น

4) วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจตราเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผลประเมินผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2553)

สรุปได้ว่า อภิธิบาท 4 ประกอบ 1) ฉันทะ ความพอใจ 2) วิริยะ ความเพียรในการทำงาน 3) จิตตะ ความคิดและฝึกฝนในการทำงาน 4) วิมังสา ความไตร่ตรองและการสอดส่องใน เหตุผลของการทำงาน

ประโยชน์ของอภิธิบาท 4

1) ฉันทะ คือ ทำให้เป็นมีความพอใจ และมีใจรักต่องาน ทำให้เกิดความรู้สึกเต็มใจในการทำงาน เกิดการทำงานด้วยความสุข ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายง่าย เพียรพยายามทำงาน ไม่เกิดอาการ ท้อแท้ ช่วยให้งานดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง และเกิดการสร้างสรรค์ในงาน

2) วิริยะ คือ ทำให้เป็นคนหมั่นเพียร และขยันในการทำงาน ไม่มีความเกียจคร้าน มุ่งมั่นที่จะทำงานให้เสร็จ ผู้ที่ขาดความขยัน ย่อมทำงานขาด ๆ เกิน ๆ หรือมักทำงานนั้นไม่สำเร็จ หรือหากสำเร็จก็สำเร็จล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ

3) จิตตะ คือ ทำให้เป็นคนมีความมุ่งมั่น และจดจ่อกับงานที่ทำ จิตมีความแน่วแน่ และมั่นคงต่องานที่เกิดปัญหาต่าง ๆ มีจิตมุ่งมั่นแก้ปัญหาช่วยให้งานดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องตาม กระบวนการ ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ

4) วิมังสา คือ ทำให้เป็นผู้ที่รู้จักคิด วิเคราะห์ในงาน ช่วยทำให้ทราบและเข้าใจใน กระบวนการของงาน สภาพปัญหา รู้ปัญหาที่ย่อมเกิดแนวทางในการแก้ปัญหาโดยมีวิมังสาเป็นใหญ่ งานปัญหานั้นก็สามารถแก้ไขได้อย่างง่ายดาย งานไม่ผิดพลาด และทำงานตามกรอบที่วางไว้ให้ ประสบความสำเร็จ ถ้าขาดวิมังสาจะทำให้เป็นคนทำงานไม่มีหลักการ ทำงานไม่มีแนวทางไม่มีแบบ แผน ซึ่งยากที่จะเกิดความสำเร็จได้โดยง่าย (เจษฎาภรณ์ รอดภัย, 2561)

ดังนั้นการบริหารองค์การทางการศึกษาโดยการนำหลักธรรมอริยาบท 4 เพื่อความสำเร็จ ในการบริหารงานการศึกษาและการงาน ซึ่งอริยาบทเป็นธรรมสำหรับความสำเร็จซึ่งต้องใช้ในการ ทำงานเป็นฐานแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาโดยการเริ่มต้นจาก ตนเองก่อนตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคง มีความเพียรใส่ใจทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดทิ้งเอาใจใส่กับการ ทำงานใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบข้อบกพร่องและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงย่อมทำให้ไปสู่ทาง สำเร็จ

บทสรุป

การบริหารองค์การจึงเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการรวบรวมและการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยในเรื่องของคุณธรรม และ จริยธรรมมาผสมผสานและประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารจัดการตามทฤษฎีการบริหารซึ่งจะ สามารถนำพาองค์กรเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายและผลสำเร็จขององค์กร โดยใช้หลักสติปัญญา 4 คือ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงทำให้มีสมาธิและสามารถทำงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ การประพฤติปฏิบัติตามหลักการเจริญสติตามแนวสติปัญญานี้จะสามารถทำ ให้ควบคุมตนเองได้และเข้าใจผู้อื่น ทำให้เกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจ

เมตตาต่อผู้อื่นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกิดประโยชน์สุขแก่ตนเอง ครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการนำหลักธรรมอริยาบท 4 เพื่อความสำเร็จในการบริหารงานการศึกษาและการงานซึ่งอริยาบทเป็นธรรมสำหรับความสำเร็จซึ่งต้องใช้ในการทำงานเป็นฐานแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่างคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งหลักธรรมทั้งสองจะเป็นแนวทางในการบริหารของผู้บริหาร โดยเริ่มจากการวางแผนการทำงานโดยรวมถึงการบริหารจัดการบุคลากรและด้านงบประมาณ การจัดการองค์กร การแบ่งหน้าการทำงานและจัดบุคลากร การสั่งงานเป็นเป็นระบบมีการประสานงานและการสื่อสารมีการรายงานผลการดำเนินการเพื่อทราบถึงการทำงาน ข้อบกพร่องและแนวทางการแก้ปัญหา ถ้าทุกสิ่งอย่างล้วนเริ่มจากโดยการเริ่มต้นจากตนเองก่อนตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคง มีความเพียรใส่ใจทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดยอเอาใจใส่กับการทำงานใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบข้อบกพร่องและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงย้อมทำให้ไปสู่ทางสำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่

ขอสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ เจียมสกุล. (2556). *การศึกษากิจการปกครองและกลยุทธการสื่อสารของ تیمพระ
วิทยาการธรรมะเคลิเวอรี่*. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สื่อสารมวลชน). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต. (2565). *มาทำความรู้จัก กระบวนการบริหาร POSDCoRB*.
เข้าถึงได้จาก <https://rbs.rsu.ac.th/กระบวนการสำหรับผู้บริหาร-posdcorb/>
- เจษฎาภรณ์ รอดภัย. (2561). *รูปแบบการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับ
ผู้ต้องขังในเรือนจำเขต 6*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีรพงศ์ ประดิษฐ์กุล. (2563). *ทฤษฎีองค์การและการจัดการสมัยใหม่*. เข้าถึงได้จาก
<https://www.thaiprint.org/2020/12/vol128/knowledge128-03/>
- พระเทพปริยัติเมธี. (2559). *พุทธวิธีการบริหารจัดการทางรัฐประศาสนศาสตร์*. *วารสารมหาจุฬ
วิทยาการ*, 3(1), 1-10.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีการบริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬ
าลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *พุทธธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวล*. กรุงเทพฯ :
บริษัท เอส อาร์พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2558). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย*. กรุงเทพฯ : พิมพ์
ผลิธัมม.
- พระมหาธีรพันธ์ ธีรภิตติ และอัญชลี จตุรานน. (2555). *พุทธศาสนากับการบริหารความหมายของ
คำว่า การบริหาร*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
เชียงใหม่.
- พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม. (2557). *บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. *วารสารครุ
ศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(1), 89-102.

- พระมหาอุดร อุตฺโตโร. (2565). *พุทธวิธีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญญา). (2559). *บูรณาการพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างพลังบริหาร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *การทำงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *ฆราวาสธรรม*. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์. (2550). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธ การบริหารจัดการแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุदारัตน์ พิมลรัตนกานต์. (2564). *องค์การและการจัดการสมัยใหม่*. เข้าถึงได้จาก https://elcls.ssru.ac.th/anuch_na/pluginfile.php/26/block_html/content/ / เอกสารประกอบการสอนวิชาองค์การ%2018.11.64.pdf
- อำนวย เชลมานัน. (2558). *มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540*. (ดุชนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Bernard, C. I. (1970). *The Function of the Executive*. Cambridge : Harvard University Press.
- Gulick, Luther. & Urwick, L. (1973). *Papers on the Science of Administration*. New York : Institute of Public Administration.

บวรพัฒน์

Media Power: Roles of Mass Media in Local Political Development

Patchareeya Fongchanta¹ and Penpuk Rattanakhumfu²

Received: January 13, 2023

Revised: October 23, 2023

Accepted: October 24, 2023

Abstract

This academic article aimed to present a perspective on the roles of mass media in helping to develop local politics under the principles of democracy. Local political development was the use of mass media as a tool to support the creation of communication processes to create knowledge and understanding that will result in the creation of public consciousness, which was the starting point for the creation of good political behavior. The mass media was considered the heart of communication and had a main role in creating awareness and learning in the governance approach through emphasizing and passing on values, ideas, and ideologies. When analyzing the roles of mass media according to the principles of political communication together with political development, it was found that the important roles of mass media should be: exposing the truth, presenting true information honestly, and being able to provide knowledge to encourage political participation in a neutral manner, presenting information fairly, creating norms for society, and creating a good political culture according to the principles of

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² Kokha Sub-District Municipality

Corresponding author, e-mail: golfmew.gm@gmail.com

democracy. From what has been mentioned, it will be a factor in the development of quality local politics in the future.

Keywords: Media Power, Role, Mass Media, Local Politics

พลังสื่อ : บทบาทสื่อสารมวลชนต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น

พัชรียา พองจันทา¹ และเพ็ญภัค รัตนคำฟู²

Received: January 13, 2023

Revised: October 23, 2023

Accepted: October 24, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นภายใต้หลักประชาธิปไตย การพัฒนาการเมืองท้องถิ่นคือการใช้สื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือสนับสนุนในการสร้างกระบวนการสื่อสารเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่จะส่งผลต่อการเกิดจิตสำนึกสาธารณะที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดพฤติกรรมทางการเมืองที่ดีตามมา สื่อมวลชนถือเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารถือได้ว่ามีบทบาทหลักในการเป็นผู้ที่สร้างการรับรู้และการเรียนรู้ในแนวทางการปกครองผ่านการเน้นย้ำและส่งเสริมค่านิยมแนวคิดและอุดมการณ์ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์บทบาทสื่อมวลชนตามหลักการสื่อสารทางการเมืองร่วมกับการพัฒนาทางการเมืองทำให้พบบทบาทที่สำคัญของสื่อมวลชนที่ควรจะเป็น คือ การตีแผ่ความจริงการนำเสนอข้อมูลความจริงอย่างตรงไปตรงมา และสามารถเป็นการให้ความรู้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่อย่างเป็นกลางนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างยุติธรรมสร้างบรรทัดฐานให้สังคมเป็นการสร้างให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีตามหลักประชาธิปไตยจากที่ได้กล่าวมานี้เองจะเป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นที่มีคุณภาพในอนาคต

คำสำคัญ: พลังสื่อ, บทบาท, สื่อมวลชน, การเมืองท้องถิ่น

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² เทศบาลตำบลเกาะคา

Corresponding author, e-mail: golfmew.gm@gmail.com

บทนำ

สื่อมวลชนถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและความศรัทธาของประชาชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญที่สามารถจูงใจคนหรือกระตุ้นให้เกิดความคิด ความรู้สึกได้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมา การเปลี่ยนแปลงจึงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งมักเป็นกระบวนการที่เป็นไปอย่างเชื่องช้ามีลักษณะค่อนข้างผิวเผินไม่สมดุลและไม่แน่นอน กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยมีการชี้นำหรือวางแผน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้นประชาชนไม่จำเป็นต้องหาทางเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากนัก แต่สำหรับการเปลี่ยนแปลงโดยการชี้นำจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจความคิดความรู้สึก และพฤติกรรมอย่างมาก ด้วยเหตุนี้การพัฒนาแบบหลังจึงจำเป็นต้องใช้การสื่อสารมากกว่าการพัฒนาแบบแรกมาก โดยการสื่อสารจะมีบทบาทที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนจิตใจให้เฝื่องาน ช่วยขยายเครือข่ายของข่าวสารให้ครอบคลุมทั่วทั้งระบบสังคม และช่วยก่อให้เกิดเอกภาพภายในประเทศ เป็นต้น (เสถียร เขยประทับ, 2531)

การศึกษาแผนแม่บทพัฒนาการเมืองของคณะกรรมการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองและยกร่างแผนแม่บทของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีที่ได้ระบุถึงแนวทางหนึ่งของการที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยคือ การใช้สื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือสนับสนุนทั้งแผนระยะสั้น 5 ปี และแผนระยะยาว 10 ปี สอดคล้องกันกับการศึกษาของคณะกรรมการสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูปการเมืองและการศึกษาแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาล (เลอภพ โสรรัตน์, 2555) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของหลายฝ่ายเพื่อที่จะหาข้อยุติที่เหมาะสมในสภาวการณ์ที่เกิดขึ้นโดยข้อสรุปหนึ่งในหลายข้อก็คือการเสนอให้ “สื่อมวลชน” เข้าไปมีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสมานฉันท์ ซึ่งภาพที่เห็นคือความมุ่งมั่นและมุ่งหวังที่จะเห็น “สื่อมวลชน” มีส่วนร่วมในการปฏิรูปหรือการพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทยโดยมองเห็นความสำคัญของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งในโครงสร้างของสังคมที่จะต้องช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อประเภทอื่น (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2545) เพราะการสื่อสารโดยผ่านสื่อมวลชนจะช่วยในการสนับสนุนสาธารณมติ (Public Opinion) ดังนั้นสื่อมวลชนจึงมีหน้าที่ในการหล่อหลอมหรือปลูกสาธารณะมติให้โน้มเอียงไปในทิศทางของการมีอุดมการณ์การเมืองที่พึง

ประสงค์ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานทางการเมืองสมัยใหม่ประสบความสำเร็จ (สมควร กวียะ, 2545) สื่อจึงมักถูกใช้เป็นทั้งช่องทางที่สร้างทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชน และเป็นช่องทางที่ใช้ในการหาเสียงทางการเมืองด้วยเช่นกัน (วรารุธ แสงอร่าม, 2552)

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถูกแสดงให้เห็นผ่านสถานการณ์การเมืองและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของประเทศไทยที่ทวีความรุนแรง และเป็นเหตุการณ์ที่ได้รับความสนใจจากประชาชนทุกภาคส่วนให้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น อาทิ การใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น การแสดงออกซึ่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการชุมนุม และในปัจจุบันการแสดงออกดังกล่าวสามารถปรากฏได้อย่างแพร่หลายตามสื่อสาธารณะต่าง ๆ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และการเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชน (อุทุมพร กันทะปิ่น, 2558) สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศไทย โดยจะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีการเผยแพร่ข้อมูลกระจายข่าวสาร ซึ่งเป็นการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งในปัจจุบันสื่อมวลชนมีหลายประเภทด้วยกันที่เป็นสื่อหลักและมีการใช้อย่างมาก เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์และสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต ดังนั้นการเปิดรับข่าวสารในสังคมปัจจุบัน ที่เปิดรับอย่างกว้างขวางนั้น ทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องทางการเมือง (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2546) โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่นที่มีการใช้สื่อหลากหลายรูปแบบทั้งการใช้รถแห่ประชาสัมพันธ์ การใช้สื่อออนไลน์ (Facebook) การใช้เสียงผ่านสถานีวิทยุ เป็นต้น ซึ่งประชาชนบางส่วนก็ได้รับข้อมูลทางเดียว จึงอาจทำให้ไม่ได้เห็นข้อมูลอีกด้านที่ครอบคลุมและส่งผลต่อการพิจารณาเลือกผู้นำท้องถิ่น

การพัฒนาในยุคใหม่มองว่าการที่ประเทศด้อยพัฒนา ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศตะวันตกนั้นแท้จริงแล้วเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาส่งผลให้ประเทศด้อยพัฒนา ต้องพึ่งพิงประเทศทางตะวันตกที่เน้นการทำให้ทันสมัยโดยรูปแบบการพัฒนาทางวัตถุ ประการเดียว ซึ่งในที่สุดแล้วก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย การพัฒนาในยุคใหม่นั้นจะต้องมุ่งตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งในแง่ของวัตถุและจิตใจ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสังคมเอง มุ่งหมายให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ได้มีการคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ความเป็นประชาธิปไตยและความเท่าเทียมกันในสังคม เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ไม่ละเลยวัฒนธรรม

ประเพณีดั้งเดิมโดยผสมผสานแนวความคิดเก่ากับแนวคิดใหม่เข้าด้วยกัน และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนโดยเปลี่ยนแปลงถึงระดับโครงสร้างของสังคม (เดชพันธุ์ ประวิชัย, 2554)) เช่นเดียวกันกับการพัฒนาการเมืองยุคใหม่ที่ต้องเน้นการมีส่วนร่วมเปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนบนพื้นฐานความสามัคคีในสังคม (Servaes, J., 1996)

ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นภายใต้หลักประชาธิปไตย จะเห็นได้จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นว่า สื่อมวลชนเป็นผู้ที่กุมข้อมูลข่าวสารที่สำคัญที่สามารถเปลี่ยนทัศนคติหรือจิตใจประชาชนให้เกิดความเชื่อจากสิ่งที่นำเสนอ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนเลยว่าสื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงค่านิยมของสังคมไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ ไม่แปลกที่สื่อมวลชนจะเป็นกลุ่มหลักที่เป็นเครื่องมือทางการเมือง การจะพัฒนาการเมืองท้องถิ่นไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ดีได้นั้นสื่อมวลชนสามารถเป็นกำลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันให้ดีขึ้นได้ ผ่านการสร้างความเข้มแข็งทางความคิดและทัศนคติให้ประชาชนเพื่อประกอบการพิจารณาเลือกผู้แทนอย่างเหมาะสมที่สุด

แนวคิดการพัฒนาการเมือง

การพัฒนาทางการเมืองไม่ว่าจะพิจารณาในทัศนะใดก็ตาม จะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557)

1. ความเสมอภาค (Equality) คือ ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในการใช้สิทธิทางการเมือง และในการร่วมกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ประชาชนจะต้องมีความเสมอภาคตามกฎหมาย กฎหมายจะต้องมีผลบังคับใช้ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะฐานะร่ำรวยหรือยากจน จะต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ความเสมอภาคยังครอบคลุมไปถึงความเสมอภาคทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2. ความสามารถของระบบการเมือง (Capacity) หมายถึง ความสามารถที่ระบบการเมืองจะสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ถ้าระบบ

การเมืองมีสมรรถนะสูง นโยบายสาธารณะที่เกิดจากกระบวนการตัดสินใจของระบบการเมืองจะผลักดันให้มีการพัฒนาประเทศทุกด้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้สมรรถนะของระบบการเมืองยังครอบคลุมไปถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) (ทงศ์ศักดิ์ นาโพธิ์, 2559)

3. การแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่าง และมีความชำนาญเฉพาะ (Differentiation and Specialization) เป้าหมายของการพัฒนาระบบการเมืองจะต้องส่งเสริมให้โครงสร้างทางการเมืองมีความแตกต่างกันตามภารกิจ และมีความชำนาญเฉพาะในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลจะต้องจัดตั้งให้เหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบ จะได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจจากบริการของรัฐบาล

4. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล (Secularization of Political Culture) โดยทั่วไปสังคมแบบดั้งเดิมที่ปกครองแบบอำนาจนิยม มักปลูกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในจารีตประเพณี โดยไม่มีเหตุผล ยึดถือโชคลาง ปลูกฝังให้ประชาชนเห็นว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีบุญบารมี ส่วนประชาชนที่ยากจนเป็นเพราะกรรมเก่าแต่ชาติปางก่อน ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองจึงเน้นส่งเสริมให้ประชาชนใช้เหตุผลในการดำรงชีวิต มีเหตุผลในการกำกับดูแล ตรวจสอบระบบการเมือง อย่างใกล้ชิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผลจะพบในสังคมอุตสาหกรรม ที่ประชาชนค่อนข้างมีการศึกษาดีและประชาชนเป็นชนชั้นกลางมาก

5. ความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) องค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ความเป็นอิสระของระบบย่อย ระบบการเมืองใดก็ตามที่มีระบบย่อย ที่มีความเป็นอิสระน้อยหรือไม่มีความเป็นอิสระเลยแสดงว่าระบบการเมืองนั้น

สรุปได้ว่าการพัฒนาทางการเมืองเป็นการพัฒนาให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีโดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานหลักประชาธิปไตย เริ่มต้นจากความเสมอภาคที่จะส่งผลต่อสิทธิการเข้าถึงต่าง ๆ ของประชาชนที่จะเป็นฐานไปสู่การเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง

แนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง

กระบวนการสื่อสารและเพิ่มความเป็นการเมืองเข้าไปในกระบวนการสื่อสารด้วยการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารให้ชัดเจนมากขึ้น ดังที่กาญจนา แก้วเทพ ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสารทางการเมืองตามทัศนะของ Michael Gurevitch and Jay G. Blumler ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

1. ผู้ส่งสาร ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ แหล่งข่าว ซึ่งได้แก่ รัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่งคือ สื่อมวลชน ในบางกรณีสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสาร แต่ในหลายกรณีสื่อมวลชนก็สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองได้ เช่น บทวิเคราะห์ทางการเมือง การตั้งฉายานาม เป็นต้น

2. เนื้อหาของข่าวสาร มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในความหมายของการจัดสรร การต่อสู้ การแย่งชิงปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม เช่น การเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การทำงานของหน่วยงานรัฐ ฯลฯ ดังนั้นตัวบุคคลที่ปรากฏในข่าวสารจึงมีสถานะเป็นบุคคลสาธารณะและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม

3. ช่องทางการสื่อสารแบ่งได้เป็น ช่องทางที่ได้มาของข่าวสาร และช่องทางเผยแพร่ของข่าวสารประกอบด้วย ช่องทางที่เป็นทางการ เช่น การแถลงข่าวของพรรคการเมือง การให้สัมภาษณ์ของ นายกรัฐมนตรี การแถลงผลงานของรัฐบาล ฯลฯ และช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อมวลชน สามารถควบคุมช่องทางได้ เช่น การเจาะข่าวด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร หรือการเลือกสัมภาษณ์ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

4. เป้าหมายของการส่งสาร การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือของการใช้อำนาจเข้ามามีการจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตจำนงของผู้กระทำการ จึงทำให้เป็นการสื่อสารที่มี เป้าหมายเพื่อ “โน้มน้าวใจ” (Persuasion)

5. ผู้รับสาร คือ เป้าหมายของผู้ส่งสารที่เป็นตัวแสดงทางการเมืองและกลุ่มสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้เป็นการสื่อสารทางการเมืองแบบทางเดียว (One-way Communication) ที่ให้ความสำคัญต่อผู้ส่งสาร

สรุปได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองในแง่ของสื่อมวลชนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อสารทางการเมือง โดยแสดงเป็นกลุ่มที่รับสารเพื่อนำเสนอถ่ายทอดไปสู่ผู้รับสารที่แท้จริงคือประชาชน แต่ในอีกบทบาทก็เป็นผู้รับสารที่คอยรับเรื่องราวจากประชาชนไปแจ้งแก่รัฐบาล ซึ่งไม่ว่าจะเป็นมุมไหนก็ย่อมเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารทางการเมืองทั้งสิ้น

บทบาทของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น

สื่อมวลชนมีบทบาทหลักในการเป็นผู้ที่สร้างการรับรู้และการเรียนรู้ในแนวทางการปกครองผ่านการเน้นย้ำและส่งต่อ ค่านิยมแนวคิดและอุดมการณ์ที่เป็นที่ยอมรับภายใต้ระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ให้แก่ประชาชน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดทัศนคติและจิตสำนึกทางการเมืองอันจะนำไปสู่การเตรียมพร้อมประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์บทบาทสื่อมวลชนตามหลักการสื่อสารทางการเมืองร่วมกับการพัฒนาทางการเมืองทำให้พบประเด็นสำคัญดังนี้

1. ตีแผ่ความจริง เป็นการทำหน้าที่เป็นผู้ที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย การใช้งบประมาณของท้องถิ่น เพื่อนำเสนอข่าวสารและสะท้อนแง่มุมต่าง ๆ ให้กับประชาชนได้รับรู้ ซึ่งสื่อมวลชนเองจะต้องนำเสนอบนพื้นฐานของความถูกต้องไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจหรือผลประโยชน์ใด เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการทำหน้าที่เป็นผู้ส่งต่อข้อมูลที่เกิดจากความจริงมีที่มาชัดเจน นอกจากนั้นยังสามารถเป็นผู้ที่เป็นตัวแทนประชาชนในการนำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อระบบการเมืองท้องถิ่นได้ เรียกได้ว่ากล่าที่จะนำเสนอความจริงอย่างไม่เกรงกลัวอำนาจ ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับ ไม่ใช่เพื่อโน้มน้าวจิตใจแต่เป็นการสร้างประโยชน์ในการตัดสินใจของประชาชน ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ประชาชนจะนำมาประกอบกับการตัดสินใจเพื่อเลือกผู้นำท้องถิ่นด้วย เหนือนี้ก็ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะทำให้เกิดการเมืองท้องถิ่นที่ดี

2. ซึ่งให้ความรู้ ต้องเป็นกลุ่มหลักในการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชน เนื่องจากเป็นผู้ที่ต้องรวบรวมข้อมูลสำคัญต่าง ๆ จึงต้องมีความรู้เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว อีกทั้งการชี้แจงที่ชัดเจน จะช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เรียกได้ว่ามีบทบาทสำคัญที่นอกเหนือจากการนำเสนอข่าวสารแล้วก็ย่อมต้องแทรกสาระความรู้ต่าง ๆ ด้วย เมื่อสื่อมวลชนเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนทั้งข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นก็เท่ากับว่ามีการทำงานในการขับเคลื่อนการเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

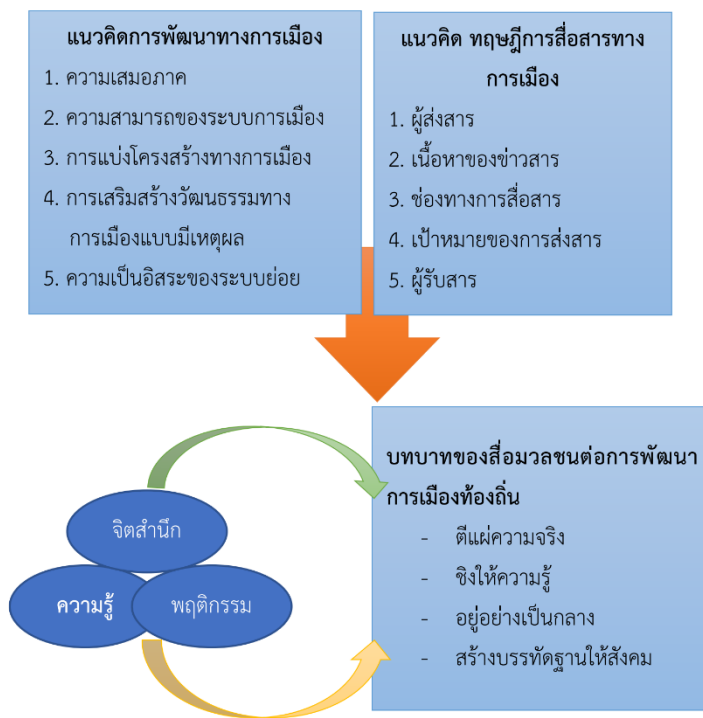
3. อยู่อย่างเป็นกลาง จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันสื่อกลายเป็นเครื่องมือหลักทางการเมืองทั้งไว้ในทางหาเสียง และโจมตีฝ่ายตรงข้ามด้วยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จึงไม่แปลกใจว่าทำไมถึงเกิดการแบ่งฝ่ายเนื่องจากการนำเสนอข้อมูลมั่วเดียว ดังนั้นสื่อมวลชนจะต้องมีความเป็นกลางในการหาและนำเสนอข้อมูล ไม่เอนเอียงเข้าข้าง นำเสนอเพื่อให้เกิดผลประโยชน์กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่จะต้องมองถึงประโยชน์ของประชาชนและสังคมเป็นหลัก เป็นสื่อมวลชนที่เป็นอิสระจากอำนาจทั้งปวงไม่ขึ้นกับชั่วอำนาจไหน แต่ทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ชัดเจน และยุติธรรม

4. สร้างบรรทัดฐานให้สังคม กล่าวได้ว่าเป็นผลจากการตามประเด็นที่ผ่านมาทั้งสามข้อจะนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกที่จะส่งผลต่อค่านิยมทางสังคมในการสร้างมาตรฐานการเมืองท้องถิ่นใหม่ที่ไม่ใช่เพื่ออำนาจแต่เป็นเพื่อส่วนรวม เป็นผลให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะที่มุ่งเน้นการทำเพื่อประโยชน์ต่อสังคมนำไปสู่การเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีตามมา

สรุปได้ว่าบทบาทของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นคือ การเป็นผู้ที่ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้วยการใช้ข้อมูลจากความเป็นจริงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนบนพื้นฐานประโยชน์ของส่วนรวม ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของหลักการประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วมทุกระดับเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองนั่นเอง

องค์ความรู้ใหม่

ขอนำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

บทบาทของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในเชิงของการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมของประชาชน ซึ่งการจะทำให้การเมืองท้องถิ่นมีความเข้มแข็งตามหลักประชาธิปไตยจะต้องสอดคล้องกันทั้งการเมืองท้องถิ่น สื่อมวลชน และประชาชน โดยสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นดังนี้ 1) ความรู้ เป็นกลไกสำคัญในการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจต่อการเมืองท้องถิ่น 2) จิตสำนึก เป็นผู้ที่กระตุ้นให้ประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกสาธารณะ และ 3) พฤติกรรม เป็นผู้ที่นำเสนอการแสดงออกทางพฤติกรรมทางการเมืองทั้งนักการเมืองและประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2552). การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2546). *พื้นฐานรัฐศาสตร์กับเมืองในศตวรรษที่ 21*. นครปฐม : โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมกำแพงแสน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- เดชพันธุ์ ประวิชัย. (2554). สื่อมวลชนกับบทบาทการพัฒนาในยุคสมัยใหม่. *Executive Journal*, 31(1), 101-105.
- ทองศักดิ์ นาโพธิ์. (2559). การสร้างการเมืองใหม่ในสถานการณ์ปัจจุบัน. *Journal of Modern Learning Developmen*, 1(2), 8-17.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2545). *ประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ : สหยาบสื่อการพิมพ์.
- เลอภพ โสรรัตน์. (2556). *บทบาทสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทย*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วรารุณ แสงอร่าม. (2552). *อินเทอร์เน็ตกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมควร กวียะ. (2545). *การสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพฯ : อักษราพัฒนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เสถียร เขยประทับ. (2531). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศด้อยพัฒนา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร กันทะปิ่น. (2558). *อิทธิพลของสื่อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง : กรณีศึกษาประชาชนตำบลท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Servaes, J. (2008). *Communication for development and social change*. New Delhi, India : Sage.